

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سروشناسه	- احمدی ، حسین ، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور	آموزش جامع اقتصاد ، مولفان حسین احمدی، علیرضا حق شناس
مشخصات نشر	: تهران، گیلانا .
مشخصات ظاهری	: ۹۲ ص.: ۱۴/۵ X۲۱ س.م.
شابک	978 - 8 - 84 - 7630 - 622 -
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: اقتصاد--راهنمای آموزشی (متوسطه)
Economics--Study and teaching (Secondary)	
اقتصاد--پرسش ها و پاسخ ها (متوسطه)	
Economics--Question and tanswers (Secondary).	
شناسه افزوده	-۱۳۸۱. حق شناس، علیرضا.
رده بندی کنگره	HB74/6:
رده بندی دیوبی	۳۳۰.۰۷۶
شماره کتابشناسی ملی	۸۷۴۲۸۸۴ :
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیبا

آموزش جامع اقتصاد

مؤلفان: حسین احمدی، علیرضا حق شناس

چاپ و صحافی: فرید

ناشر: انتشارات گیلانا

با نام و یاد خدای مهربون

سپاس ، خدایی را که به من توانایی آموختن و نوشتمن عطا فرمود .

در پی محتوایی شدن کنکور سراسری و نیاز شدید دانشجویان آینده به منبعی که بتواند در این مسیر ایشان را یاری کند و بتواند به نیاز آنها پاسخ دهد ، بر آن شدم که در زمینه اقتصاد به شیوه محتوایی ، این کتاب را تالیف کنم .

بنا به سبک جدید کنکور سراسری در شیوه نگارش این کتاب سعی شده است از ذکر مطالب غیر ضرور به شدت خودداری شود .

شیوه نگارش این کتاب بدین صورت است که تمامی مطالب اقتصاد دهم بدون حذف هیچ نکته ای ، کامل و جامع در سبکی جدید به صورت طبقه بندی شده در قالب نمودار درختی ارائه شده است ، چون حذف هر بخش از کتاب در این سبک از کنکور می تواند آسیب رسان باشد ؟ در پایان هر درس پاسخ کامل و دقیقی برای پرسش های آخر هر درس ارائه شده است .

به نظرم کار عجیبی است اینکه به یک متن بنگرد و با خودتان کلنجار بروید که چگونه آن متن سنگین را بازنویسی کنم تا ساده تر و قابل فهم تر باشد و هر داشش آموزی در هر سطحی بتواند با آن ارتباط برقرار کند؟! این کار حاصل نمی شد مگر به لطف خدا و عشق یاری رساندن به دانش آموزانی که خودم زمانی همانند آنها برای کسب نتیجه در کنکور سراری تلاش می کردم . وقتی که به نتیجه مطلوب رسیدم تصمیم گرفتم که برگردم و همراه کسانی بشوم که خواهان مسیر موفقیت اند .

در بیان طلب گرچه ز هر سو خطری سنت

می رود حافظ بیدل به تولای تو خوش

این را بگوییم که داوطلبان گرامی در هر نقطه از این سرزمین ، با مطالعه این کتاب ، به آسانی می توانند جمله به جمله آن را درک کنند . تاکید می کنم : " جمله به جمله " .

در پایان امیدوارم زحمات اینجانب مورد استفاده شما دوستان قرار گرفته باشد .

به امید کسب بهترین نتایج

علیرضا حق شناس

دانشجوی کارشناسی

مهندسی برق دانشگاه صنعتی شریف

فهرست مطالب

فصل اول : اصول انتخاب در کسب و کار

1.....	درس اول : کسب و کار و کارآفرینی
7.....	درس دوم : انتخاب نوع کسب و کار
14.....	درس سوم : اصول انتخاب درست
22.....	درس چهارم : مرزامکانات تولید

فصل دوم : بازیگران اصلی در میدان اقتصاد

28.....	درس پنجم : بازار چیست و چگونه عمل می کند؟
35.....	درس ششم : نقش دولت در اقتصاد چیست؟
42.....	درس هفتم : تجارت بین الملل

فصل سوم : اقتصاد رشد و پیشرفت

47.....	درس هشتم : رکود ، بیکاری و فقر
54.....	درس نهم : تورم و کاهش قدرت خرید
61.....	درس دهم : مقاوم سازی اقتصادی
66.....	درس یازدهم : رشد و پیشرفت اقتصادی

فصل چهارم : اقتصاد در خانواده

75.....	درس دوازدهم : بودجه بندی
81.....	درس سیزدهم : تصمیم گیری در مخارج
87.....	درس چهاردهم : پس انداز و سرمایه گذاری

فصل ۱ - اصول انتخاب در کسب و کار

آیا تابه حال به این فکر افتاده اید که کسب و کاری را راه اندازی کنید؟ به چه کسب و کارهایی فکر کرده اید؟ البته ممکن است درباره استخدام شدن در کسب و کارهای بزرگ موجود و یا کارمندی در دولت هم فکر کرده باشید؛ اما اگر علاقه دارید با تکیه بر خلاقیت و دانش، یک کسب و کار تولیدی راه اندازی کنید، این فصل به شما کمک می کند تا با انواع کسب و کارها آشنا شوید؛ مزایا و معایب هر کدام را بررسی کنید و کسب و کاری را که ممکن است فرصت شغلی یا سرمایه گذاری بعدی شما را فراهم کند، بهتر بشناسیم. همچنین مطالب این فصل به شما کمک خواهد کرد تا با اصول انتخاب منطقی و تخصیص بهینه منابع در هر کسب و کار آشنا شوید.

درس اول

کسب و کار و کارآفرینی

نقشه راه

1

اقدامات درس ۱ - کسب و کار و کارآفرینی

ما در این درس به دنبال این هستیم که با نقش کارآفرینان در راه اندازی یک کسب و کار آشنا شویم

بدانیم که یک کارآفرین موفق باید بتواند **(هزینه ها درآمد هایش)** را درست محاسبه کند.

درباره اینکه چرا و چگونه کارآفرینان، یک کسب و کار را می اندازند، توضیح دهیم.
درباره ویژگی های یک کسب و کار و کارآفرینان بحث کنیم.
بنابراین در پایان این درس خواهید توانست **(سود و زیان یک کسب و کار را شناسایی کنیم).**

طرح مسئله

(هزاران کسب و کار جدید در دنیا متولد می شود.
هزاران کسب و کار در دنیا می میرند.

در ایران سالانه بیش از صد هزار شرکت ثبت می شود.

(تولید کالا
این شرکت ها کارآفرینان که آنها را تاسیس می کنند تا با خدمات **(موسسه هایی** رفع نیازهای خواسته های مردم

کارآفرینان با کار و تلاش خود از کسب و کارهای را بخت می کنند که البته این کار چندان آسان نیست

چرا که، بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر کوتاهی دارند؛ به طوری که تنها نیمی از آنها می توانند از شش سالگی عبور کنند و به کارشان ادامه بدهند.

با اینکه احتمال از بین رفتن و شکست یک کسب و کار وجود دارد، احتمال موفقیت و سودآوری آن هم کم نیست.

این انگیزه لازم برای **(شروع فعالیت اقتصادی** توسعه کارآفرینان را همواره زنده نگه می دارد.
(پذیرش خطرات آن

در این درس درباره دلیل ایجاد کسب و کارها و نقش کارآفرینان در تولد و زنده ماندن آنها بیشتر می آموزیم.

۱ پلکان کار و رشد!

یک کارآفرین موفق ضرورت‌اً از ابتدای حیی کارآفرین نبوده است اما (حرکت با جشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت‌های خود) او را قدم به قدم از سطح ابتدایی اتفاقات اطراف کار به درجه‌های بالای آن می‌رساند.

مصدق جذاب این موضوع، میر مصطفی عالی نسب است، کار او آنقدر بالا می‌گیرد که حتی ...

داستان او را در صفحات معتبر مجازی بیایید و بخوانید. داستان زندگی او، داستان همهٔ ماست.

۲ نقش کارآفرینان

بیست سال پیش هیچ کس درباره شبکه‌های اجتماعی چیزی نشنیده بود. امروزه در ایران از هر ۵ نفر، شش نفر از یکی از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. داستان این تفاوت چشمگیر چیست؟ جواب ساده است: بیست سال پیش هیچ شبکه اجتماعی ای وجود نداشت؛ چون کسی هیچ شبکه‌ای راه اندازی نکرده بود. برای اینکه شبکه‌ای وجود داشته باشد، کسی باید نقش کارآفرین را بازی کند.

2

کار و کارآفرینی - کسب و کار - درس ۱ - تقدیر

نوآوری
خطر پذیری
کارآفرین کسی است که
تولید محصولات جدید و عرضه آنها
کشف راه‌های جدید برای تولید

کارآفرینان بینشی برای دیدن فرصت‌های کسب و کار دارند که دیگران از مشاهده آن (نه ذهن‌شان خطور نمی‌کند)

آنها شجاعتی برای شروع یک سرمایه‌گذاری جدید دارند که دیگران فاقد آن هستند.

آنها ایده‌های خود را امیدوارانه به کسب و کار سودآور تبدیل می‌کنند.

عده خاص می‌توانند یک کسب و کار جدید راه بیندازند.

کسی که می‌خواهد کارآفرین باشد، باید مهارت‌های ابتكار عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند. به همین دلیل کارآفرینی به تلاش و کار زیادی نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد.

کارآفرین لازم است تا آگاهی و دانش زیاد برای اتخاذ تصمیمات مناسب درباره
موقعيت شرکت
پیشنهاد محصول
قیمت‌گذاری
تبلیغات
استخدام نیروی کار
داشته باشد.

همچنین کارآفرین باید توانایی مالی لازم را برای راه اندازی کسب و کارش داشته باشد و بداند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کمتر یا عدم موفقیت رو به رو شود.

اگرچه هر فردی یکتاست و ویژگی‌های منحصر به فردی دارد؛ اما کارآفرینان موفق، ویژگی‌های مشابهی دارند که به آنها در کسب و کارشان کمک می‌کند.

✓ فعالیت‌های گروهی در کلاس

3

۱ - کسب و کار و کارآفرینی
۲ - درس
۳ - تئصیل

پس از آنکه متن زیر توسط معلم خوانده شد، به گروه‌های شش نفره تقسیم شوید و سپس بگویید شما کدام گزینه را نخواهید کرد؟ فرض کنید که شما پس از چندین سال تلاش‌های شبانه روزی و درس خواندن و رحمت کشیدن، به تازگی رئیس بهترین بیمارستان خصوصی کشور شده‌اید. رسیدن به این موقعیت آزوی بسیاری از افراد متخصص است که شما آن را با تلاش شخصی خود و به خاطر شایستگی هایتان کسب کرده اید و سرانجام اقبال به شماره کرده و به قول قدیمی ها سکه به نام شما خورده است. هنوز دو سالی از این اتفاق نگذشته است که سر و کله یک ویروس بسیار مرموز در دنیا پیدا می‌شود:

دولت به همه بیمارستان‌های خصوصی دستور داده است که یا باید بیماران کرونایی را پذیرش کنند یا اینکه مبلغی را به عنوان کمک به مقابله با این ویروس به بیمارستان‌های پذیرش کننده بیماران کرونایی پرداخت کنند؛ آن هم نه یک بار بلکه به صورت مستمر و ماهیانه. این مبلغ نیز رقم قابل توجهی است. موضوع رادر هیئت مدیره مطرح می‌گردد. شریک شما که در بیمارستان سهام دارد می‌گوید در صورت پذیرش بیمار کرونایی، او سهمش را می‌فروشد و دیگر با شما همکاری نمی‌کند. یکی دیگر از اعضای هیئت مدیره می‌گوید اگر رسانه‌ها متوجه شوند چه؟ نماینده بخش پرستاران با اضطراب می‌گوید جان مردم اولویت دارد اما ما هم دوست داریم زنده بمانیم. از طرف دیگر سهام بیمارستان‌هایی که بیمار کرونایی دارند، در بوسی افت چشمگیری داشته است میران مراجعت‌مردم به بیمارستان که ۷۰ درصد درآمد بیمارستان را تأمین می‌کرده است تقریباً به یک دهم کاهش پیدا کرده و شما با مشکل تأمین مالی مواجه اید. با توجه به این شرایط شما کدام یک از تصمیمات زیر را می‌گیرید؟ چرا؟ اطفا دلایل تصمیم و عاقب آن را برای خودتان باداشت کنید و تصمیم دوستانتان را نقد کنید.

- ۱- در شبکه‌های مجازی تبلیغ می‌کنم که بیمارستان مامحیطی کاملاً آمن و سالم دارد و هیچ بیمار کرونایی در آن وجود ندارد و هر کسی که نیازمند خدمات درمانی است، می‌تواند با خیال راحت به بیمارستان مراجعه کند. سپس متناسب با مبلغ کمک ماهیانه به بیمارستان‌های دیگر، به مبلغ ویزیت های درمانی خود اضافه می‌کنم.
- ۲- بالاصله یک بیمارستان صحرایی را در انتهای حیاط بیمارستان تأسیس می‌کنم که ورودی جداگانه داشته باشد و هیچ ارتباطی با محیط بیمارستان نداشته باشد. برای این کار از ارتش نیز درخواست کمک می‌کنم.
- ۳- با مصاحبه در یکی از بخش‌های خبری به شرح اتفاقات هیئت مدیره می‌پردازم و می‌گویم به حکم انسان دوستی و علاقه به هم می‌هیانم تصمیم گرفته‌ام تا بیماران کرونایی را پذیرش کنم و در آخر هم از مردم درخواست دعای خیر دارم.
- ۴- می‌دانم که با پذیرش کرونایی‌ها خلیلی از موقیت‌هایی که تاکنون کسب کرده‌ام، از بین می‌رود، اما امید دارم که بعد از گذشت از بحران اوضاع بهتر می‌شود؛ این یک ندای قلبی است.
- ۵- با وام گرفتن از بانک، بخش تحقیق و توسعه بیمارستان را تقویت می‌کنم تا روی این بیماری تحقیق کنند و به یک راه حل برای شکست آن دست پیدا کنند و البته تا رسیدن به نتیجه ترجیح می‌دهم به بیمارستان‌های دیگر کمک مالی ارائه کنم.
- ۶- پس از کسب تجربه‌های بیمارستان‌های دیگر سعی می‌کنم با توجه به ظرفیت‌ها و توانایی‌های خودم و همکارانم و نیروهایم، به صورت کاملاً محدود (هم از نظر زمانی و هم از نظر مکانی) بیماران کرونایی را پذیرش کنم تا شرایط بعداز پذیرش را بتوانم بهتر ارزیابی کنم.
- ۷- موقیت من در گروه رضایت همه همکاران و نیروهای من است؛ پس تلاش را می‌کنم تا جایی که ممکن است به سرمایه‌گذاران و پرستاران و هیئت مدیره اطمینان خاطر بخشم و به آنها اثبات کنم که برایم مهم هستند. هر کدام از جواب‌ها به یکی از ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق (در صفحه) بر می‌گردد. شما به کدام یک نزدیک تر هستید؟ به گزینه‌های جدید هم فکر کنید.

✓ هزینه‌های تولید، درآمد و سود

یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست، باید هزینه‌ها و درآمدهایش را محاسبه کند.

شما به عنوان کارآفرین برای تولید محصولات خود - اعم از کالاهای خدمات به ناچار باید هزینه کنید.

باید محلی را به عنوان کارگاه، مغازه یا دفتر کار خریداری یا الجاره کنید.
همچنین ماشین آلات و سایر ابزارها و سرمایه‌های فیزیکی را تهیه کنید.
پولی را که شما برای تولید صرف می‌کنید، «هزینه‌های تولید» می‌نامیند.
همچنین باید مواد اولیه بخرید.
هزینه تعدادی کارگرو کارمند استفاده کنید.

برای مثال: اگر تولید کننده گندم باشید، تا قبلاز رسیدن به عایدی و خرمن، هزینه‌هایی را متقابل می‌شوید. این هزینه‌ها در واقع همان پول‌هایی‌اند که برای خرید یا اجاره عوامل تولید به صاحبان آنها می‌پردازید.

مثال: زمین را در اختیار می‌گیرید تا در آن به فعالیت کشاورزی پردازید. در مقابل، صاحبان زمین که ممکن است (سازمان باشند «اجاره»، می‌پردازید یا نیروی انسانی را به کار می‌گیرید و در مقابل، به کارگران و کارمندان خود دولت «حقوق» یا «مزد»، می‌پردازید همچنین از سرمایه‌فیزیکی مثل تراکتور یا گاوآهن و گاو، برای فعالیت تولیدی خود استفاده می‌کنید و قیمت یا اجاره ابزار تولید را نیز به صاحبان آن می‌پردازید.

به این ترتیب در پایان تولید، همه محصول و سود و زیان هرچه باشد، به شما که صاحب (یا صاحبان) کار هستید، می‌رسد. شما با فروش محصولات خود، درآمد به دست می‌آورید.

فرمول

$$\begin{aligned} 1- \text{کل محصول} \times \text{قیمت} &= \text{درآمد} \\ 2- \text{هزینه‌ها} - \text{درآمد} &= \text{سود} \quad (\text{یا زیان}) \end{aligned}$$

اگر میزان درآمد از هزینه بیشتر باشد، می‌گوییم شما به عنوان تولید کننده، از فعالیت خود سود بردید.

میزان سود برابر است با تفاوت درآمد و هزینه

اگر درآمدهای به دست آمده از هزینه‌های تولید کمتر باشد، کسب و کار شما دچار ضرر و زیان می‌شود.

بنابراین تلاش می‌کنید با افزایش درآمد و کاهش هزینه‌ها از وضعیت زیان دوری کنید

صرفه جویی
افزایش بهره و روي
پرهیز از استخدام نیروی کار غیر لازم هزینه تولید را بدون اینکه از میزان تولید کم شما ممکن است بتوانید با:
کنید، کاهش دهید
صرفه جویی در مواد اولیه و انرژی
جلوگیری از ریخت و پاش ها

از سوی دیگر می‌توانید برای محصولات خود، بازار خوبی فراهم کنید و کالاهایتان را با قیمت مناسب بفروشید.

☒ کسب درآمد حلال

ممکن است در محله و یا روستای خود افرادی را بشناسید که در آمشان زیاد است و خانه و خودروی گران قیمت دارند؛ اما در میان مردم بدنام نند. اگر سراغ آنها را ز مردم درست کار بگیرید، به شما هشدار می دهند که با آنها نشست و برخاست نکنید. این دسته از انسان ها عموله راه هایی را بلند که می توانند به قول خودشان از کاه، کوه بسازند یا از آبه کره بگیرند.

آنها معمولاً از رانت ها و موقعیت هایی که با فریب و ظاهر سازی به دست می آورند سوء استفاده می کنند و به درآمدهای کلاتی دست می بینند.

معمولًا بدنبال ارزان خریدن و گران فروختن اند و خردورفوش برخی از کالاهای احصار آنهاست.

اگر کسی بخواهد با آنها وارد راقت اقتصادی شود، بانواع شگردها و راز پای در می آورند و سود خودشان را حفظ می کند.

این افراد معمولاً به کسب و کارهای حرام اشتغال دارند.

مثالاً

ویژگی افراد برنامه

با اختکار کالاهای مورد نیاز مردم در موقع ضروری و گران فروختن آنها سودهای سرشار می برنند.

برای سود بیشتر، کتاب های فیلم های مبتذل و غیر اخلاقی را تولید و منتشر می کنند.

کالایی را برخلاف آنچه هست، به مشتری نشان می دهند تا مشتری را فریب دهند.

اهل رشوه دادن و رشوه گرفتن اند.

بار بخواری امورشان را می گذرانند.

از آنجاکه معمولاً دست این افراد در روستاهای و محله های کوچک زود رو می شود، آنها ترجیح می دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان تر بشه فعالیت های خود بپردازند. این افراد نه تنها با فعالیت های غیر قانونی و غیر شرعاً به همنوع انشان ظلم می کنند، بلکه برگت رانیز از زندگی خودشان دور می کنند و اقتصاد خود و جامعه را در سرشاری سقوط قرار می دهند.

☒ برای تفکر و تمرین

کار در مغازه ساندویچ فروشی شخصی

مشخص کنید از موارد زیر، کدام مورد کارآفرینی است؟ برای پاسخ

خود دلیل بیاورید و از آن دفاع کنید.

تدریس در مدرسه دولتی

عضو نیروی فعال در ارتش شدن

راه اندازی خدمات باغبانی در منزل

با توجه به اینکه کارآفرینی به معنی تاسیس شرکتی است که با تولید کالا و خدمات و رفع نیازهای و خواسته های مردم به توان به سود رسید می توانیم موارد کار در مغازه ساندویچ فروشی شخصی و راه اندازی خدمات باغبانی در منزل به نوعی با تولید کالا و خدمات میتواند با نتوأری به ارائه کالاهای و خدمات به شکلی متفاوت بپردازد و به رفع نیازها و خواسته های مردم پردازد و حتی به سود نیز برسد با یکار بستن و بیزگی های کارآفرینان موفق در این دو مورد می توان با سازماندهی کسب و کار میزان سود را فزایش داد ولی در موارد دیگر اصلاً بحث سود در کار نیست و ذلیل عمدۀ آن می تواند دولتی بودن این فعالیت ها باشد.

خطر پذیری: می تواند سرمایه و پس انداز خود را با شجاعت و تدبیر در زمینه ساخت اسباب بازی به کار گیرد.

خوش بینی: او واقع بین است و نگرانی هایی نیز دارد اما مطمئن و دلگرم به کار خود موفقیت این فعالیت اقتصادی است.

پرانگیزگی: با نظم و انتظام کارها را پیش می برد و با پایداری، اشتیاق توانایی حل مشکل را دارد.

سازماندهی: منابع و سرمایه ها را به شکل کارا مدیریت و هماهنگ می کند.

۰۹۱۲۱۹۶۵۷۰۲ ارتباط مستقیم با استاد مسین احمدی

امیرعلی و ستایش بعد از اتفاق آن شب دست به کار شدند و تصمیم گرفتند که به هر قیمتی به پدر و مادرشان نشان بدهند که آنها دیگر بچه نیستند و شاید در برخی موارد بهتر از بزرگ ترها تصمیم می گیرند. برای همین با تلاش فراوان اطلاعات زیر را از کارگاه تولیدی پدرشان (آقای محمدی) به دست آورند:

خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه: ۱۰۰ میلیون تومان
پول آب و برق و گاز و عوارض شهرداری و مالیات سالانه: ۸۰۰ میلیون تومان
دستمزد ماهیانه هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر)
درآمد سالانه: ۲/۵ میلیارد تومان

ابتدا هزینه های ماهانه را به هزینه سالانه تبدیل می کنیم سپس مجموع هزینه های سالانه را مشخص کرده:

$1200 * 12 = 14400$ = هزینه مواد اولیه سالانه
 $24 * 12 = 288$ = هزینه دستمزد کارگر (سالانه)
 $480 * 20 = 9600$ = هزینه دستمزد کارگر (سالانه)
 $24800 + 800 + 280 = 25800$ = مجموع هزینه های سالانه هزینه دستمزد ۲۰ کارگر (سالانه)
سود سالانه $= 25800 - 24800 = 1000000$ = مجموع هزینه ها - درآمد

۱ تحلیل کننده

کسب و کار و انگیزه راه اندازی آن چیست؟

6

کارآفرین موفق چه ویژگی هایی دارد؟

سود و زیان کارآفرینی و کسب و کار تولیدی چیست؟

تمام - درس ۱ - کسب و کار و کارآفرینی

درس دوم

انتخاب نوع کسب و کار

نقشه راه

به تنهایی دست به اقدام بزند.

بسیار روش است که پیش از شکل گیری یک کسب و کار جدید، کارفرما به این فکر کند.

حتی کار جدید را عملاً المنفعه انجام دهد.

مزایا و معایب کسب و کار شخصی را شناسایی کنیم.

در این درس به دنبال آن هستیم که انواع روش های شروع کسب و کار را این منظر (سازمان تولید) بررسی کنیم.

مفهوم شراکت و شرکت را درک کنیم.

مزایا و معایب شراکت و راهنمایی شرکت رانیزشناسیم.

اگر در آینده کسب و کاری را راه نهادزی کردیم،

لائق بدانیم که سازمان تولیدمان چگونه باید باشد.

7

طرح مسئله

اکثر کسب و کارها در ایران به عنوان **الف** کسب و کاری شخصی مشغول به فعالیت‌اند.
ب شرکتی سهامی
ج تعاقوبی

اگر بخواهیم به صورت کلی تفاوت مفهومی شکل های مختلف کسب و کار را مالک محصول یا کالای (نهایی) که به مشتری عرضه می‌شود، در کنیم، باید تنها به این سؤال پاسخ بدهیم.
 یک نفر یا چند نفر و چگونه؟

همین سؤال ساده و پاسخ آن، بیانگر مفهومی است به نام سازمان تولید.

مشخص شدن این مفهوم، به انواع کسب و کار از منظر سازمان تولید می‌برداریم.

أنواع کسب و کار

کسب و کار شخصی متعلق به یک شخص است.

امروزه اغلب کسب و کارها در ایران به شکل شخصی اند.

بیشتر آنها کوچک مقیاس اند و در همه نوع فعالیتی از کشاورزی تا صنعت به ویژه خدمات حضور دارند.

تعمیر کارخانه خودرو و لوازم خانگی، بنگاه های معاملات ملکی، خرده فروشان، کشاورزان، صنعتگران خرد و هنرمندان، نمونه هایی از کسب و کارهای شخصی هستند؛ حتی در زمینه های تخصصی مانند پزشکی، دندان پزشکی، و کالرت و حسابداری اغلب کسب و کارها شخصی اند.

کسب و کار

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

- ```
graph TD; A[راه اندازی آسان و هزینه های نسبتاً اندک] --- B[آزادی عمل و سهولت در تصمیم گیری (تصمیم گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و...)] --- C[مالکیت کامل سود]; A --- D[منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می دهد).]; A --- E[درآمدبیشتر]; A --- F[زندگی با شبک انعطاف پذیری]; G[بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی گردد، حتی در ناخوشی و سفر)] --- H[مشکل تأمین مالی (پس انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده)] --- I[مسئولیت نامحدود در مقابل بدھی ها و دعاوی]; G --- J[برای موفقیت باید هر کاری انجام داد]; G --- K[انضباط در ??????] --- L[تعطیلی به معنای واقعی وجود?]
```

راه اندازی آسان و هزینه های نسبتاً اندک

آزادی عمل و سهولت در تصمیم گیری (تصمیم گیری در مورد بازاریابی، تغییر شرایط بازار و...)

مالکیت کامل سود

منافع مالیاتی (فقط یک بار مالیات بر درآمد می دهد).

درآمدبیشتر

زندگی با شبک انعطاف پذیری

بار سنگین مسئولیت (همه چیز به شما برمی گردد، حتی در ناخوشی و سفر)

مشکل تأمین مالی (پس انداز شخصی و قرض از دوستان و خانواده)

مسئولیت نامحدود در مقابل بدھی ها و دعاوی

برای موفقیت باید هر کاری انجام داد

انضباط در ??????

تعطیلی به معنای واقعی وجود?

فرض کنید به مباحث برخی از دروسی که در دوره اول دبیرستان می خواندید، بسیار مسلط اید. ناگهان ایده ذهن شما خطوط می کند: من که درس ها را کاملاً مسلطم، پس چراز این وضعیت استفاده نکنم و درآمدی کسب نکنم؟ برای همین دست به کار می شوید. تربیس خصوصی به دیگران را شروع می کنید، همه چیز خوبیش می رود و شما کسب درآمد می کنید. شما به چندین دانش آموز خدمات ارائه می دهید؛ حتی یکی از دوستان تازراهم به عنوان کارمند استخدام می کنید. تا در این کار به شما کمک کند و دیگر تنها نیستید. اما باز هم شما با کسی شرکتی ندارید و کارتان یک کار شخصی است چرا که مسئولیت تمام تصمیمات مهم، سخت و دشوار بر عهده شماست و این شما می کند که مالک درآمد این خدمتید.

در این صورت دیگر شما به تنهایی پاسخ گو نمی‌ستید حتی در آمد حاصل از کار نیز با نسبت توافقی بین شما و نفر تقسیم می‌شود از سوی دیگر احتمالاً شریک شما نیز به خواهد بود

حال ممکن است به این فکر بیفتید که اگر با یکی دیگر از دوستانتان که در دروسی غیر از دروس شما مسلط است شریک شوید (در سود و زبان).

شراکت، کسب و کاری متعلق به دو نفر یا بیشتر است که شریک نامیده می‌شوند.

هر کدام هم متناسب با سهمشاوند، سود کسب و کار سهیم اند.

کسب و کار شخصی شما، مشابه بیشتر کسب و کارهای شراکتی کوچک، مانند برخی از مغازه‌ها، رستورانها و پیمانکاران است.

فعالیت‌های فردی در کلاس ✓

- ```

graph TD
    A[فاکتورهای موثر بر هزینه تولید] --> B[مزایای کسب و کار شرکتی]
    A --> C[معایب کسب و کار شرکتی]
    B --> D[راه اندازی نسبتاً آسان]
    B --> E[دسترسی به منابع و سرمایه های مالی بزرگ تر]
    B --> F[ تقسیم بار مسئولیت و هم افزایی توانایی ها]
    C --> G[افزایش برخی هزینه ها جهت تنظیم قرارداد و مش]
    C --> H[مسئولیت نامحدود در مقابل بدھی ها و دعاوی]
    C --> I[آزادی عمل محدود تر افراد و تصمیم گیری سخت]

```


تصور کنید که مدتی کسب و کار تدریس شخصی یا شرکتی راه اندازی می کنید و بسیار موفق هستید؛ اما افق های بزرگ تری را می بینید و فرصت هایی برای کسب سود بیشتر، برای ایجاد ارتباط با دانش آموزان و معلمان خصوصی در سراسر کشور، باید چندین کارمند استخدام کنید و تبلیغات وسیع تری انجام دهید و سایت قوی تر و حتی دفتر کاری بزرگ تر می خواهید که همگی نیازمند پول است. حرکت کند و تدریجی، اگرچه رشد آهسته ای برای شما به همراه دارد ولی باید عمل رقبا را هم در نظر بگیرید؛ از اینجا بعده ب حرکتی انفجاری نیاز دارید که با کسب و کار شخصی و شرکتی سازگار نیست؛ شما باید یک شرکت ثبت کنید.

پیچیده ترین نوع کسب و کار شرکت است.

شرکت کسب و کاری است که خودش هویت قانونی دارد؛ به این معنی که قانون با یک شرکت، مشابه با یک فرد یا انسان رفتار می کند.

یک شرکت می تواند دارایی داشته باشد.
شرکت ها حقوق و تعهدات خاصی دارند؛ دقیقا همانند آنچه با دیگر شرکت ها یا افراد وارد قرارداد شود.
که انسان ها انجام می دهند. برای مثال حتی علیه آنها شکایت کند.
مورد شکایت قرار بگیرد.

نماینده

دارایی هر شرکت به تعداد معینی سهم تقسیم می شود.

هر کس با خرید سهام شرکت به سهام دار آن تبدیل منافع می شود که به اندازه سهمش مالکیت نسبی آن را دارد مسئولیت ها به همان اندازه سهیم است.
سهام یک سند مالکیت است.

نشان می دهد که دارنده آن، بخشی از مالکیت شرکت را در اختیار دارد و در سود و زیان آن، شریک است

مثالاً اگر دارایی شرکتی به ۱۰۰,۰۰۰ سهم تقسیم شده باشد، سرمایه گذاری که ۱۰,۰۰۰ سهم آن را خریداری می کند، مالک ۱۰ درصد شرکت است.

✓ ایجاد یک شرکت

ایجاد یک شرکت به ویژه یک شرکت سهامی، پرهزینه ترین نوع کسب و کار است.

زیرا شرکت سهامی از پول دیگران برای راه اندازی کارش استفاده می کند.

دولت برای شرکت ها قوانینی دارد تا به سرمایه گذاران اطمینان بدهد و کمک کند تا فریب نخورند.

پذیرش و عمل به چنین قوانینی زمان بر و پرهزینه است و به مشاوره های حقوقی نیاز دارد.

برای تشکیل شرکت، ممکن است به وکیل نیاز داشته باشد تا شما را برای تکمیل اساسنامه شرکت و سایر اسناد مورد نیاز کمک کند.

شرکت برای چه کسب و کاری تشکیل شده است.

سهام آن چه میزان است.

چگونه تقسیم و فروخته می شود.

چگونه سود و زیان تقسیم می شود.

اساسنامه شرکت باید بیان کند

سهام داران چه حقوق و مسئولیت هایی در شرکت دارند.

شرکت چگونه منحل می شود.

✓ فعالیت‌های خارج از کلاس

<p>ایجاد یک شرکت به ویژه یک شرکت سهامی، پژوهشینه ترین نوع کسب و کار است، زیرا شرکت سهامی از پول دیگران برای راه اندازی کارش استفاده می‌کند.</p> <p>دولت برای شرکت‌ها قوانینی دارد تا به سرمایه‌گذاران اطمینان بدهد و ممکن کند تا فریب نخورد.</p> <p>پذیرش و عمل به چنین قوانینی زمان برو پژوهشینه است و به مشاوره‌های حقوقی نیاز دارد.</p> <p>برای تشکیل شرکت، ممکن است به وکیل نیاز داشته باشد تا شما را برای تکمیل اسناد شرکت و سایر اسناد مورد نیاز ممکن کند.</p> <p>اسناد شرکت باید بیان کند که شرکت برای چه کسب و کاری تشکیل شده است، سهام آن چه میزان، و چگونه تقسیم و فروخته می‌شود، چگونه سرمایه اولیه خود را تامین می‌کند و چگونه سود و زیان تقسیم می‌شود، سهامداران چه حقوق و مسئولیتی در شرکت دارند و ...</p>	<p>شرکت‌های سهامی عام شرکت‌های سهامی خاص شرکت‌های تعاضی شرکت‌های با مسئولیت محدود</p>	<p>درباره تفاوت انواع شرکت‌ها تحقیق کنید</p>
--	---	--

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

<p>مسئولیت محدود برای سهام داران (ضرر و بدھی سهام داران محدود به میزان سهام)</p> <p>امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی با انکی (از طریق افزایش سهام داران یا افزایش سرمایه آنها و نیز وام های با انکی)</p> <p>امکان رقابت بالاتر (به دلیل مقیاس تولید بالا، امکان سرمایه گذاری بیشتر و قیمت پایین تر نسبت به رقبا)</p> <p>تخصص گرایی بیشتر (امکان جذب افراد توانمندتر در زمینه های تخصصی و ویژه)</p>	<p>مزایای ایجاد شرکت</p>
<p>هزینه های راه اندازی بالاتر</p> <p>تأخر در تصمیم گیری</p> <p>پیچیدگی ها در رابطه مدیریت و مالکیت و موفقیت های غیرفردی</p> <p>تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام</p> <p>مالیات بر سود شرکت علاوه بر مالیات بر درآمد</p> <p>قوانين پیچیده تر و گزارش دھی بیشتر</p>	<p>معایب ایجاد شرکت</p>

<p>(تأمین نیازمندی های اعضا تشکیل می شود. به بهبود وضعیت اقتصادی آنها کمک می کند.)</p> <p>در تعاملی تولید، تعدادی تولیدکننده جهت بهره مندی از مزایای فعالیت های اقتصادی با مقیاس بزرگ، گرد هم می آیند و با اقدامات جمعی منفعت خود را بیشینه می کنند.</p> <p>مشالاً تعاملی کشاورزی را عده ای از کشاورزان تشکیل می دهند تا برای تهیه بذر مرغوب و تهیه سموم و کود و نیز امکان بازاریابی، تبلیغات جمعی و ایجاد زنجیره توزیع به آنها کمک کند.</p> <p>تعاملی ها مراحل راه اندازی کم و بیش مشابهی با شرکت ها دارند، اما نحوه اداره آنها براساس هر نفر، یک رأی است؛ یعنی هر کدام از اعضا صرف نظر از اینکه چقدر از سرمایه تعاملی را تأمین کرده باشد، یک رأی خواهد داشت. اما توزیع سود احتمالی در پایان دوره به نسبت سرمایه هر عضو است.</p>	<p>تعاملی</p>
---	---------------

یکی از انواع شرکت‌ها، مؤسسه‌های غیرانتفاعی و خیریه هستند.

یک مؤسسه غیرانتفاعی نهادی قانونی است که برای انجام مأموریتی غیرسودآور، یعنی با هدفی غیرتجاری شکل گرفته است.

این مأموریت‌ها اغلب زمینه‌هایی انسانی و اجتماعی دارند.

مانند امور خیریه، آموزش، توسعه علمی و دینی، بهداشت و سلامت و... محدوده عمل آنها گاهی محلی و گاهی ملی و حتی جهانی است.

فعالیت‌های گروهی در کلاس ✓

کلاس رایه گروه های چهار نفره تقسیم کنید و هر گروه مسئول بررسی یکی از کسب و کارهای زیر شود (ممکن است به صورت هم زمان دو یا چند گروه یک کسب و کار را بررسی کنند که به نظر بهتر نیز است) آنچه در هر کسب و کار باید بررسی شود، این است:

شما در یک شهر کوچک ساکنید. دست بر قضا وزارت راه و شهرسازی از کنار شهر شما یک اتوبان بسیار خوب تأسیس می کند که پیش بینی می شود ترافیک سنگینی در آن ایجاد شود. در اطراف شهر شما هم هیچ رosta و آبادی و شهر دیگری نیست. این فکر به ذهنتان می رسد که با کسب اجازه از وزارت خانه، یک مجتمع تفریحی در کنار جاده تأسیس کنید (مالکیت زمین های اطراف جاده در اختیار چند تن اهل شد شماست).

انواع ایده کسب و کار

شماره یک روزتای بسیار خوش آب و هوای کوهستانی زندگی می‌کنید. بیشتر اهالی روزتا گله‌های گوسفند دارند و به چوپانی مشغول‌اند. از طرفی مرتع اطراف روزتای شما به خاطر شرایط اقلیمی بسیار مستعد کشت گیاهان دارویی است (و بسیاری از این گیاهان حتی به صورت خودرو در این منطقه سبز می‌شوند).

این ایده به ذهن‌تان می‌رسد که با هم سن و سالان خودتان به اهالی روزتا اعلام کنید که مسئولیت صحرا بردن همه گوسفندان را به عهده می‌گیرید و هر روز سه نفر از دوستانتان همه گوسفندان را به مرتع ببرند و بقیه نیز به تکثیر گیاهان دارویی بپردازند.

در منطقهٔ شما هندوانه بسياري کشت می شود؛ اما به دليل نبودن جاده یا کمبود ماشين هاي يخچال دار... هر ساله اين هندوانه ها در مزارع از بين می روند. اين ايده به ذهنتان می رسد که هندوانه ها را فراوري کنيد تا مشکل نگهداري و انتقال آنها حل شود. تبديل هندوانه به هندوانه خشك و یا تهيهٔ كنسانتره (پودر) بهترین راه حل است. از طرفی نمي شود اين کار را با هندوانه کرده، چون خشك کردن و پور کردن ميشه یك فرایند گرمایي است و هندوانه در دمای بالا از بين می رود. در اخبار می شنويid که یك شركت دانش بنيان شيرازی دستگاهه را ساخته که به جاي گرمادران، از طرفي انجامد، ميشه ها را خشك مي کند.

شما و گروه دوستانتان به خاطر تلاش های درسی فراوانی که داشته اید، در بسیاری از موضوعات درسی سرآمد شده اید: ایند سه ذهننا: م، سد که یک شکنجه دند، سب، خصمه ص، فغا، د، منطقه خود تأسیس کنید.

✓ برای تفکر و تمرين

حافظت از دارایی های شخصی
ایجادیک شرکت مزايا: مسئولیت محدود برای سهامداران،
امکان افزایش سرمایه و تامین مالی بانکی، امکان رقابت بالاتر و
تخصص گرایی بیشتر

معایب: هزینه هایی راه اندازی بالاتر، تاخیر در تصمیم گیری،
تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام و مالیات بر سود شرکت
علاوه بر مالیات بر درآمد، قوانین پیچیده تر و گزارش دهی
بیشتر و ...

دریافت پاداش مستقیم تلاش ها
کسب و کار شخصی، مزايا: راه اندازی آسان، هزینه های نسبتاً
اندک، آزادی عمل و سهولت در تصمیم گیری، مالکیت کامل
سود، منبع مالیاتی
معایب: بار سنگین مسئولیت، شکل تامین مالی، مسئولیت
نامحدود در مقابل بدھی ها و دعایو

الزامات گزارش دهی بیشتر
شرکت مزايا: مسئولیت محدود برای سهامداران، امکان افزایش
سرمایه و تامین مالی بانکی، امکان رقابت بالاتر، و تخصیص گرایی
بیشتر

معایب: هزینه راه اندازی بالاتر، تاخیر در تصمیم گیری، تقسیم سود
به تناسب مالکیت سهام و مالیات بر سود شرکت علاوه بر مالیات
بر درآمد، قوانین پیچیده تر و گزارش دهی بیشتر
شرکت، مزايا: راه اندازی نسبت آسان، دسترسی به منابع مالی
و سرمایه های مالی بزرگ تر، تقسیم بار مسئولیت و هم افزایی
توانایی ها

معایب: افزایش برخی هزینه ها جهت تنظیم قرارداد و مشاوره
حقوقی، مسئولیت نامحدود در مقابل بدھی ها و دعایو ها، آزادی
عمل محدود تر افراد و تصمیم گیری سخت تر به دلیل تفاوت
شرکا

عدم تقسیم سود با دیگری
کسب و کار شخصی مزايا: راه اندازی آسان، هزینه های نسبتاً
اندک، آزادی عمل و سهولت در تصمیم گیری، مالکیت کامل
سود، منبع مالیاتی
معایب: بار سنگین مسئولیت، شکل تامین مالی، مسئولیت
نامحدود در مقابل بدھی ها و دعایو

رفع مشکل تأمین سرمایه لازم برای شروع کسب و کار جدید
شرکت مزايا: مسئولیت محدود برای سهامداران، امکان افزایش
سرمایه و تامین مالی بانکی، امکان رقابت بالاتر، و تخصیص گرایی
بیشتر

معایب: هزینه راه اندازی بالاتر، تاخیر در تصمیم گیری، تقسیم سود
به تناسب مالکیت سهام و مالیات بر سود شرکت علاوه بر مالیات
بر درآمد، قوانین پیچیده تر و گزارش دهی بیشتر

راه اندازی آسان و آزادی عمل زیاد
کسب و کار شخصی مزايا: راه اندازی آسان، هزینه های نسبتاً
اندک، آزادی عمل و سهولت در تصمیم گیری، مالکیت کامل
سود، منبع مالیاتی
معایب: بار سنگین مسئولیت، شکل تامین مالی، مسئولیت
نامحدود در مقابل بدھی ها و دعایو

برای هر کدام از موارد زیر چه نوع کسب و کاری (شخصی، شرکتی،
شرکتی، غیرانتفاعی و تعویضی (را پیشنهاد می دهد؟ مزايا یا معایب
آن چیست؟

شرکتی جدید می خواهد مجموعه فروشگاه زنجیره ای از مواد غذایی سالم را اندازی کند. شرکت	برای هریک از موارد زیر چه نوع کسب و کار (سازمان تولید) را توصیه می کنید؟
یکی از دانش آموختگان آشپزی می خواهد رستوران های زنجیره ای افتتاح کند. کسب و کار شخصی	
نویسنده ای تصمیم می گیرد ادامه آخرین کتاب پرفروش خود را بنویسد. کسب و کار شخصی	
گروهی از دوستان تصمیم می گیرند کسب و کاری بدون عبور از فرایندهای قانونی طولانی آغاز کنند. شرکت	
گروهی از کشاورزان می خواهند برای خرید کود، دانه و سایر مواد مرتبط به صورت عمده هزینه کنند و هزینه را در بین اعضا تقسیم کنند. تعاونی	
گروهی از مهندسان جوان تصمیم گرفته اند لوازم خانگی با کیفیت بالا تولید کنند. شرکت - شراکت	

به نظر شما آقای محمدی (پدر امیرعلی و ستایش) سازمان تولید خود را باید بر جهه مینابی ترتیب بدهد تا از مشکلات فرآون مالی بیرون بیاید؟ آیا شما به او توصیه می کنید با شرایط موجود یک مؤسسه خیریه نیز برای کارگرانش ایجاد کند؟ دلیل شما چیست؟

بر اساس مشکلاتی که از کسب و کار آقای محمدی میدانیم بهترین روش کمک گرفتن از فردی با فردی به عنوان شرک است در صورت شراکتی شدن این کسب و کار مشکلات فرآون مالی کمتر شده و به منابع مالی بیشتری دسترسی خواهد داشت و تصمیم گیری کار بار مسئولیت و هم افزایی توانایی ها به اداره بهتر کمک خواهد کرد در حال حاضر با وجود مشکلات مالی امکان تاسیس یک نهاد غیر سودآور وجود ندارد شاید با بهتر شدن شرایط مالی در آینده و سود ده بودن کسب و کار امکان تاسیس یک موسسه خیریه به وجود آید.

تحليل کننده

هر کدام از انواع کسب و کارهای شخصی و شراکتی و شرکتی و تعاونی و غیرانتفاعی، چه مزایا و معایبی دارد؟

با توجه به ویژگی های شخصیتی خود و دوستانان، کدام یک از انواع کسب و کارها (سازمان تولید) را برای فعالیت اقتصادی ترجیح می دهید؟

شخصی، مزایا: ۱- راندزی آسان و هزینه های نسبتاً اندک ۲- آزادی عمل و سهوالت در تصمیم گیری ۳- مالکیت سود ۴- منابع مالیاتی
معایب: ۱- بار سنگسنهای مسئولیت ۲- مشکل تامین مالی ۳- مسئولیت نامحدود در مقابل بدھی ها و دعوای

شرکتی، مزایا: ۱- راه راندزی نسبتاً آسان ۲- دسترسی به منابع و سرمایه های مالی بزرگ تر ۳- تصمیم بار مسئولیت و هم افزایی توانایی ها

معایب: ۱- افزایش برخی هزینه ها جهت تنظیم قرارداد و مشاوره حقوقی با وکیل ۲- مسئولیت نامحدود در مقابل بدھا و دعوای ۳- آزادی عمل محدود تر افراد و تصمیم گیری سخت تر به دلیل لزوم توافق شرکا

شرکت، مزایا: ۱- هزینه های راه راندزی بالاتر ۲- تاخیر در تصمیم گیری ۳- تقسیم سود به تناسب مالکیت سهام ۴- قوانین پیچیده و گزارش دهی بیشتر

تعاونی، مزایا: ۱- ایجاد فرصت های شغلی و رفع معضل بیکاری ۲- توزیع عادلانه منابع ۳- تجمیع منابع مردمی برای بهره گیری در اشتغال و تولید ۴- بهبود وضعیت اقتصادی اعضا

معایب: ۱- اعضا دارای سرمایه و سهم یکسان نیستند اما هر عضو بدن توجه به درصد سهامش، یک رای دارد و نسبت سهام به رای وجود ندارند ۲- تعاونی متکی به اعضا است نه به سرمایه

غیرانتفاعی، مزایا: نهادی قانونی است ۲- هدف غیر تجاری داری ۳- در زمینه های انسانی و اجتماعی فعالیت دارند

معایب: ۱- غیر سودآور ۲- تمام دلایل این نوع شرکت های ای معاف شدن از مالیت باید وقف باشد.

درس سوم

اصول انتخاب درست

نقشه راه

به طور معمول انسان در هر لحظه از زندگی خود گزینه های متعددی دارد که باید از میان آنها یکی را انتخاب کند.

تصمیم گیری های منطقی، افراد گزینه های مختلف را باهم مقایسه و بهترین آنها را انتخاب می کنند.

اما این انتخاب منطقی در برخی موارد سخت و پیچیده می شود و جنبه های گوناگونی پیدامی کند.

بیاموزیم گزینه ها و منافع انتخاب های خود را باهم مقایسه کنیم

ما در این درس می خواهیم:

هزینه های فرصت
منابع کمیاب
هزینه های دررفته
رادرنظر بگیریم،
قید بودجه

14

آغاز - درس ۳ - اصول انتخاب درست

طرح مسئله

شاید کمی عجیب باشد که برخی از رانندگان خودرو، به ویژه آنهايی که مشکل اضافه وزن دارند، با دیدن کسانی که پیاده روی می کنند، حسرت می خورند و آرزو می کنند که کاش جای آنها بودند و آنها هم می توانستند از پیاده روی لذت ببرند. اما نکته اینجاست که اگر آنها واقعاً به این کار تمایل داشته اند، پس چرا پیاده روی نمی کنند؟ چرا آنها کاری را انتخاب کرده اند که در انجام آن رضایت کمتری دارند؟

شاید توضیحش این باشد که آنها اگرچه از بیاده روی لذت می برند اما به نظرشان آنچه که باید در مقابل آن از دست بدنه، بسیار با ارزش تر از پیاده روی کردن است.

پیاده روی اگرچه ممکن است بدون گزینه باشد، ولی هیچ گاه بدون « گزینه فرصت » نیست.

زمانی که صرف پیاده روی می شود، می تواند صرف پول درآوردن، رفتن به مدرسه یا تکمیل کارهای مهم دیگری شود.

تصمیمات عاقلانه از مقایسه گزینه ها و منافع در هر انتخاب به وجود می آید. در این درس نگاه دقیق تری به نحوه ارزیابی گزینه ها و منافع خواهیم کرد. شما باید قبل از هر تصمیمی در انتخاب کسب و کار، اصولی را رعایت کنید.

اصول اول: هزینه فرصت هر انتخاب را محاسبه کنید

سینما رفتن برای شما چه هزینه هایی دارد؟ ممکن است بگویید که هزینه آن پول است که برای بلیت پرداخت می شود. اگر قیمت بلیت ده هزار تومان باشد، این هزینه رفتن به سینماست.

اما داشت اقتصاد مفهوم کامل تری برای تفکر درباره هزینه هاستفاده می کند که «هزینه فرصت» نام دارد.

هزینه فرصت یک انتخاب، ارزش بهترین گزینه بعدی است که شما آن را هنگام انتخاب از دست داده اید.

پس هزینه فرصت سینما رفتن چیست؟

ده هزار تومان قیمت بلیت، تنها بخشی از هزینه هاست. اگر شما برای بلیت سینما پول داده اید، ده هزار تومان برای چیزهای دیگر کم خواهد داشت. علاوه بر پول، سینما بخشی از زمان کمیاب شما را هم گرفته است؛ چراکه اگر شما به سینما نمی رفتید می توانستید زمان و پولتان را برای چیزهای دیگری صرف کنید.

کاری که برای سینما رفتن از آن صرف نظر کرده اید، هزینه فرصت انتخاب شماست.

برای اینکه موضوع روشن تر شود ببینید اگر به سینما نروید، قصد داشتید چه کار دیگری انجام دهید؟ آیا مایلید با دوستتان به بازار بروید؟ بسکتبال بازی کنید؟ مطالعه کنید؟

مثال:

اگر سینما را کنار بگذارید، بهترین گزینه از بین دیگر گزینه ها چیست؟ مثلاً فرض کنید بهترین گزینه بعدی بسکتبال بازی کردن است. پس در طول مدتی که شما در حال دیدن فیلم هستید، باید بسکتبال بازی کردن را رها کنید.

شما در واقع رفتن به بازار یا مطالعه راهنمی کنید؛ زیرا حتی اگر به سینما هم نمی رفتید، گزینه بعدی شما نبودن، بلکه بسکتبال بازی کردن بخشی از هزینه فرصت سینما رفتن شماست.

بخش دیگر پولی است که شما برای بلیت پرداخت می کنید.

ممکن است خودتان پرسید چرا مجبور بین سینما رفتن و بسکتبال بازی کردن، یکی را انتخاب کنم؟

جواب این پرسش ساده است: چون زمان یا پول شما «کمیاب» است.

پول یکی از امکانات کمیاب شماست. با یک مقدار مشخص از پول، نمی توانید هر چیزی را بخرید

وقت و زمان هم از داشته های کمیاب شماست. هر کاری مثل خوابیدن، غذا خوردن، مطالعه، تفریح، وب گردی در اینترنت و کارهای دیگری که به آن علاقه دارید همگی به زمان نیاز دارند و انجام هر کدام از آنها در زمان مشخص به معنای عدم امکان انجام بقیه است.

به دلیل وجود کمیابی در امکانات و داشته ها، همیشه باید بین گزینه های انتخاب «بده - بستان» یعنی چیزی را راهنمی کنید تا چیز دیگری را به دست آورید.

مثلاً فرض کنید ۱۰۰ هزار تومان پول برای خروج کردن دارید؛ با این پول می توانید وسایل لازم برای ساخت ربات امدادگر را تهیه کنید تا در مسابقات رباتیک مدرسه شرکت کنید؛ البته می خواهید یک قناری زیبا هم بخرید یا حتی یک آکواریوم کوچک برای خودتان دست و پا کنید؛ لباس های ورزشی جدیدی نیز آمده که خیلی از بچه های مدرسه خریده اند و از خرید آن هم بدبستان نمی آیدا اگر پولتان را برای هر کدام از این موارد خرچ کنید، برای گزینه های دیگر چیزی باقی نمی ماند. اگر پول کمیاب نبود، می توانستید به جای آکواریوم کوچک یک آکواریوم بزرگ آب شور بخرید یا اینکه هر روز با یک لباس ورزشی جدید به مدرسه بروید؛ اما پول کمیاب است و نمی شود همه چیز را با هم داشت.

به همین دلیل باید بین گزینه های انتخاب، بده بستان کرد؛ یعنی یکی را گرفت و مابقی را رها کرد.

اصول دوم: منابع کمیاب خود را شناسایی کنید

برای تولید کالاهای خدمات، باید به سراغ منابع کمیاب برویم.

منابع کمیاب تولید، اولین امکانات ما برای تولید کالاهای خدمات هستند

می‌توان آنها را عوامل تولید نیز دانست.

منابع گاهی طبیعی اند (چوبی که نجار روی آن کار می‌کند.
(دانه گندمی که کشاورز آن را در زمین می‌کارد.)

منابع گاهی انسانی اند (نیروی کاری که در کارگاه مشغول به کار است.)

گاهی منابع تولید، سرمایه‌های مالی اند (پولی که شخص برای راه اندازی یک کارگاه تولیدی در نظر گرفته است)

اما بسیار اتفاق می‌افتد که در جایی همه عوامل تولید وجود دارد و نیاز یا خواسته برآورده نشده ای هم
هست، ولی کارآفرینی که آن کسب و کار راه انداخته و نیاز مورد نظر را پاسخ دهد، وجود ندارد؛ مثل آشپزخانه
ای که پر از مواد غذایی است ولی آشپزی که آنها را بفهم ترکیب و یک غذای لذیذ تهیه کند، وجود ندارد.

A- کارآفرینی تمایل افراد به سازماندهی و عملیاتی کردن کسب و کارهای جدید با پذیرش خطر عدم موفقیت
است.

کارآفرینان در جست وجوی فعالیت‌های سودآور، عوامل تولید شامل نیروی کار، سرمایه‌ها و منابع طبیعی را
گرد هم می‌آورند تا با تولید کالاهای و خدمات، نیازها و خواسته‌های دیگران را برآورده کنند و از این محل
کسب درآمد نمایند.

علاوه بر انتخاب‌های شخصی، دانش اقتصاد با انتخاب‌های اجتماعی نیز مواجه است. اجتماع نیز امکانات،
منابع و داشته‌های کمیابی دارد و با انتخاب و بدء بستان روبه روست.

تابه حال دیدیم که برای برآورده ساختن بعضی از نیازها و خواسته‌های اینها، باید از منابع برای تولید کالا و
خدمات استفاده کنیم.

هرچه منابع بیشتری داشته باشیم، کالاهای خدمات بیشتری می‌توانیم تولید کنیم.
متأسفانه نمی‌توانیم عصای جادویی را تکان دهیم و منابعی را خلق کنیم، به جای آن، مابه منابع در دسترس
محدود شده ایم.

نیروی کار
زمین قابل بهره برداری
در هر نقطه از زمان، هر کشور مقدار معینی از سرمایه‌ای انسانی و فیزیکی دارد
تعدادی کارآفرین

کشورها، مانند مردم، با کمیابی منابع روبه روهستند.

کمیابی منابع هر جامعه را بمبادله مواجه می‌سازد.

اگر منابع بیشتری برای تولید یک کالا و خدمات اختصاص داده شود، منابع کمتری برای تولید کالا و خدمات
دیگر باقی می‌ماند.

برای ساختن دوچرخه بیشتر، کارخانه لاستیک بیشتری به منظور تولید چرخ، فلز بیشتری برای اسکلت دوچرخه و زمین بیشتری برای
سالن‌های کارخانه لازم است. همچنین نیاز بیشتری به سرمایه برای ساختن ماشین آلات سازنده اسکلت و قطعات دوچرخه، نیروی کار برای
سرمه کردن و فروش دوچرخه و کارآفرین برای راه اندازی شغل دوچرخه سازی خواهیم داشت. منابعی که در کارخانه دوچرخه سازی
استفاده می‌شود، نیازمند استفاده از تولیدات چیزهای دیگر مثل رایانه ها و خودروها هم هستند. پس تصمیم برای داشتن دوچرخه بیشتر
به معنای از دست دادن چیزهای دیگر است.

حتی اگر یک کشور کالاهایی را دیگر کشورها بخرد، هنوز با کمیابی و مبادله مواجه است. تصور کنید که شما یک دوچرخه را که ساخت
کشور چین است خریداری می‌کنید. برای ساخت این دوچرخه از منابع چینی به جای منابع ایرانی استفاده شده است.

فعالیت‌های گروهی در کلاس ✓

برای محاسبه هزینه فرست و منابع کمیاب می‌باشد در فعالیت گروهی درس قبل، گروه شما یکی از ایده‌های کسب و کار را بررسی کرد. اکنون با گروه خود سعی کنید منابعی را که برای راه اندازی این کسب و کار در اختیار دارید، فهرست کنید و همچنین هزینه فرست آن را ببته به صورت حدودی محاسبه کنید. لطفاً در پایان بررسی، هر گروه نتایج خود را بر روی تخته کلاس بنویسد.

منابع طبیعی، سرمایه (اعم از پول و تجهیزات و ساختمان و...)، نیروی انسانی مورد نیاز تان و هزینه تأمین آنها چقدر است؟

شما به عنوان کارآفرین چگونه می توانید این منابع را در کنار یکدیگر سازماندهی کنید و به یک شیوه نو در این کسب و کار دست یابید؟

اگر این شرکت یا تعاونی را تأسیس نکنیم، چه کار دیگری می‌توانیم انجام دهیم؟ سود این کار دیگر چقدر است؟

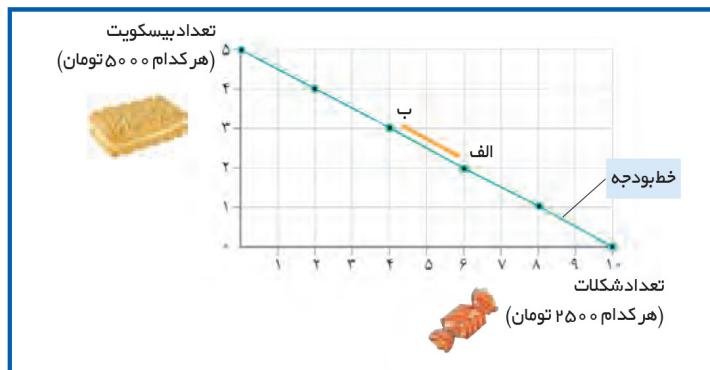
منابع کمیاب مابراز تأسیس شرکت چیست؟ اگر کار دیگری انجام دهیم، چقدر از منابع ما کم (یا زیاد) می‌آید؟

اصول سوم: قید بودجه خود را ترسیم کنید

وقتی شما مقدار مشخص و محدودی پول برای خرج کردن دارید، در این حالت می‌گوییم شما یک قید بودجه دارید.

به دلیل اینکه بودجه تان محدود است، شما مجبورید بین گزینه های خود پده - استان کنید.

فرض کنید شما ۲۵ هزار تومان برای صرف ناهمار پول دارید. در شکل زیر نحوه انتخاب بین بیسکویت و شکلات را بررسی کنید. هر نقطه بر روی نمودار خط بودجه نشان دهنده مقدار بیسکویت و شکلاتی است که با ۲۵ هزار تومان می‌توان خرید. بده بستان بین نقاط الاف و ب چگونه است؟ اگر از نقطه الف به ب یا بالعکس حرکت کنیم، چه تغییری در مقدار انتخاب شده از هر یک این دو کالا روی می‌دهد؟

اصول چارم: هزینه‌های در رفته را فراموش نکنید!

فرض کنید دوستان درباره رفتمن به تئاتر باشما گفتگو می‌کند. قیمت بیت برای هزار تومان است. وقتی که برنامه شروع می‌شود، شما و دوستان از آن خوشتان نمی‌اید. اگر برنامه را ترک کنید می‌توانید بیت فیلم تهیه کنید و وقت باقی مانده را به تماشای فیلم بگذرانید. قیمت بیت سینما هشت هزار تومان است. هنوز هست؟

هزینه هایی را که اکنون دیگر غیرقابل اجتناب اند و قابل برگشت نیستند، (مثل ده هزار تومانی که برای نمایش پرداخت کرده اید)، فراموش کنید.

هزینه فرست سینما رفتن آن چیزی است که هنگام فرتن از تئاتر به سینما باید از دست بدید که شامل هشت هزار تومان برای پرداخت به لیست سینماست و نه هزار تهمان، که باید تئاتر پرداخت کرد.

آن ده هزار تومان رفته و تمام شده است، چه شما به سینما بروید و چه نزوید. هزینه هایی که پرداخت شده است و شمانمی توانید آن را بازگردانید. هزینه ده، فتبه نام داد.

اب: هنوز نهاده نمایند تا شیوه انتخاب و تصمیم شما داشته باشد.

- مفهوم هزینه های در فته رامی توانید پولی تصور کنید که به یک چاه عمیق افتاده است و دیگر قابل دسترس نیست.
- تنها هزینه ای که بر تصمیم گیریتان مؤثر است، هزینه هایی است که در زمان تصمیم گیری شما به وجود می آیند.
- برای اینکه یک تصمیم خوب بگیرید، تشخیص تفاوت هزینه هایی که بر تصمیم شما تأثیر گذارند، بسیار مهم است.
- هزینه های در فته مهم نیستند، چون دیگر فته اند و قابل برگشت نیستند.
- فهمیدن اینکه هزینه هارا چطور ارزیابی کنیم، تنها بخشی از گرفتن یک تصمیم خوب است.
- باید هزینه ها در مقابل منافع سنجیده شوند.

اصول پنجم: بین هزینه ها و منافع خود، مقایسه کنید!

18

آموال - انتخاب درست - درس ۳ - انتقام

- برای اینکه تصمیم گیری منطقی باشد باید تمام منافع را با تمام هزینه ها مقایسه کنید و در نهایت به این نتیجه برسید که در گزینه ای که شما انتخاب کرده اید، منافع بیشتر از هزینه هاست.
- مثلًاً افراد وقتی سوار خودرو می شوند منافع بستن کمریند اینمی را با هزینه های آن مقایسه می کنند؛ ممکن است برخی با مقایسه بالا بالاصله کمریند اینمی خود را بینند و برخی دیگر در بستن کمریند اینمی سهل انگاری کنند.
- البته همیشه مقایسه هزینه ها و منافع بر اساس اطلاعاتی که از آنها داریم، انجام می گیرد.
- مقایسه منافع و هزینه ها با خود از تصمیم گیری منطقی است.
- اما بهترین رویکرد به نوع تصمیم شما بستگی دارد.
- اولین دسته به یک انتخاب از میان گزینه های مختلف می پردازد
- دو نوع گسترده از انواع تصمیمات وجود دارد.
- دسته دیگر به انتخاب چه مقارن از هر چیز اشاره می کند
- مثلًاً گاهی اوقات گزینه های تصمیم ما این است که مطالعه کنیم یا به گردش برویم.
- گاهی نیز در باره میزان مطالعه یا مدت زمان گردش در حال تصمیم گیری هستیم.

✓ فعالیت های فردی در کلاس

کدام خودرو؟

فرض کنید پدرتان می خواهد ازین سه خودرو جدول زیری را برای خرید انتخاب کند. ستون دوم به ارزش گذاری ذهنی بر اساس معیارهای واقعی مثل نیاز، کیفیت، کارکردها، هویت، زیبایی و اشارة دارد. ستون سوم، مربوط به منافع داشتن آن خودرو است که به صورت عددی درآمده و مقداری است که خرید آن برای شمامی ارزد و ستون چهارم قیمت آن در بازار است. به نظر شما کدام یک ارزش خرید بالاتری دارد؟

منفعت خالص (= منافع - هزینه) (به میلیون تومان)	هزینه خودرو (به میلیون تومان)	منابع خودرو (به میلیون تومان)	ارزش گذاری ذهنی	خودرو
-۲۰	۱۲۰	۱۰۰	عالی	
۱۰	۶۰	۷۰	خوب	
۵	۵۵	۶۰	مناسب	

خودروی ردیف اول، منفعت خالص منفی دارد که جز ضرر چیزی نیست اما بین خودرو ردیف دوم و ردیف سوم خودروی ردیف دوم منفعت خالص بیشتر نسبت به خودروی دیگر دارد.

زمانی که شما به جایی برای تعطیلات سفر می کنید، مجبورید تا انتخاب کنید که چند روز می خواهید آنجا بمانید. زمانی که به مغازه شیرینی فروشی می روید، باید تصمیم بگیرید چقدر شیرینی بخرید. به طور مشابه، شرکت ها هم مجبور هستند تا درباره چیزهایی مثل اینکه چقدر تولید کنند یا چه تعداد نیروی کار استخدام کنند، تصمیم بگیرند.

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

چندلاستیک؟

اگر فرض کنید که می‌خواهید خودرویتان را بفروشید. لاستیک‌های آن فرسوده‌اند اما میزان فرسودگی‌شان با هم یکسان نیستند. تعویض هر کدام هم اثر متفاوتی بر درآمد فروش خودرو خواهد داشت. بر اساس جدول زیر فکر کنید و بگویید که چند لاستیک را باید قبل از فروش خودرو تعویض کنید؟

منفعت خالص (به هزار تومان)	هزینه (به هزار تومان)	منفعت (به هزار تومان)	لاستیک تعویض شده
۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۱. لاستیک در بدترین شرایط
۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲. لاستیک در شرایط بد
-۱۰	۱۰۰	۹۰	۳. لاستیک در شرایط خوب
-۹۰	۱۰۰	۱۰	۴. لاستیک در بهترین شرایط

منفعت خالص ۴ لاستیک	منفعت خالص ۱ لاستیک		
$100 \times 4 = 400$	۱۰۰	لاستیک در بدترین شرایط	۱
$50 \times 4 = 200$	۵۰	لاستیک در شرایط بد	۲
$-10 \times 4 = -40$	-۱۰	لاستیک در شرایط خوب	۳
$-90 \times 4 = -360$	-۹۰	لاستیک در بهترین شرایط	۴

✓ چرا برخی مردم تصمیمات غیرمنطقی می‌گیرند؟

فرض کنید قصد دارید به سینما بروید. پیش تر تصمیم گرفته‌اید که ذرت بو داده نخیرید؛ چون هزینه آن از منفعتی که برای شما ایجاد می‌کند، بیشتر است. شاید می‌خواهید پولش را صرف چیز دیگری کنید که برایتان ارزش بیشتری دارد یا فکر می‌کنید که خوردن آن شمارا تشنگ می‌کند و آن وقت مجبوری دید یک بطری آب هم بخرید. اما بعد از ورود به سینما، به محض اینکه بوی ذرت بوداده به مشام شما می‌خورد، ممکن است در گیر قضاوتی زودگذر، آنی و از روی هوس شوید. هزینه و منفعت را فراموش کنید و ذرت بوداده را بخرید! این نمونه‌یک تصمیم مگیری غیرمنطقی است.

درینجا نظرتان درباره هزینه و منفعت تغییر نکرده است؛ فقط آن را به حساب نیاورده اید

گرفتار امبال و هوس‌های خود شده اید! به عنوان علاقه‌مند به اقتصاد و به عنوان یک تصمیم گیرنده، شاید برایتان مهم باشد که برخی عوامل رفتارهای غیرمنطقی را تشخیص دهید.

اثرگذاری حقه های فروش بر تصمیم گیری ها

- وقتی که جنس ۱۶۰ هزار تومانی که ۵۰ درصد تخفیف دارد را بر جنس ۸۰ هزار تومانی ترجیح می‌دهیم!
- وقتی فقط به دلیل اینکه حراج یا فروش ویژه اعلام شده خرید می‌کنیم!

توجه به هزینه های در رفته

- وقتی غذایی را که سفارش داده شده دوست ندارید؛ اما به خاطر پولی که داده اید تا آخرش می خوریدا!
- کلاس بی کیفیتی را چون پول داده اید تا آخر می روید!

بی صبری زیاد

- به جای صبر در تحلیل و یادگیری و بهره مندی از منافع آتی آن، سراغ کارهای کم ارزش آنی می رویم!
- برای تأمین هزینه های مصرف فعلی، زیر بار سنگین انواع بدھی می رویم!

در ادامه به پنج اشتباه رایج در تصمیم گیری اشاره می کنیم.

اعتماد به نفس بیش از حد یا خودرأی بودن

- خوش بینی زیاد درباره درآمد آینده و پس انداز کمتر برای نیازهای آتی سرمایه گذاری در زمینه های پرخطر، بدون آمادگی لازم

چسبیدن به وضعیت فعلی

چسبیدن به وضعیت فعلی و پرهیز از بررسی گزینه های جدید با رویکرد منطقی هزینه - فایده

برای نقش و تمرین

هر کدام از گزاره های زیر را در یکی از منابع کمیاب (منابع طبیعی، نیروی کار، سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی) طبقه بندی کنید.

منابع کمیاب	گزاره
منابع طبیعی	باغچه خانه که در آن سبزی کاشته اید
سرمایه فیزیکی	ابزار آلات باغبانی که از آنها استفاده می کنید.
سرمایه انسانی	باغبانی که برای هرس کردن درختان باغچه استخدام می کنید.
سرمایه انسانی	علم و دانشی که در مدرسه کسب می کنید.
منابع طبیعی	کود شیمیابی و آبی که برای باغچه استفاده می کنید.
نیروی کار	زحمتی که برای نگهداری باغچه تان می کشید.
سرمایه انسانی	مهارتی که برای فروش بخشی از سبزیجات باغچه به همسایگان به کار می گیرید.
سرمایه	پولی که در جیبتان است.

تعمیر رایانه شخصی **رفتن** به پارک یا مطالعه کتاب

تماشای فیلم امشب تلویزیون خوابیدن یا تماشای برنامه علمی در شبکه دیگر

زودتر به رخت خواب رفتن **دورهمی خانوادگی** یا مطالعه کتاببازی والیبال در مدرسه **بازی** بسکتبال در مدرسه یا استراحت در مسافت تفریحیشغل پاره وقت بعد از زمان مدرسه **مطالعه کتاب** درسی یا پژوهشی و تحقیقرفتن به دانشگاه بعد از دبیرستان **اشغال در بازار کار**اشغال بدون ادامه تحصیل **رفتن** به دانشگاه یا حضور در دوره های آموزش تكمیلی

هزینه فرست هر کدام از فعالیت های زیر چیست؟

این لباس را به قیمت خیلی خوبی خریدم؛ زیرا در حراجی بود.
تصمیم منطقی است، در شرایط غیر حراجی بابت خرید همان کالا باید پول بیشتری برای این کالاهای ضروری میپرداخت.

من «برند معمولی» خریدم، زیرا ارزان تراز «برند معروف» بود.
من واقعاً آن نتائرا را دوست نداشتم، اما ترجیح دادم بمانم؛ زیرا پول زیادی برای آن داده بودم.
من غواصی را دوست دارم و سیاری از دوستانتم هم آن را دوست دارند. مطمئنم که می توانم مغاره و سایل غواصی باز کنم و پول در بیاورم، فکرمی کنم بهتر است مدرسه را ترک کنم و یک مغاره و سایل غواصی راه بیندازم.
تصمیم غیر منطقی است، اعتماد به نفس بیش از حد
تا حالا فهرست وظایف برای خودم ننوشته ام، چون فکر می کنم به وقت زیادی نیاز دارد.
تصمیم غیر منطقی است، چسبیدن به وضعیت فعلی

تصمیمات زیر را تحلیل کنید:

در درس قبل، میزان سود (یا زیان) کارگاه آقای محمدی را محاسبه کردیم، اکنون درنظر بگیرید که پدر امیرعلی و ستایش می توانست به جای احداث کارگاه، در یک اداره دولتی با حقوق ماهیانه چهار میلیون تومان، استخدام شود. با توجه به اطلاعات زیر، مجدداً سود یا زیان ماهانه کارگاه را محاسبه کنید و نتیجه را در کلاس به بحث بگذارید.

21

آنچه می‌دانم - درس - نم - اصول انتخاب درست

تحليل کننده

هزینه فرصت چیست و چرا معمولاً از دید ما پنهان است و آن را به حساب نمی آوریم؟
منابع و امکانات قابلیت مصارف متعدد دارند و هم زمان از تمام قابلیتها نمی توان استفاده کرد به ناچار یکی از قابلیتها را انتخاب می کنیم به منافع از دست رفته قابلیت صرف نظر شده هزینه فرصت می گویند پنهان بودن هزینه فرصت به خاطر قضاوت های زودگذر آنی و از روی هوس بودن تصمیمات است.

به حساب آوردن هزینه فرصت چه تأثیری در انتخاب ما خواهد گذاشت؟
به دلیل وجود کمیابی در امکانات و داشتهها همیشه باید بین گزینه های انتهاب (بده - بستان) کرد بده - بستان یعنی چیزی را رها می کنید تا چیز دیگری به دست آورید. پس از این انتخابها چیزی انتخاب می شود که منفعت بیشتری را نصیب مانمی کند منفعت کمتری را از دست می دهیم

چگونه می توانیم بین منافع و هزینه های خود، مقایسه درستی انجام دهیم؟
باید تمام منافع را با تمام هزینه ها مقایسه کنید و در نهایت به این نتیجه برسید که شما انتخاب کرده باید منافع بیشتر از هزینه ها است منافع و هزینه ها بخشی از تصمیم گیری منطقی است.

درس چهارم

مرز امکانات تولید

نقشه راه

ما در این درس به دنبال آنیم که بتوانیم یک الگو برای استفاده حداکثری از منابع کمیاب پیدا کنیم.

(تخصیص بهینه
کارایی
هزینه فرصت)
همچنین در پایان درس بتوانیم مفهوم

طرح مسئله

در درس پیش با اصول و مفاهیم اولیه انتخاب درست آشنا شدیم. یکی از الگوهایی که می‌توانیم با آن، کاربرد این اصول را در انتخاب بهینه تمرین کنیم، الگوی مرز امکانات تولید است. اما پیش از آنکه با این الگو آشنا شویم، ابتدا کمی پیرامون نقش الگو در علم اقتصاد صحبت خواهیم کرد.

22

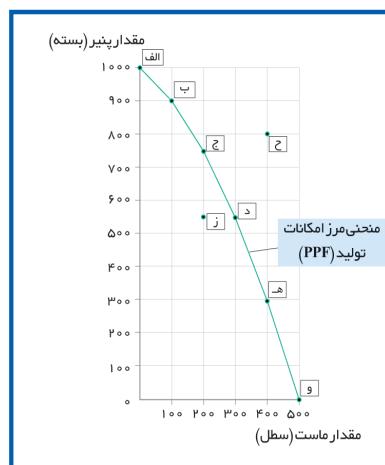
بررسی امکانات توسعه - درز ۴ - فصل ۳

الگوی اقتصادی

- الگو، نمایشی ساده‌از واقعیتی پیچیده است.
- مثلاً نقشه راه‌ها یک الگوست؛ زیرا جزئیات از جمله ساختمان‌ها، درختان و دست اندازه‌ها را نشان نمی‌دهد. نقشه فقط راه‌های اصلی و فرعی را نشان می‌دهد تا شما بدون درگیر شدن در جزئیات غیر لازم، بتوانید از جایی که هستید به جایی که می‌خواهید بروید.
- الگوی آناتومی بدن انسان که در زیست شناسی استفاده می‌شود هم یک الگوست تابه ساده‌ترین شکل ممکن بخش‌های مختلف بدن انسان و نحوه ارتباط آنها را نشان دهد.
- به همین ترتیب، در اقتصاد هم الگوهایی وجود دارد که بسیاری از جزئیات دنیا واقعی را رهایی می‌کند تابه ما کمک کند بر آنچه اهمیت دارد، متمن کر شویم.
- الگوی مرز امکانات تولید یکی از این الگوهای اقتصادی است که اجازه می‌دهد تا درک بهتری از بدء بستان‌های یک کشور در استفاده‌ها از منابع کمیاب پیدا کنید.

الگوی مرز امکانات تولید

- یکی از انتخاب‌های اساسی را که هر کسب و کار، مثلاً یک شرکت تولیدی، با آن رو به راست در نظر بگیرید: این شرکت چگونه می‌تواند منابع کمیاب خود را در میان انواع تولیدات تقسیم کند.
- مثلاً تصور کنید شرکتی راه اندازی کرده اید که فقط پنیر و ماست تولید می‌کند. جدول زیر مقادیر مختلفی از پنیر و ماست را که شرکت شما در هفته می‌تواند تولید کند، نشان می‌دهد.
- روشن است که اگر همه منابع کمیاب فقط برای تولید پنیر به کار رود حداقل ۱۰۰۰ بسته پنیر در هفته تولید می‌شود و البته دیگر امکان تولید ماست وجود نخواهد داشت (نقطه الف). در مقابل، اگر همه منابع شما صرف تولید ماست شود، در مجموع ۵۰۰ سطل تولید می‌شود و پنیری تولید نمی‌گردد (نقطه و). مابقی نقاط نیز نشان می‌دهد که منابع کمیاب بین تولید این دو کالا تقسیم شده است. به طوری که در نقطه ب بیشتر منابع به تولید پنیر اختصاص یافته و در نقطه ه بیشتر صرف تولید ماست شده است، به خطی که از اتصال این نقاط به دست می‌آید، مرز امکانات تولید گفته می‌شود و نشان دهنده حداقل امکان تولید شرکت شما با منابع موجود است.

مقدار تولید هاست (سطل)	مقدار تولید پنیر (بسته)	
۰	۱۰۰	الف
۱۰۰	۹۰۰	ب
۲۰۰	۷۵۰	ج
۳۰۰	۵۵۰	د
۴۰۰	۳۰۰	ه
۵۰۰	۰	و

مرز امکانات تولید مرزی است بین آنچه یک کسب و کار (همانند یک شرکت تولیدی) با استفاده از منابع موجود و درسترسش می‌تواند تولید کند و آنچه نمی‌تواند.

این کسب و کار می‌تواند هر سطح تولید را که با نقطه‌ای بر روی مرز امکانات تولید نشان داده شده است، انتخاب کند.

برای مثال، نقطه زیک ترکیب از ۵۵۰ بسته پنیر و ۲۰۰ سطل ماست راشان می‌دهد. روشی است که اگر بخواهد می‌تواند نقطه زرا تولید کند. اما مرز امکانات تولید به مانشان می‌دهد که اگر ۵۵۰ بسته پنیر تولید شود، باز هم منابع کافی برای تولید ۳۰۰ سطل ماست (به جای ۲۰۰ سطل)، وجود خواهد داشت (نقطه د). بنابراین شرکت می‌تواند ترجیح دهد که با استفاده از منابعش در نقطه د تولید کند به جای اینکه در نقطه ز تولید کند.

به طور کلی، بهتر است یک شرکت، به جای تولید در درون مرز امکانات تولید، بر روی مرز امکانات تولید کند.

نقاط خارج از مرز مانند نقطه ح غیرقابل دستیابی است و منابع کافی برای تولید آن وجود ندارد.

نقاط خارج از مرز مانند نقطه ح غیرقابل دستیابی است و منابع کافی برای تولید آن وجود ندارد.

همین امر درباره یک کشور هم وجود دارد.

کشورها باید تصمیم بگیرند که منابع کمیاب خود را چگونه میان تولید کالاهای اختصاص دهنند.

البته هر کشور صرفاً دو کالا تولید نمی‌کند، اما کار کردن با یک الگوی واقعی که شامل هزاران کالا و خدمات است، بسیار دشوار است و از این رسمی توان تولیدات یک کشور را همچون تولیدات یک شرکت، به صورت ساده با دو کالا نشان داد.

23

آشنایی - درس ۴ - مرز امکانات تولید

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

نحوه کشیدن مزامنات تولید یک کشور رسم کنیدا

فرض کنید کشوری صرف دو کالای گندم و خودرو تولید می‌کند. در نمودار صفحه ۳۷ به جای مقدار پنیر در محور عمودی، مقدار گندم (به کیلوگرم) و به جای مقدار ماست در محور افقی، تعداد خودرو را قرار دهید. با استفاده از همان ارقام جدول صفحه ۳۷، مزامنات تولید را برای این کشور رسم کنید.

✓ هزینه فرصت اجتماعی

نظر شما درباره این جمله چیست «چیزی به نام ناهار مجانی وجود ندارد» در اقتصاد از این جمله برای اشاره به بعضی از مدارس که در گذشته ناهار رایگان به داشت آموزان می‌دادند، استفاده می‌شود. ناهاری که حتی اگر برای داشت آموزان رایگان باشد، برای جامعه رایگان نیست.

تولید غذا به منابع نیاز دارد. از این منابع می‌توان برای تولید چیزهای دیگری استفاده کرد.

بنابراین برای داشتن «نهار رایگان» باید بپذیریم که از بعضی کالاهای خدمات دیگر کمتر داشته باشیم.

حتی کالاهایی که برای افراد رایگان است، معمولاً برای تولیدش زمان صرف می‌شود و هزینه فرصتی برای جامعه دارد.

مزامنات تولید به ما اجازه می‌دهد تا هزینه فرصت یک شرکت یا یک کشور را زمانی که بیش از یک کالا تولید می‌کند، مجسم کنیم.

فرض کنید شرکتی در نقطه ج در نمودار صفحه ۳۷ شروع به تولید ۷۵۰ بسته پنیر و ۲۰۰ سطل ماست می‌کند. هزینه فرصت تولید ۱۵۰ بسته پنیر بیشتر چقدر است؟ برای تولید پنیر بیشتر نیاز است که شرکت به سمت چپ و بالا در طول مزامنات تولید جایه‌جا شود، یعنی در این حالت از نقطه ج به نقطه ب برویم، در نقطه ب، تولیدات شرکت ۹۰۰ بسته پنیر است؛ یعنی ۱۵۰ بسته بیشتر از تولیدات در نقطه ج است. همچنین شرکت ۱۰۰ سطل ماست در نقطه ب تولید می‌کند که عدد کمتر از تولید ماست در نقطه ج است. بنابراین هزینه فرصت ۱۵۰ بسته پنیر بیشتر، ۱۰۰ سطل ماست است. به این دلیل که برای تولید ۱۵۰ بسته پنیر بیشتر، شرکت باید از تولید ۱۰۰ سطل ماست، صرف نظر کند.

مزامنات تولید نشان می‌دهد که برای داشتن پنیر بیشتر، شرکت تولیدی ما باید از مقداری ماست صرف نظر کند. ماست‌های از دست رفته، هزینه فرصت پنیر بیشتر است.

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

فرض معکوس؛ یعنی بدء بستان تولید ماست بیشتر و حرکت از نقطه ج به درا تحلیل کنیدا

24

۱ - ۴ - ۶ - ۸ - ۹ امکانات توسعه

✓ کارایی و ناکارایی

فرض کنید که شما در تیم ورزشی دو و میدانی مدرسه عضو هستید و تخصص اصلی شما دوی ۱۵۰۰ متر است. دوستان هم در تیم عضو است و در مسابقه به همان سرعت شما می‌دوه؛ ولی دوی ۱۰۰ متر و ۱۵۰۰ متر برایش فرقی نمی‌کند، چون در هر دو رکورد مناسبی دارد. اگر مری، شمارابرای دوی ۱۰۰ متر و دوستان را برای دوی ۱۵۰۰ متر انتخاب کند، باعث ناراحتی شما می‌شود. باعوض کردن موقعیت‌ها، شما وضعیت بهتری پیدا می‌کنید و دوستان نیز مشکلی نخواهد داشت.

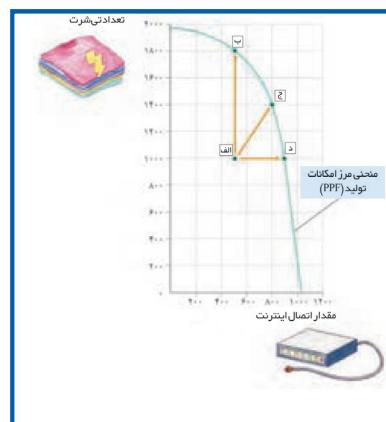
تلاش برای به دست آوردن کارایی به معنای یافتن موقعیت‌هایی برای پیشرفت، مانند این مثال است.

اگر یک شرکت یا یک کشور، هر فرصتی را برای استفاده بهتر از منابع به کار گیرد، بدون آنکه وضع دیگران بدتر شود، اقتصاد آن شرکت یا کشور کاراست

یعنی شرکت یا کشور از منابع موجود خود، بیشترین استفاده را می‌برد.

در این صورت حداقل بیش از یک کالا یا خدمت می‌توان در دسترس مردم قرار داد؛ بدون آنکه کالاهای خدمات دیگر کاهش پیدا کند.

مثالاً فرض کنید ارائه دهنده دهنده‌گان دسترسی به اینترنت در یک کشور، دو کارگر را برای ارتباط هر خانه با سرویس اینترنت می‌فرستند. با اینکه یک کارگر می‌توانست کار را به همان سرعت انجام دهد؛ در این صورت تولید در این کشور ناکارا خواهد بود. در مقابل، اگر شرکت‌ها روش کاراچتر ارسال یک کارگر را تخداد می‌کرند، کارگر کمتری در این صنعت نیاز می‌شود و کشور می‌توانست با آن کارگر، تولیداتش در کالاهای خدمات دیگر را گسترش دهد.

در شکل بالا دلیل آن رامی توانید ببینید. در این شکل، یک کشور از تمام منابع استفاده می کند تا یکی از این دو را تولید کند: اتصالات اینترنت یا تی شرت. نقطه الف ترکیب تلاعی تی شرت و اتصال اینترنت را برابر زمانی که دو کارگر برای اتصال به هر خانه فرستاده می شوند، نشان می دهد: ۵۰۰ خانه که به اینترنت متصل شده اند و ۱۰۰۰ تی شرت که در یک هفته تولید شده اند.

توجه کنید که نقطه الف در زیر مرز امکانات تولید قرار دارد. این ناحیه نقاطی است که تولید در آن ناکاراست. هر نقطه در زیر مرز امکانات تولید، نشان دهنده این است که اقتصاد از بیشترین منابع استفاده نکرده است؛ زیرا حداقل بیشتر از یک کالا می توانست تولید کند، بدون اینکه کالاهای دیگر حذف گردند. با تغییر نحوه استفاده از منابع، در این مورد، با ارسال تنها یک کارگر اتصال کابل به هر خانه، کشور می تواند به نقطه ای روی مرزهای امکانات تولید خود حرکت کند.

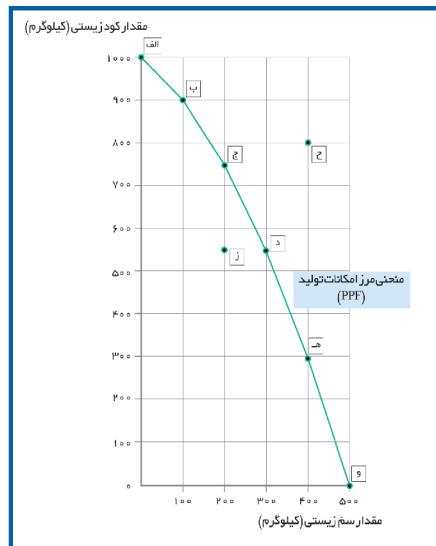
به طوری که اگر نیروی کار آزاد شده در خود صنعت اتصال کابل اینترنت به کار گرفته شود، اتصال بیشتری از خانه ها انجام می گیرد؛ یعنی کشور از نقطه الف به نقطه الف به جایه جا می شود؛ اما اگر از کارگر اضافی برای تولید تی شرت استفاده شود، تولید از نقطه الف به نقطه ب انتقال می یابد. به عنوان گزینه سوم هم کارگر اضافی می تواند آینه دو صنعت تقسیم شود؛ مثلاً نیمی از روز به اتصال کابل پردازد و نیمی از روز را در کارگاه تولیدی کار کند تا هم تی شرت بیشتر و هم خانه های بیشتری را به اینترنت متصل کند. در این صورت، کشور از نقطه الف به یک نقطه مانند ج حرکت می کند.

بنابراین وقتی تولید ناکارا باشد، این امکان وجود دارد که حداقل بیشتر از یک کالا تولید شود؛ بدون آنکه از تولید کالاهای دیگر کاسته شود. ناحیه خارج از مرز فقط نقاطی هستند که کشور می تواند آرزوی رسیدن به آنها را داشته باشد.

این نقاط با فرض ثابت ماندن منابع کشور، غیرقابل دستیابی هستند زیرا کشور منابع کافی برای تولید در آن سطح را ندارد.

بعد راه هایی برای رسیدن به این نقاط را می آموزیم.

برای تفکر و تمرین

کارگاه آقای محمدی، پس از ایده خوب سنجش دو محصول را در خط تولید شماره یک خود، تولید می کند. یکی کودهای زیستی برای گیاهان آپارتمانی و دیگری سم های زیستی. این شرکت تولیدی، با مرز امکانات نمودار بالا روبرو است. هر کدام از شرایط زیر به کدام یک از موارد انتقال مرز امکانات، جابه جا شدن در طول مرز امکانات یا بدون تغییر اشاره می کند؟

امکانات نقطه ج یا ب
مقدار سم زیستی که مشتریان می خواهند، افزایش می یابد. جابجا شدن در طول مرز امکانات نقطه ه

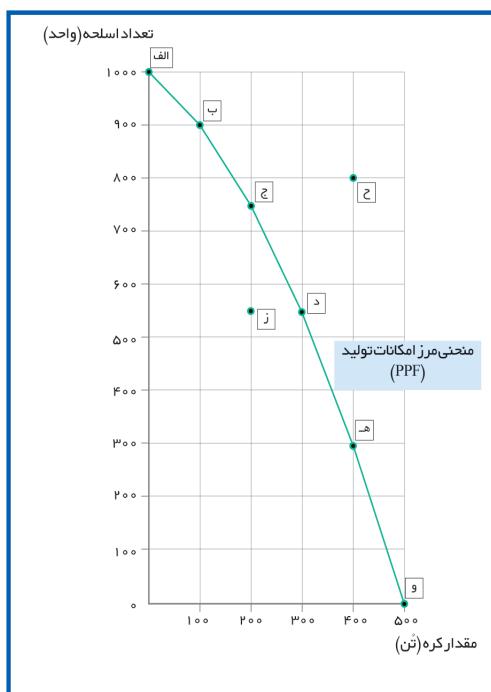
بعضی از کارگران خط تولید سم زیستی، در حال حاضر بیکارند. بدون تغییر ناکارانقطه ز

منابع و مواد اولیه جدید این اجرازه را به شرکت می دهند تا هر دو محصول، به مقدار بیشتری تولید شود. انتقال مرز امکانات نقطه ح

یک فناوری جدید، منابع موجود برای تولید هر دو محصول را افزایش داده است.

انتقال مرز امکانات نقطه ح

یکی از مهم ترین انتخاب هایی که معمولاً کشورها با آن روبرو هستند، انتخاب در صرف منابع بیشتر در تولید غذا یا امنیت و دفاع است. این انتخاب با مثال معروف کره یا اسلحه است که در خلال جنگ جهانی دوم مطرح شد. فرض کنید در نمودار قبل در محور عمودی به جای کودهای زیستی، تعداد اسلحه و در محور افقی به جای سم زیستی، مقدار کره را جایگزین کنیم (نمودار زیر).

چند واحد کره در نقطه **الف** تولید شده است؟ **۵۰۰** تن چه تعداد اسلحه در این نقطه تولید شده است؟ **صفر واحد اسلحه**

چند واحد کره در نقطه **لف** تولید شده است؟ **صفر تن** چه تعداد اسلحه در این نقطه تولید شده است؟ **۱۰۰۰ واحد اسلحه**

با جایه جا شدن از نقطه **ب** به نقطه **ه** چه تعداد اسلحه بیشتری تولید می شود؟ **۳۰۰-۳۰۰** اسلحه

چقدر کره کمتری در نقطه **ه** نسبت به نقطه **ب** تولید شده است؟ **کره تولیدی در نقطه و** و **۵۰۰** تن، کره تولیدی در نقطه **ه** و **۴۰۰** تن، **۱۰۰** تن کره کمتر تولید شده است

با توجه به نمودار فوق، به سوالات صفحه بعد پاسخ دهید.

چرا تولید در نقطه **ز** ناکارا است؟ **زیرا** از تمام منابع و امکانات موجود برای تولید استفاده نشده است.

چرا دستیابی به نقطه **ح** غیرممکن است؟ **زیرا** کشور منابع کافی برای تولید در آن سطح را ندارد

اگر مرز امکانات تولید یک خط راست با شیب منفی بود، آیا باز هم قانون افزایش هزینه فرصت وجود داشت؟ **بله** توضیح دهید.

در کجا مرز امکانات تولید در نمودار صفحه قبل قرار بگیریم تا در حالت کارایی باشیم؟ **الف-ب-ج-د-ه** و **زیرا** شیب

منحنی ورق امکانات تولید تفسیری در منابع و امکانات تولیدی ایجاد نکرده و بر اساس این منحنی باشیب ثابت هنوز

کالاهای تولیدی موردنرسی بیش از یک کالاست و اختصاص منابع بیشتر برای تولید یک کالا امکان تولید کالای

دیگر را کاهش می دهد که تغییر میزان تولید یک کالا برای تولید بیشتر کالای دیگر، همان بحث هزینه فرصت می باشد

✓ تحلیل گننده

هزینه فرصت چیست و چرا معمولاً از دید ما پنهان است و آن را به حساب نمی‌آوریم؟

به حساب آوردن هزینه فرصت چه تأثیری در انتخاب ما خواهد گذاشت؟

چگونه می‌توانیم بین منافع و هزینه‌های خود، مقایسه درستی انجام دهیم؟

کشوری که از منابع موجود خود بیشترین استفاده را می‌برد در این صورت حداقل بیش از یک کالا یا خدمت می‌تواند در دسترس مردم قرار دهد بدون آنکه کالاهای خدمات دیگر کاهش بیندا کنند حالانقطاط زیر منحنی، نشان دهنده این است که اقتصاد از بیشترین منابع استفاده نکرده است، زیرا حداقل بیشتر از یک کالامی توانست تولید کند بدون اینکه کالاهای دیگر حذف کرند نقطاط در ناحیه خارج از مرز فقط نقاطی هستند که کشور می‌تواند آرزوی رسیدن به آنها را داشته باشد این نقاط بافرض ثابت ماندن منابع کشور غیرقابل دستیابی هستند زیرا کشور منابع کافی برای تولید در آن سرطان دارد نقاط روی منحنی ترکیب متفاوتی از تولید دو کالای مختلف است که از امکانات به صورت بهینه در تولید آنها استفاده شده است.

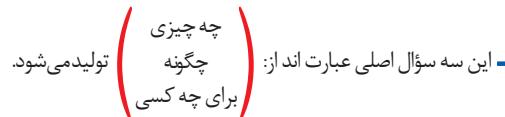
27

استیاد - درس ۴ - مز امکانات تولید

فصل ۲ - بازیگران اصلی در میدان اقتصاد

امروز صبح وقتی پیراهن را پوشیدید تابه مدرسه بیایید، بعید است به این فکر کرده باشید که چه فرایندی در اقتصاد طی شده تا این پیراهن تولید شده و به دست شما برسد! در واقع بارها و بارها در مراحل تولید پیراهن به سه سؤال اصلی اقتصاد، پاسخ داده شده است تا این لباس ها به اینجا رسیده اند.

قبل از اینکه پیراهن شما آماده شود، کسی در یکی از مراحل پنجه با این سؤال روبه رو بوده است که چه چیزی تولید کند؟ شاید او بین پنجه، چغدرقد و گندم باید انتخاب می کرده است. بعد از این کشاورز باید به این سؤال پاسخ می داده است که چگونه و برای چه کسی باید آن را تولید کند؟ بعد از اینکه پنجه به شرکت تولید نخ و بعد تولید پارچه هم فروخته شده همین سه سؤال مطرح شده و به آن پاسخ داده است تا اینکه امروز این پیراهن با این طرح و رنگ به تن شما نشسته است.

در فصل پیش هنگامی که راجع به اصول انتخاب گفت و گو می کردیم، درواقع راجع به یکی از این سؤالات اقتصادی فکر می کردیم. هر پاسخی که به این سؤال ها بدهیم، اهداف تخصیص را در اقتصاد روشن می کند. الگوی مرز امکانات تولید که در فصل پیش آموختید، درواقع ابزاری برای تمرین تخصیص منابع با توجه به اهداف اقتصادی بود، اما سؤالی که در این فصل به آن پاسخ می دهیم، آن است که چه کسانی در میدان تخصیص منابع، نقش آفرینی می کنند. بازیگران میدان فعالیت های اقتصادی چه کسانی هستند و پرسش های سه گانه مطرح شده، با این بازیگران، چه پاسخ هایی خواهند داشت؟

28

پژوهش - درس ۴ - بازار چیست و چگونه عمل می کند

درس پنجم

بازار چیست و چگونه عمل می کند؟

نقشه راه

ما در این درس به دنبال آن هستیم تا با بررسی **(خانوارها)** دریابیم که دو بازیگر اصلی اقتصاد این دو هستند که از طریق همین بدء رفتار متقابل بستان های بین خود، قیمت و مقدار کالا و خدمات را تعیین می کنند.

ارتباط میان فروشنده کان و خریداران را در اقتصاد به خوبی توضیح دهیم.
در نهایت نیز بتوانیم: مقدار و قیمت تعادلی را در بازار محاسبه کنیم.

طرح مسئله

دو گروه از مهم ترین **(تمثیم گیرندگان)** در اقتصاد، خانوارها و بنگاه ها هستند. بازیگران

خانوارها کالاها و خدمات مورد نیاز را از کسب و کارها خریداری می کنند. خانوارها در دو حالت در اقتصاد مشارکت می کنند:

زمین	نیروی کار	سرمایه	کارآفرینی
خانوارها			

رابرای تولید کالاها و خدمات ارائه می کنند.

در اقتصاد، «بنگاه» همان چیزی است که مردم معمولاً آن را به عنوان یک کسب و کار می شناسند.

در درس های قبل درباره انواع کسب و کارها مطالبی فراگرفتیم.

برای تولید کالاها و خدمات، این بنگاه‌ها باید از خانوارها منابع را خریداری یا اجاره کنند. مثلاً یک رستوران زنجیره‌ای، زمانی که افرادی را استخدام می‌کند، نیروی کار از خانوارها اجاره می‌کند.

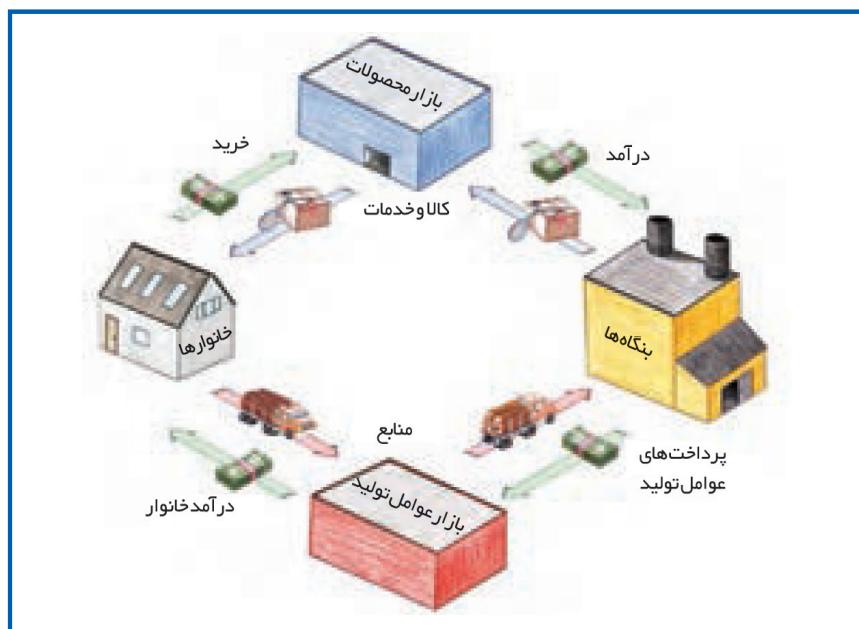
✓ جریان چرخشی ساده

همان‌گونه که خانوارها کالاها و خدمات را از بنگاه‌ها خریداری می‌کنند یا بنگاه‌ها، منابع را از خانوارها اجاره یا خریداری می‌کنند، رابطه داد و ستد شکل می‌گیرد.

نمودار زیر جریان چرخشی، تعاملات بین بازیگران کلیدی را نشان می‌دهد.

29

اقتصاد - درس ۵ - بازار چیست و چگونه عمل می‌کند

نیمه بالای نمودار تبادل تولیدات را در بازار کالاها و خدمات نشان می‌دهد.

شاید این سؤال به ذهنتان برسد که بازار چیست؟

بازار معنای خاصی در اقتصاد دارد.

بازار به مجموعه خریداران و فروشنده‌گان چیزی در هرجای ممکن اطلاق می‌شود.

مبادلات در بازار ممکن است حضوری و حقیقی نباشد و به صورت مجازی و در اینترنت صورت گیرد. شما ممکن است با تلفن و پشت میز سفارش دهید و یا بشبکه اینترنت، خرید اینترنتی کنید.

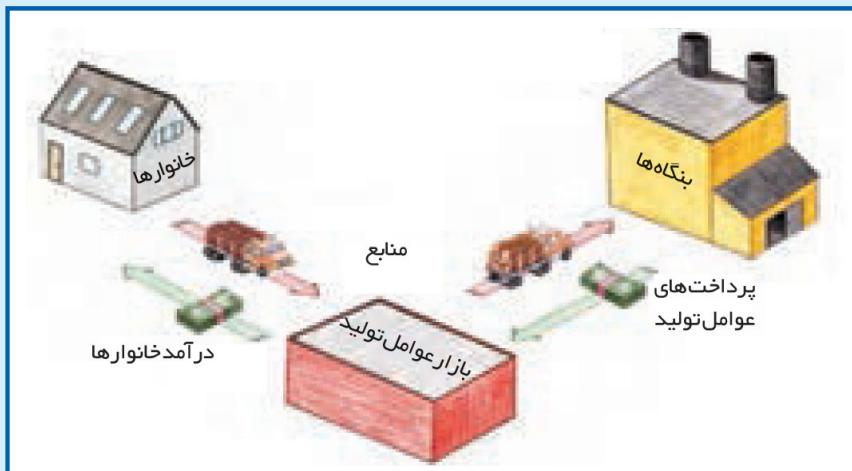
در بازار کالاها و خدمات، خانوارها خریدار و بنگاه‌ها فروشنده‌اند.

پیکان‌های آبی در نمودار صفحهٔ قبل، جریان کالاها و خدمات را از بنگاه‌ها به خانوارها در بازارهای کالا و خدمات نشان می‌دهند. همان طور که پیکان‌های سبز نشان می‌دهد، پرداخت پول باست کالا و خدمات خریداری شده در جهت مخالف جریان کالا و خدمات جریان می‌یابد. این پول با عبور از بازار کالا و خدمات به عنوان درآمد بنگاه دریافت می‌شود.

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

درباره بازار منابع تولید (جریانات نیمه پایینی نمودار) در گروه خود بررسی کنید. چه چیزهایی مورد نیاز هر کدام از طرفین است و در کدام بخش بازار در حال مبادله است؟ سپس نتایج خود را در کنار پیکان‌ها یادداشت کنید و جدول زیر را کامل کنید.

30

فصلنامه - درس ۴ - بازار چیست و چگونه عمل می‌کند

پرداخت‌هایی که با بت خرید منابع تولید به خانوارها پرداخت می‌شود.

ردیف	عنوان	علت
۱	دستمزد	دریافتی خانوارها بابت فروش نیروی کار
۲	قیمت خدمات سرمایه	دریافتی خانوارها بابت اجاره - فروش سرمایه
۳	اجاره	دریافت خانوارها بابت فروش - اجاره منابع طبیعی

✓ بررسی بازار

حال که با جریان چرخشی میان بازیگران اصلی اقتصاد و داد و ستد میان آنها آشنا شدیم، باید به بررسی دقیق‌تر بازار پردازیم و بررسی کنیم که در بازار چه کسانی حضور دارند و چگونه تصمیم‌گیری می‌کنند.

به مجموعه خریداران (تقاضاکنندگان یا همان بنگاه‌ها) و فروشنده‌گان (عرضه کنندگان یا همان خانوارها) هر چیزی در هر جایی « بازار » گفته می‌شود . بنابراین بازار دو بخش دارد : تقاضاکنندگان و عرضه کنندگان .

الف - خریداران یا تقاضا کنندگان و فرایند تصمیم‌گیری آنها

خریداران، خانوارهایی هستند که تقاضاکننده کالاها و خدمات اند و نسبت به مشاهده تغییر شرایط بازار تصمیمات متفاوتی می‌گیرند.

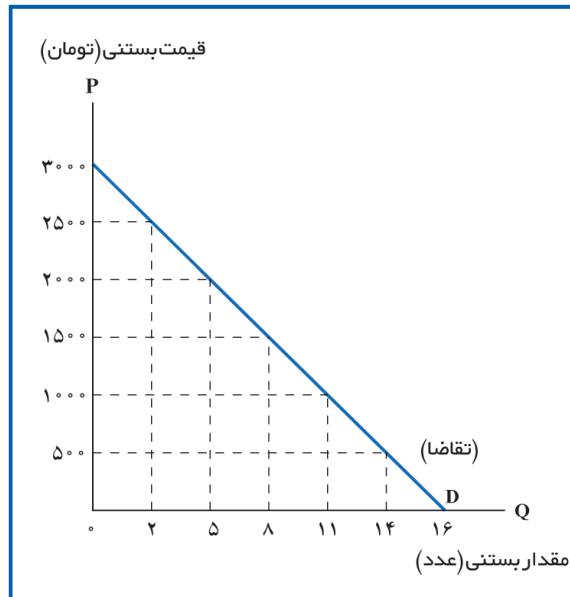
برای اینکه بتوانیم ساده‌تر مفاهیم را باموزیم، تغییر شرایط بازار را یک به یک در نظر می‌گیریم.

تصور کنید بعد از ظهرهای گرم تابستان برای خانواده‌بستنی می‌خرید تا با خنکای مصرف آن گرما را تحمل پذیرتر کنید. اگر امروز که برای خرید راهی بازار شدید بینید که قیمت آن دوبرابر شده است چه می‌کنید؟ بیشتر می‌خرید یا کمتر؟ اگر قیمت آن نصف شده باشد چه می‌کنید؟ آیا باز هم همان مقدار قبلی را می‌خرید؟

مقدار تقاضا از یک کالا با قیمت آن رابطه‌ای عکس دارد. به طوری که با افزایش قیمت، مقدار تقاضا کاهش می‌یابد و بالعکس! به این رابطه، « قانون تقاضا » می‌گویند.

تقاضای بستنی	قیمت بستنی	تقاضای بستنی	قیمت بستنی
۱۶	۰	۱۴	۵۰۰
۱۱	۱۰۰۰	۸	۱۵۰۰
۵	۲۰۰	۲	۲۵۰۰
۰	۳۰۰۰		

اگر هر کدام از دو عدد یک سطر را روی یک دستگاه مختصات پیدا کنید، نمودار بالا درست می شود که با وصل کردن نقاط به هم خط رو به پایینی شکل می گیرد. به این منحنی، منحنی تقاضاً می گویند.

31

اقتضاد - درس ۵ - بازار چیست و چگونه عمل می کند

ساختمان عوامل

تصور کنید که قیمت بستنی تعییری نکرده، ولی درآمد شما دو برابر شده است. در این صورت مقدار خریدتان از بستنی چه تعییری می کند؟ کمتر می شود یا زیادتر؟ شاید هم ثابت بماند! آیا از هیچ کالایی بیشتر نمی خرد؟ چرا؟

تقاضا برای یک کالا به صورت مثبت با درآمد ارتباط دارد. افزایش در درآمد سبب افزایش در مقدار تقاضا در هر قیمت می شود.

آیا با افزایش درآمد مقدار خرید ما از همه نوع کالای معمولی و پست را بشناسید. کالاهایی که تواند بیشتر شود یا در مورد برخی مثلاً درباره خرید نوع پست برج فکر کنید؟ کالاهای ممکن است حتی کمتر شود؟

غیر از درآمد و قیمت که بر مقدار تقاضا اثرگذار است سلیقه انتظارات هم می تواند بر مقدار تقاضا و خرید اثر بگذارد. قیمت دیگر کالاهای

چیزهایی که مدمی شوند، حتی بدون تعییر قیمت، مقدار تقاضای آنها زیادتر می شود یا هنگامی که پس ببرید قیمت کالایی در آینده بیشتر می شود. امروز ممکن است دریاره خرید آن تصمیم دیگری بگیرد!

کالاهایی که با کالایی مورد نظر ما مرتبط ناند، مثلاً با هم مصرف می شوند یا به جای هم مصرف می شوند، اگرچه تغییر قیمت شوند، روی مقدار خرید ماز کالای موردنظرمان اثر می گذارد.

مثال‌وقتی گوشت قرمز گران می شود، مردم گوشت سفید را بیشتر می خرند و جایگزین آن می کنند.

کالاهای مکمل را بشناسید

در برآء کالاهایی که با هم مصرف می‌شوند، فکر کنید و در برآء اثر تغییر قیمت یکی بر میزان خرید دیگری بحث کنید. مثلاً وقتی می‌خواهید چای بخرید، به بازار قند و شکر هم نیم نگاهی دارید یا وقتی خودرو می‌خرید حواستان به قیمت بنزین هم هست؛ اما چگونه؟

☒ قیمت به عنوان ابزاری برای مدیریت مصرف

یکی از راه آگاه سازی مردم به زیان‌های کشیدن سیگار
سیاست گذاران معمولاً تلاش می‌کنند از دو راه
مقدار تقاضا و مصرف سیگار را کم کنند.
دیگری با بالا بردن قیمت آن از طریق وضع مالیات بر سیگار
به نظرتان این دو روش به چه صورت بر مصرف سیگار مؤثرند؟

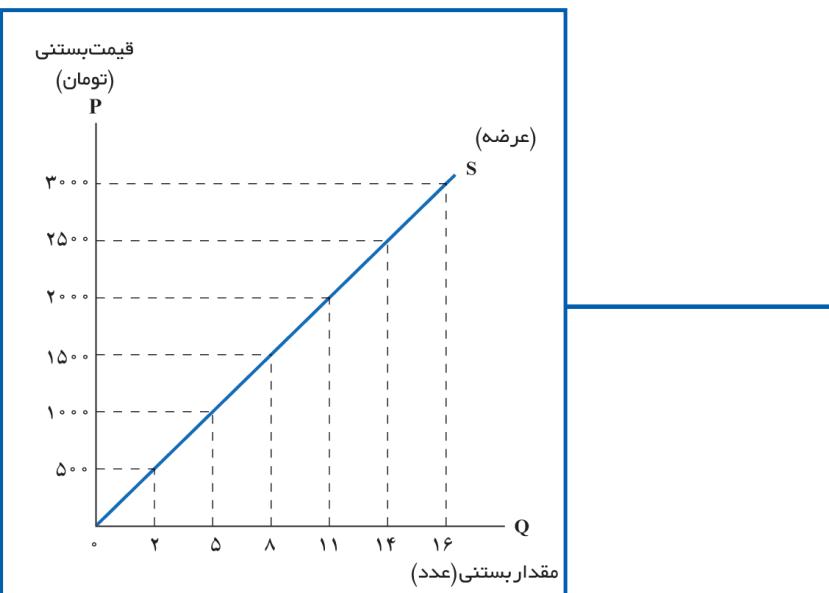
32

پژوهش - درس ۴ - بازار چیست و چگونه عمل می‌کند

ب - فروشنده‌گان یا عرضه کننده‌گان و فرایند تصمیم گیری آنها

به سمت دیگر بازار برای بررسی رفتار فروشنده‌گان برویم، فروشنده‌گان که همان بنگاه‌های ارائه کننده کالا یا خدمات و نیز عوامل فروش آنها هستند، بازیگر دیگر میان رقابت اقتصادی اند.
اگر شما تولیدکننده یا فروشنده بستنی بودید و قیمت بستنی در بازار به دلیل شروع فصل گرم سال بیشتر می‌شد، چه می‌کردید؟
کمتر بستنی تولید می‌کردید و می‌فروختید یا بیشتر؟ یا به همان مقدار سابق؟
طبق قانون عرضه، با افزایش قیمت، مقدار عرضه از هر کالا افزایش می‌یابد و بالعکس!

تقاضای بستنی	قیمت بستنی	تقاضای بستنی	قیمت بستنی
۰	۰	۲	۵۰۰
۵	۱۰۰۰	۸	۱۵۰۰
۱۱	۲۰۰۰	۱۴	۲۵۰۰
۱۶	۳۰۰۰		

اگر هر کدام از دو عدد یک سطرا روی یک دستگاه مختصات پیدا کنیم، شکل بالا درست می شود که با وصل کردن نقاط به هم خط رو به بالای شکل می گیرد. به این منحنی، منحنی عرضه گفته می شود.

✓ سایر عوامل

تصور کنید قیمت بستنی زیاد نشده اما قیمت شیر که ماده اولیه و مهم تولید بستنی است گران تر شده است. شرایط به وجود آمده چه تأثیری بر مقدار تولید شما دارد؟ آیا اگر قیمت بستنی در بازار تغییری نکرده باشد باز هم می توانید به همان میزان قبلی بستنی تولید کنید و بفروشید؟ اگر شیر ارزان تر شود چه تأثیری دارد؟ اگر دستگاهی اخترع شود که بتواند با تعداد کارگر کمتر، بستنی تولید کند و از این جهت هزینه های تولید شما را کمتر کند؛ چه تأثیری بر مقدار تولید و عرضه می گذارد؟

ابداعات و اختراعات معمولاً با کاهش هزینه ها اثر مثبتی بر مقدار تولید و عرضه دارند.

✓ تعادل در بازار

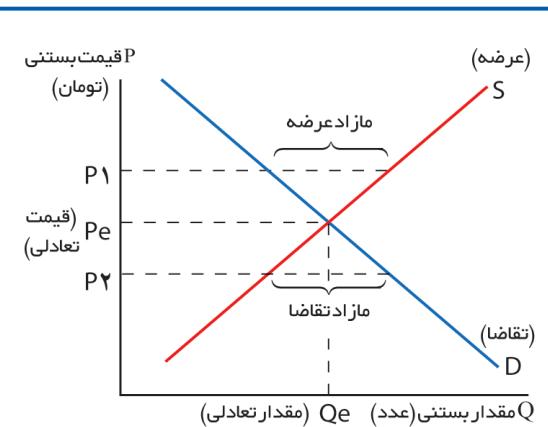
33

تفصید - درس ۵ - بازار چیست و چگونه عمل می کند

رفتار عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان در بازار در مقابل هم صورت می گیرد و باید با هم هماهنگ باشد.
به عبارت دیگر عرضه و تقاضا باید با یکدیگر در تعادل باشند.
چرا که عده ای که به آن کالا مشتاق ترند تلاش می کنند
با پیشنهاد قیمت بالاتر آن را به دست آورند.
اگر مقدار تقاضای کالایی از مقدار عرضه آن بیشتر باشد، در بازار کمبود رخ می دهد
باعث بالارفتن قیمت می شود.
همین سبب می شود برخیاز تولید کنندگان از قیمت خود
کم کنند
وقتی مقدار عرضه بیشتر از تقاضا باشد هم مازاد رخ می دهد
بتوانند با پیدا کردن مشتری کالای بیشتری را بفروشند.

جدول زیر ترکیب دو جدول قبلی است. در هر قیمت بینید در بازار چه اتفاقی می افتدي؟ بازار در چه قیمتی به تعادل می رسد و در آن خبری از مازاد و کمبود نیست؟

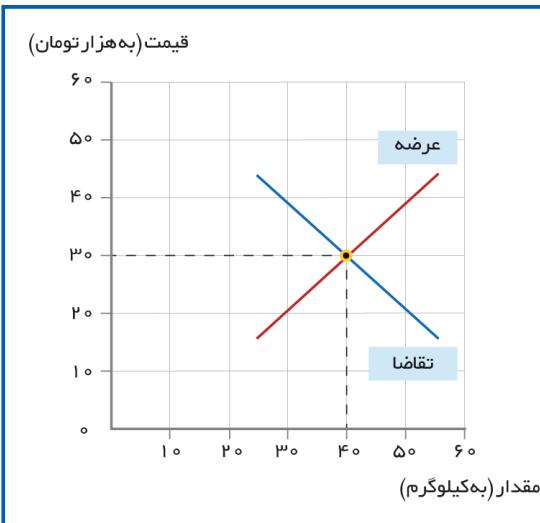
قیمت بستنی	تعادلی	مقادیر تعادلی	تعادلی	مقادیر تعادلی	تعادلی	مقادیر تعادلی
عرضه بستنی	۰	۱۶	۰	۲	۱۴	۵۰۰
تقاضای بستنی	۵	۱۱	۱۰۰۰	۸	۸	۱۵۰۰
قیمت بستنی	۱۱	۵	۲۰۰۰	۱۴	۲	۲۵۰۰
عرضه بستنی	۱۶	۰	۳۰۰۰			

برای تفکر و تمرین

یکی از محصولاتی که در کارگاه آقای محمدی (شرکت ایران سبز) تولید می‌شود، کودهای زیستی برای گیاهان آپارتمانی است. قیمت و مقدار تعادلی این محصول در نمودار زیر نشان داده شده است.

34

پژوهشی - بزار چیست و چگونه عمل می‌کند - بزار - درس ۴ - تئوری

اخیراً هزینه‌های تولید افزایش یافته و مسئولان کارگاه مجبور شده‌اند، قیمت محصول را ۴۰۰۰۰ تومان تعیین کنند. در قیمت ۴۰۰۰۰ تومان تحلیل کنید که چه شرایطی پیش می‌آید و کارخانه ممکن است با چه مشکلاتی مواجه شود؟ همچنین بیان کنید که چه اتفاقی باید برای بازار بیفتت تا قیمت و مقدار مجدد به وضعیت تعادلی بازگردد؟

با توجه به نمودار، تعادلی بازار ۳۰ هزار تومان و مقدار تعادلی ۴۰ کیلوگرم است، افزایش به قیمت ۴۰۰۰۰ تومان باعث کاهش تقاضا به ۳۰ کیلو می‌شود در حالی که مقادیر عرضه به اندازه ۵۰ کیلوگرم می‌باشد. در این شرایط مازاد عرضه در بازار به وجود می‌آید برای بازگشت به وضعیت تعادلی تولید کننده با کاهش خرید مصرف کنندگان مواجه می‌شود باید قیمت را کاهش دهد تا انگیزه‌ای در مشتری برای خرید به وجود بیاید و این کاهش قیمت تا ۳۰۰۰۰ تومان ادامه پیدامی‌کند و مقدار نیز به حالت مقدار تعادلی مرسد.

تحلیل کننده

خریداران و فروشنندگان در بازار چگونه با یکدیگر تعامل می‌کنند؟ عرضه کنندگان و تقاضا کنندگان باید با هم هماهنگ باشند و به عبارتی و تقاضا باید با یکدیگر در تعامل باشند.

قیمت تعادلی چیست و اگر عرضه یا تقاضا بیش از قیمت تعادلی باشد چه روی می‌دهد؟ قیمت تعادلی، قیمتی است که خریدار و فروشنده با هم به توافق رسیدند و مقدار معینی کالا را با هم مبالغه می‌کنند در صورتی که مقدار عرضه بیشتر از مقدار تعادلی باشد یعنی قیمت افزایش یافته و عرضه کننده مقدار عرضه خود را افزایش داده ک در این حالت مازاد عرضه اتفاق می‌افتد و بر عکس در صورتی که میزان تقاضا از مقدار تعادل بیشتر شود یعنی قیمت از قیمت تعادلی کمتر است میزان ارزه کاهش یافته و میزان تقاضا افزایش یافته است که در صورت مازاد تقاضا داریم.

بازار چیست و چگونه مقدار و قیمت تعادلی در آن مشخص می‌شود؟ به مجموعه خریداران و فروشنندگان هر چیزی در هر جایی (بازار) گفته می‌شود محل برخورد منحنی عرضه و تقاضا در بازار نقطه تعادل را به وجود می‌آورد امتداد افقی از نقطه تعادل و برخورد به محور عمودی، قیمت تعادل و امتداد عمودی از نقطه تعادل و برخورد به محور افقی مقدار تعادل را مشخص می‌کند.

درس ششم

نقش دولت در اقتصاد چیست؟

نقشه راه

تا اینجا آموختیم که در عرصه اقتصاد دو بازیگر اصلی وجود دارد.

نکته ای که در این درس به دنبال آنیم این است که بازی اقتصاد نیازمند یک داور است که به آن دولت می گویند.

دولت با عملکرد درست خود می تواند تخصیص های بھینه ای برای اقتصاد به وجود آورد.

نقش دولت را در یک اقتصاد بازاری درک کنیم و به خوبی بیان کنیم.

در پایان این درس می توانیم:

درآمد دولت و انواع مالیات ها را شناسایی کنیم و نقش آن (مالیات) را در اقتصاد توضیح دهیم.

طرح مسئله

فرض کنید شرکت کسب و کاری را طراحی کرده اید و می خواهید عملاً وارد فعالیت شوید.

گام اول آن است که مجوزهای لازم را برای فعالیت اقتصادی خود از دولت بگیرید. شما با گرفتن مجوزها اجازه می دهید که دولت به کار شما نظارت کند.

ممکن است از خود بپرسید که دولت چرا باید در فعالیت اقتصادی مانظارت کند؟ چرا ماجبریم برای کسب و کار هایمان با دولت هماهنگ باشیم؟

فرض کنید شما مالک یک شرکت تولیدکننده دارو هستید و کار خود را با دقت و کیفیت انجام می دهید؛ اما رقیب شما در بازار، که آن هم یک شرکت تولید دارو است، محصولاتی با کیفیت کمتر و قیمت پایین تر ارائه می دهد. این کار او باعث می شود که نه تنها جان مصرف کنندگان به خطر بیفتند، بلکه به خاطر ارائه قیمت پایین تر، مشتری ها را نیز به سوی خود جذب می کند. حالا فرض کنید دولتی نباشد که به کار این شرکت دارویی و محصولات او نظارت کند. در این صورت، هم شما به عنوان یک تولیدکننده متعدد ضرر می کنید و مجبور به ترک بازار می شوید و هم سلامت مصرف کنندگان به خطر می افتد.

دولت علاوه بر وظایف نظارتی، مسئول ارائه کالاهای و خدمات عمومی هم هست.

تصور کنید شما و کارمندان و کارگران شرکت، برای رفت و آمد به کارخانه، نیاز به احداث جاده و پل دارید. همچنین شرکت های دیگر نیز چنین نیازمندی هایی دارند. چه کسی باید این جاده ها و پل ها را احداث کند؟

همچنین مردم یک شهر یا یک کشور، نیاز به تأمین بهداشت و امنیت دارند.

چه کسی باید این کالاهای عمومی را برای مردم فراهم کند

دولت مسئول تأمین کالاهای عمومی نیز هست.

در ادامه درباره این دو وظیفه دولت بحث می کنیم.

۱- بهبود عملکرد بازار

مجموعه گسترده ای از قوانین و مقرراتی که توسط دولت وضع و اجرا می شود، به منظور تسهیل و تشویق مبادلاتی است که به نفع خریداران و فروشندهان است و از بروز شرایطی که به مبادلات آنها آسیب می زند، جلوگیری می کند.

حضور دولت و عملکرد قوی آن سبب می شود افراد به حقوق یکدیگر تعرض نکنند و مثلًاً دارایی هایی را که متعلق به آنها نیست تصرف نکنند.

در این حالت، دولت به عنوان یک داور، در میدان فعالیت های اقتصادی، حضور دارد.

وضعیتی را تصور کنید که خریداران نمی توانند اطمینان بینند، آیا فروشندهان مالکان واقعی آن چیزی هستند که برای فروش عرضه کرده اند یا خیر، در این حالت چگونه خریداران پولی را که به سختی درآورده اند، برای چیزهایی مانند خانه، خودرو، لوازم خانگی و... بپردازند. حالتی را تصور کنید که پول زیادی را به صاحب واقعی چیزی داده اید و آن را خریده اید؛ اما شخص دیگری به راحتی به میان بیاید و مانع از استفاده شما از چیزی که خریده اید شود!

دولت با تعریف و اجرای حقوق مالکیت، امنیت خرید و فروش و مبادلات را بهبود می بخشد.

دولت اجازه نمی دهد تازمانی که فروشنده اثبات نکند که مالک واقعی چیزی است، آن را بفروشد.

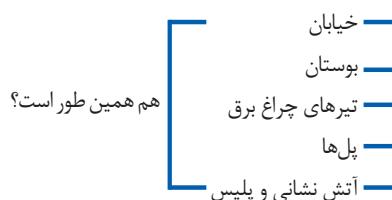
مثلاً شرکت های دارویی و غذایی نمی توانند پیش از انجام برخی آزمایش ها و اخذ گواهی معتبر محصولات خود را به بازار عرضه کنند یا افاده بدون دارابودن صلاحیت های لازم به مشاغل مختلف وارد شوند.

همچنین سازمان استاندارد وظیفه دارد کیفیت یا عدم کیفیت محصولات را تأیید کند. همه این فعالیت ها به نوعی سبب بهبود عملکرد بازار می شود.

علاوه بر حمایت از حقوق مالکیت و اجرای قراردادها، دولت با وضع قوانین و مقرراتی ویژه در زمینه های مختلف می کوشد تا وجود اطلاعات و آگاهی های لازم را برای مبالغه بین افراد تضمین کند.

۲- ارائه کالای عمومی

شما چیزهای زیادی دارید که متعلق به خود شماست و می توانید مانع استفاده دیگران از آنها شوید.

اینها بسیار با ارزش اند ولی هیچ کس نمی تواند این امکانات را فقط برای خودش داشته باشد. به کالا و خدماتی که توسط افراد زیادی می توانند هم زمان استفاده شود و شمانمی توانند مردم را از استفاده آن محروم سازید، کالای عمومی گفته می شود.

۳- فعالیت‌های فردی در کلاس

اگر کشوری ارتضی نداشته باشد و برای خود تجهیزات دفاعی تدارک نبیند، چه اتفاقی برایش می افتد؟ آیا دیگر کشورهای نیز به صلح و رعایت حقوق او پایبند خواهند ماند؟ هزینه های تأمین نیروهای نظامی و تجهیزات و امکانات مورد نیاز آنها را جگone باید تأمین کرد؟

۴- ابزارها و منابع تأمین مالی دولت

دولت کارها و خدمات گوناگونی ارائه می دهد و مسئولیت های مختلفی بر عهده دارد.

به نظر شما دولت برای ارائه این خدمات و کالاهای عمومی، چه منابع مالی در اختیار دارد؟ آیا می دانید منابع مالی ارائه این خدمات از کجا تأمین می شود

این منابع مالی معمولاً در بیشتر موارد از دو محل تأمین می شود که در ادامه به آن می پردازیم.

۱ - مالیات‌ها ✓

دولت برای تأمین سطحی از کالاها و خدمات عمومی برای همگان، از مردم مالیات می‌گیرد.

مالیات برای تأمین مالی اهداف و پشتیبانی از فعالیت‌های دولت مانند امنیت، دفاع، امور قضایی، آموزش و بهداشت عمومی ضروری است.

شاید تصور زندگی در شهرها و روستاهای بدون خدمات ارائه شده توسط دولت مانند مدارس، راه‌ها، علامت‌های راهنمایی و رانندگی، پلیس، درمانگاه‌ها، کتابخانه‌ها، بوستان‌ها... که هزینه‌های همه آنها از محل مالیات تأمین می‌شود، سخت باشد.

بنابراین هدف اصلی از مالیات این است که درآمد دولت را حدی بالا ببرد که عملکرد دولت مؤثر واقع شود.

افزایش درآمد دولت:

مالیات دو هدف اصلی دارد.

فراتر از افزایش درآمد، هدف از برخی مالیات‌ها کاهش رفتارهای نامناسب است.

مطلوب زیر را بخوانید تا متوجه شوید که چگونه مالیات بر چوبک‌های غذاخوری باعث کاهش قطع درختان جنگلی و مصرف چوبک‌ها شد.

بعد از اینکه مالیات در چین، قیمت چوبک‌های غذاخوری را افزایش داد، بسیاری از مصرف کنندگان، عادت خود را تغییر دادند و به جای این چوبک‌ها از قاشق استفاده کردند.

در برخی کشورها مالیات بر سوخت‌های آلاینده مانند بنزین و گازوئیل معمول است؛ چراکه این مالیات می‌تواند به کاهش مصرف و در نتیجه کاهش آلودگی ناشی از آن بینجامد.

اخیراً در برخی کشورها به دلیل آثار زیست محیطی خطرناک کیسه‌های پلاستیکی، به وضع مالیات بر مصرف آنها اقدام شده است.

علاوه بر این مالیات بر مصرف محصولات تباکویی از جمله سیگار که برای سلامت انسان مضر است، در دنیا بسیار شایع است.

گاهی نیز دولت از برخی فعالیت‌ها که برای افراد جامعه مفید است، مالیات دریافت نمی‌کند.

کاهش فعالیت‌های نامناسب و تشویق فعالیت‌های مطلوب:

تفاوت این دو نوع مالیات در این است که در مالیات مستقیم مبلغی به عنوان مالیات دریافت می‌شود.

در کشور ما در یک دسته بندی کلی دو نوع مالیات گرفته می‌شود

مالیات غیرمستقیم در مالیات غیرمستقیم، مالیات به صورت بخشی از قیمت کالا از مشتری گرفته می‌شود.

أنواع مالیات‌ها ✓

مالیات مستقیم

(مالیات بر دارایی) مالیات‌های مستقیم خود به دو دستهٔ (مالیات بر درآمد) تقسیم می‌شوند.

الف - مالیات مستقیم

مالیات دارایی اساس و مبنای مالیات بر دارایی، ثروت مؤدی (پرداخت کننده مالیات) است.

مهم ترین نوع مالیات بر دارایی، مالیات بر ارث است که از اموال و دارایی‌های باقی مانده شخص فوت شده، دریافت می‌شود. در واقع زمانی که اموال شخص متوفی قرار است به وراث او منتقل شود، دولت از دارایی و ثروت درحال انتقال مالیات می‌گیرد.

در مالیات بر درآمد، درآمد افراد و شرکت‌ها (و نه ثروت آنها) مبنای مالیات است.

شاید بتوان گفت که مالیات بر درآمد اشخاص مهم ترین نوع مالیات است.

مالیات بر درآمد از هر کدام از انواع درآمدها جداگانه دریافت می‌شود. (مثلًاً مالیات بر حقوق و مالیات بر درآمد املاک).

مالیات بر درآمد

ب- مالیات غیرمستقیم

یکی از انواع مالیات‌های غیرمستقیم، عوارض گمرکی است. حقوق و عوارض گمرکی در واقع مالیات‌های کشور بر صادرات واردات کالاهای مختلف است که بنام «تعرفه‌های گمرکی» نیز شناخته می‌شود.

این نوع از مالیات‌ها، تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند و به جزء اینکه یکی از راه‌های درآمدزایی دولت‌ها هستند، عموماً برای حمایت از صنایع داخلی نیز به کار گرفته می‌شوند.

این دسته از مالیات‌ها ممکن است براساس قیمت و ارزش کالاهای یا براساس ویژگی‌ها و مشخصات آنها (مانند حجم، وزن و...) تعیین و دریافت شوند.

انواع عوارض درج شده در قبضه‌های شهرداری مالیات تلقی می‌شود. شهرداری در مقابل خدماتی که از اینه می‌کند، وجوهی مانند عوارض خودرو یا عوارض نوسازی و دفع پسمند دریافت می‌کند.

عارض گمرکی و خدماتی

مالیات بر مصرف مالیاتی است که مصرف کنندگان کالاهای خاص در زمان خرید آن کالا (به همراه قیمت کالا) پرداخت می‌کنند.

به این ترتیب اگر شما میزان بیشتری از آن کالا مصرف کنید، درنهایت مالیات بیشتری نیز پرداخت می‌کنید. اگرچه این نوع مالیات نهایتاً به وسیله مصرف کننده نهایی پرداخت می‌شود، اما وظیفه قانونی پرداخت آن به عهده تولید کنندگان و فروشنده‌گان است.

مالیات بر مصرف، انواع سیار زیادی دارد که بارزترین نمونه آن در ایران، مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی و مالیات بر دخانیات است.

مهم ترین انواع مالیات‌های غیرمستقیم که در کشور مراجرا و اعمال می‌شوند، عبارت اند از:

منظور از مالیات بر ارزش افزوده مالیاتی است که از تفاوت ارزش بین کالا و خدمات عرضه شده با ارزش کالا و خدمات خریداری شده در دوره ای مشخص گرفته می‌شود.

این نوع مالیات چند مرحله‌ای است و در هر یک از مراحل تولید و تکمیل تا مصرف نهایی بر حسب ارزش افزوده گرفته می‌شود.

مالیات بر ارزش افزوده با ایجاد شفافیت، فرار مالیاتی را کاهش می‌دهد و از مالیات ستانی مصروف جلوگیری می‌کند.

چراکه مالیات پرداخت شده تولید کنندگان قبلی از مالیات بر فروش بعدی کسر می‌شود. به عبارت دیگر کالا و خدمات واسطه‌ای از پرداخت مالیات معاف می‌شوند.

مالیات بر ارزش افزوده

38

پیش‌نمایش - درس ۴ - نقش دولت در اقتصاد چیست

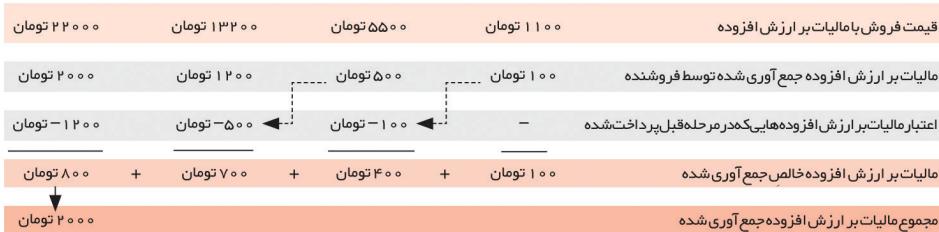

مالیات بر ارزش افزوده (VAT)، چگونه کار می‌کند؟

در کشورهایی که سازوکار مالیات بر ارزش افزوده برقرار است، کسب و کارها، متبع مالیات را از فروش خودشان جمع آوری کرده و آن را از طریق خرید از دیگر کسب و کارها، پرداخت می‌کنند. در این شکل نشان داده است که چگونه ۱۰ درصد مالیات بر ارزش افزوده (VAT) بر تولید و فروش لباس، عمل می‌کند.

مرحله ۱: مغازه دار،
لباس را به قیمت
۲۰۰۰۰ تومان به
مشتری می‌فروشد.
مرحله ۲: خیاط لباس
را می‌دوزد و آن را
به قیمت ۱۴۰۰۰
تومان به خیاط می‌فروشد.
مرحله ۳: پارچه باف،
پارچه را می‌بافد و به
قیمت ۱۰۰۰۰ تومان به
خیاط می‌فروشد.
مرحله ۴: کشاورز پنبه
رامی رویاند و آن را به
قیمت ۱۰۰ تومان به
خیاط می‌فروشد.

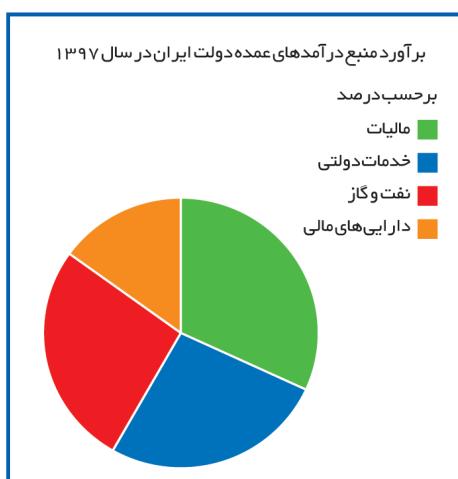

39

اقتصاد - درس ۴ - نقش دولت در اقتصاد چیست

۲ - سایر درآمدهای دولت

همانطور که در نمودار می‌بینید، بخش زیادی از درآمدهای دولت از محل فروش دارایی‌های تجدید ناپذیری مانند نفت و گاز تأمین شده است که درآمدی پایدار نیست با قیمت نفت نوسان می‌کند و قابل تحریم است.

غیر از مالیات، بخش زیادی از درآمدهای مورد نیاز دولت در ایران از محل فروش دارایی‌های مثل نفت تأمین می‌شود.

فروش این نوع دارایی‌ها، عملاً فروش دارایی‌هایی است که نه فقط به ما بلکه به نسل‌های بعد هم تعلق دارد.

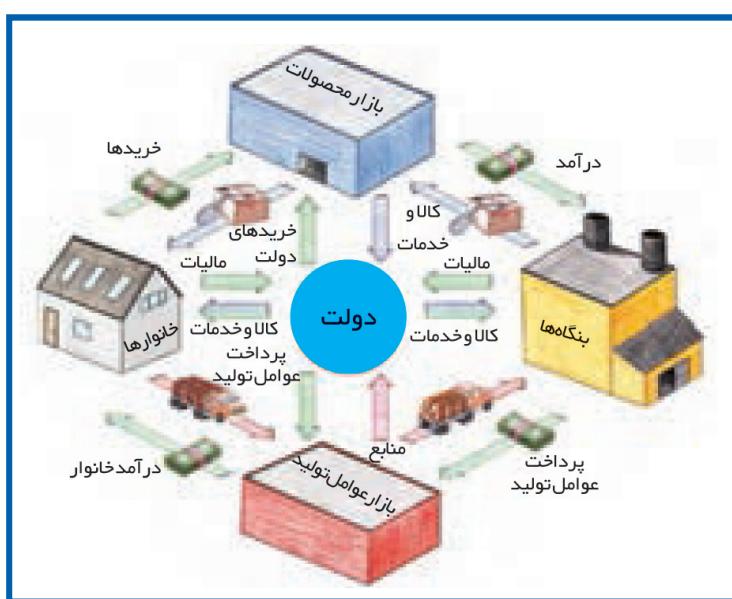
اگر با درآمد حاصل از فروش این منابع، دارایی‌های دیگری خلق نشود و این درآمدها صرف هزینه‌های جاری کشور (نتیجه پرداخت دستمزد و...) شود، در این صورت حتماً نسل‌های بعد، ما را نخواهند بخشید.

- یعنی از مردم قرض میگیرد
 - آنها را در طرحهای عمرانی و سرمایه‌گذاریهای دولت شریک میکند.
 - از محل سود این طرحها سودی بین آنها تقسیم میکند.
 - این درآمد نیز نمیتواند تابد پایدار باشد.
- دولت سالیانه بخشی از درآمد مورد نیاز خود را نیز از طریق ایجاد بدھی تأمین میکند.

✓ جایگاه دولت در جریان چرخشی درآمد

در درس قبل گفته شد که دو بازیگر اصلی اقتصاد، خانوارها و شرکتها هستند. در این درس نیز به جایگاه دولت بی بردم. بنابراین میتوان گفت نمودار جریان چرخشی تعاملات بین خانوارها و شرکتها که در درس قبل دیدیم کامل نیست چرا که دولت را نادیده گرفته بود، اما دولت برای انجام نقشهای مختلفی که بر عهده دارد، خریداری مهم در بازارهای عوامل تولید و نیز بازار کالا و خدمات است و البته با دریافت مالیات از شرکتها و خانوادهها و پرداخت یارانه به آنها نقشه مهم در اقتصاد ایفا میکند. در شکل زیر، روابط میان دولت با بازارها و خانوارها ترسیم شده است.

40

پژوهش - درس ۴ - نقش دولت در اقتصاد - پیشنهاد

✓ برای تفکر و تمرین

- دولت مالیات ۱۰۰۰ تومانی بر بطریها و قوطیهای پلاستیکی وضع میکند.
 - دولت مبلغ کمکهای خیریه را که میتواند هنگام محاسبه مالیات بر درآمد از درآمد کسر شود افزایش میدهد.
 - دولت مالیات حقوق و دستمزد کارفرمایان را کاهش میدهد.
 - دولت بر غذاهایی که حاوی سطوح بالای چربی و سطح بالایی از سدیم هستند، مالیات اعمال میکند.
 - دولت قوانین را تغییر میدهد تا شرکتها مالیات بیشتری پردازنند.
 - دولت مالیات بر فروش خودروهای جدید را حذف میکند.
 - دولت نرخ مالیات املاک برای کارخانجات جدید را کاهش میدهد.
- هر یک از موارد زیر را تحلیل کنید و مشخص کنید که آیا این تغییر میتواند یک فعالیت اقتصادی را که مشمول مالیات میشود، تشویق یا دلسربد کند؟ پاسخ را توضیح دهید.

- کارفرمایان باید در صدی از دستمزد کارکنان خود را به دولت پرداخت کنند.
- افرادی که خانه، ویلا، خودروهای لوکس و... دارند، ملزم به پرداخت در صدی از ارزش دارایی خود به دولت هستند.
- دولت تصمیم میگیرد که فقط کالاهای خاصی در مقادیر مشخصی پس از خرید مالیات بپردازند.
- نوع مالیات را در هر یک از موارد زیر تعیین کنید.
- شرکتها باید در صدی از سود خودشان را به دولت بپردازند.
- کارکنان باید بخشی از درآمد خود را به عنوان مالیات به دولت پرداخت کنند.

- احداث و تجهیز جاده‌ای که برای تسهیل حمل و نقل در کنار کارخانه احداث شده است، به ارزش سالانه ۵۰ میلیون تومان.
- احداث و تجهیز مجموعه سامانه روشنایی بیرون از کارخانه به ارزش سالانه ۳۰ میلیون تومان
- کارگاه ایران سبز، به همراه سه کارگاه مجاور دیگر، از مجموع کالاهای و امکانات عمومی که دولت در اختیار آنها قرار داده است، مطابق با موارد زیر از مزایای آن بهرهمند میشود.
- تأمین امنیت راهها و بازار خرید مواد اولیه و فروش محصولات به ارزش سالانه ۳۰ میلیون تومان
- ایجاد و نگهداری امکانات رفاهی و بهداشتی در نزدیکی کارخانه به ارزش سالانه ۲۰ میلیون تومان
- اگر قرار بود آقای محمدی به عنوان مدیرعامل کارگاه، خودش هزینه این موارد را پرداخت کند، چه تغییری در درآمد و سود و زیان سالانه شرکت او حاصل میشود؟ (اطلاعات مربوط به هزینه ها و درآمد شرکت در تمرین درس اول آمده است.)
- اگر دولت فرض کند دولت، مالیاتی معادل ۵ درصد به طور سالانه، بر درآمدهای شرکت تولیدی آقای محمدی وضع کرده است. اولاً تأثیر این مالیات را بر سود و زیان سالانه شرکت محاسبه کنید. ثانياً هزینه ها مالیات را با منافع به دست آمده از امکانات عمومی مقایسه کنید و تحلیل کنید که آیا پرداخت مالیات به نفع شرکت است یا به ضرر آن

تحلیل کننده

- چرا دولت به عنوان یکی از بازیگران، باید در میدان کسب و کار حضور داشته باشد.
- چرا کسب و کارهای گوناگون، باید به دولت مالیات بدهند.

درس هفتم

تجارت بین الملل

✓ نقشه راه

ما در این درس می خواهیم به بررسی انگیزه های تجارت میان کشور ها بپردازیم.

اطلاع درستی از موانع امروزی تجارت (انواع تحريم ها) کسب کنیم.

در پایان درس نیز خواهیم توanst:

به الگویی مطلوب برای رفع موانع تجارت بیندیشیم.

✓ طرح مسئله

نگاهی به اطراف خود بیندازید و با دقت بیشتری به محصولات و کالاهایی که پیرامون تران و وجود دارد، نگاه کنید. آنها از کجا آمدند؟ چه تعدادی از آنها را شرکت های تولیدی داخل کشور درست کرده اند و چه تعدادی از آنها محصول کشورهای دیگرند؟ اگر قرار بود کالاهای سخن بگویند و خودشان را معرفی کنند، چه می گفتند؟ شاید برخی از آنها می گفتند ما ساخته دست کارگران چینی هستیم، برخی دیگر می گفتند، ما به واسطه سرمایه گذاری سرمایه گذاران آلمانی متولد شده ایم و برخی دیگر می گفتند ما را کارگران و سرمایه گذاران ایرانی تولید کرده اند.

همان طور که مانسان ها ملیت داریم، کالاهای هم ملیت دارند.

باین حال جالب است بدانید که برخی محصولات، به ویژه محصولاتی که از فناوری های پیشرفته تری بهره می برند، ممکن است چند ملیتی باشند. مثلاً سرمایه گذار آن یک شرکت آلمانی باشد ولی ساخته شده دست کارگران چینی! در این درس درباره بازیگری در میدان بازی اقتصاد سخن می گوییم، آن بازیگر، شرکت ها و دولت هایی هستند که خارج از مرزهای مازنگی می کنند، اما در زندگی اقتصادی ما اثر گذارند.

42

تجارت بین الملل - درس ۷ - تقدیم

✓ چرا تجارت با دیگر کشورها مهم است؟

فرض کنید صاحب یک شرکت بزرگ تولید پوشاك هستید و در کشور شما امکان تولید پنبه وجود ندارد یا تولید آن هزینه بسیار بالای دارد. اما در عوض، کشور همسایه شما، زمین حاصلخیزی برای کشت پنبه دارد. شما برای اینکه هزینه تولیدتان را کاهش دهید و توانید با قیمت مناسب تری پوشاك خود را به بازار روانه کنید، پنبه را ز کشور همسایه وارد می کنید. در این صورت هم شما به خاطر کاهش هزینه های تولید، سود بیشتری می برد و هم کشور همسایه شما، باست فروش پنبه هایش سود می برد. اگر کار شما توسعه پیدا کرد، می توانید پوشاك تولیدی خودتان را به همان کشوری که از آن پنبه وارد می کردید یا کشور دیگری صادر کنید و از این بابت نیز، کسب و کار شما رونقی خواهد گرفت.

به طور کلی، یکسان نبودن منابع و عوامل تولید در **(استرسی به فناوری)** از دلایلی است که باعث می شود کشورها با یکدیگر وارد **(تفاوت های اقتصادی)** کشورها و نیز یکسان نبودن کشورها از نظر **(مبادله شوند)** آب و هوایی.

همین عوامل باعث می شود تا تولید یک محصول در کشوری به صرفه باشد و در کشور دیگر، صرفه اقتصادی نداشته باشد.

همین اختلاف، پایه بده - بستان دو کشور یا صادرات و واردات را تشکیل می دهد.

✓ اصل مزیت مطلق و نسبی در تجارت

عواملی که پیش از این مطرح شد، توان تولیدی منطقه یا کشوری را در مقایسه با منطقه یا کشور دیگر، تغییر می دهد و موجب می شود تولید یک محصول نسبت به محصولی دیگر «مقرن به صرفه‌تر» شود، به عبارت دیگر مزیت اقتصادی ایجاد کند.

مثال: دو کشور ایران و برباد را در نظر بگیرید. برای سادگی فرض کنید:

الف) هر دو کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند. در هر دو کشور فقط غذا و پوشاك با قیمت های یکسان تولید می شوند.

ب) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید غذا به کار گیرند، ایران ۶ واحد و برباد ۴۰ واحد تولید می کند.

ج) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید پوشاك به کار گیرند، ایران ۳۰ واحد و برباد ۷۰ واحد تولید می کند.

مثال: دو کشور ایران و بربزیل را در نظر بگیرید. برای سادگی فرض کنید:

(الف) هر دو کشور به یک اندازه از نیروی کار، سرمایه و دانش فنی برخوردارند. در هر دو کشور فقط غذا و پوشاس با قیمت‌های یکسان تولید می‌شوند.

(ب) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید غذای کار گیرند، ایران ۶۰ واحد و بربزیل ۴۰ واحد تولید می‌کنند.

(ج) هر دو کشور اگر همه عوامل تولیدشان را با اشتغال کامل، برای تولید پوشاس به کار گیرند، ایران ۳۰ واحد و بربزیل ۷۰ واحد تولید می‌کنند.

در این صورت می‌گوییم بربزیل در تولید پوشاس و ایران در تولید غذا «مزیت مطلق» دارند. در نتیجه بهتر است در محصولی که مزیت دارند، تخصص و تمرکز یابند و محصولات خود را بیکاری مبادله کنند.

اگر کشور دیگری مثل کنیا را در نظر بگیرید که از نظر عوامل تولید با دو کشور ایران و بربزیل یکسان است. اگر کنیا همه امکانات خود را بر تولید غذا تمرکز کند، می‌تواند ۳۰ واحد غذا، و اگر به پوشاس تخصیص دهد ۱۰ واحد پوشاس تولید کند. همان طور که می‌بینید کنیا در تولید غذا و پوشاس نسبت به ایران و بربزیل مزیت مطلق اقتصادی ندارد؛ یعنی هیچ کدام از آن دو کالا را به صرفه تولید نمی‌کند؛ یا به عبارت دیگر، هزینه تمام شده هر دو کیماز از دو کشور دیگر بیشتر است و این کشور مجبور است برای تولید مقدار مشخصی از کالا، منابع بیشتری را صرف کند. آیا به نظر شما کشور کنیا به هیچ وجه ممکن است در تجارت جهانی راندارد؟

اقتصاد دانان در این حالت، مفهوم «مزیت نسبی» را به کار می‌برند و می‌گویند هرچند کنیا در غذا و پوشاس، نسبت به دیگر کشورها مزیت مطلق ندارد، در کشور خود را در تولید غذا نسبت به پوشاس مزیت نسبی دارد. بنابراین باید در صنعت غذا تمرکز کشود و پوشاس مورد نیاز خود را از بربزیل وارد کند به عبارت دیگر، هزینه فرصت تولید غذا در کشور کنیا، کمتر از هزینه فرصت تولید پوشاس است و همین امر باعث می‌شود تا کنیا منابع کمیاب خود را بیشتر به تولید غذا اختصاص دهد.

اولاً از منابع و سرمایه‌ها به بهترین نحو ممکن استفاده نمی‌شود که به نوعی هدر رفت آنها محسوب می‌شود (چرا که منابع کمیاب هستند).

ثانياً با تولید محصولات کمتر و بی‌کیفیت تر، رفاه جامعه کاهش می‌یابد.

محصولات خود را در بازارهای بزرگ تری به فروش برسانند.

اگر اصل مزیت‌های مطلق و نسبی رعایت نشود:

صادرات کالاهای تولید کنندگان اجازه می‌دهد.

✓ مزیت نسبی و هزینه فرصت

برای اینکه با مفهوم مزیت نسبی بهتر آشنا شویم، به مفهوم هزینه فرصت و تخصیص بهینه منابع کمیاب، که پیش از این آموختیم، فکر کنید. فرض کنید در رشتۀ حقوق تحصیل کرده اید و اگر کنون یک وکیل ماهر، متخصص و مشهور هستید و در دفتر وکالت خود مشاورۀ حقوقی می‌دهید. شما برای مشاورۀ حقوقی، هر ساعت مبلغ ۲۰۰ هزار تومان از مشتریان دریافت می‌کنید. اگر کنون چند روزی است که به فکر استخدام یک منشی هستید که کارهایی همچون جواب دادن به تلفن یا حروف چینی برخی از نامه‌ها را التجامد دهد. این منشی برای انجام امور اداری، ساعتی ۵۰ هزار تومان، دستمزد می‌گیرد. با این حال ممکن است با خودتان چنین بیندیشید که من خودم این امور اداری ساده را می‌توانم انجام دهم و نیازی به استخدام منشی نیست. در این صورت ساعتی ۵ هزار تومان در هزینه‌ها صرفه جویی می‌کنم. آیا این انتخاب شما منطقی است؟ برای پاسخ، این نکته را در نظر بگیرید که هر یک ساعتی که می‌خواهید به امور اداری اختصاص دهید، برای شما ۲۰۰ هزار توماناً رزش دارد. در این صورت شما به جای سود ۱۵۰ هزار تومان ضرر کرده‌اید! شما در انجام امور ساده اداری دارای مزیت نسبی نیستید؛ چون یک وکیل ماهر و متخصص صایداً

✓ دولت‌ها و تجارت بین الملل

همین امور موجب می‌شود تا دولت‌ها در طول تاریخ و در شرایط گوناگون، برخودرهای گوناگون و گاه متعارضی با مسئله تجارت بین الملل داشته باشند. یک کشور ممکن است با مشکلات خاص خود مواجه باشد و کشورهای همسایه‌اش، مشکلات و مسائل متفاوتی داشته باشد. با وجود منافع قابل توجهی که تجارت بین الملل برای کشورها دارد، امادر عمل دولت‌های گوناگون با روند تجارت بین الملل همچنین آرمان‌ها و چشم اندازهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها ممکن است تفاوت‌های قابل توجهی داشته باشد.

گاهی دولت‌ها برای حمایت از صنایع داخلی خود و کاهش وابستگی اقتصادی به کشورهای دیگر، تعرفه‌های گوناگونی بر واردات برخی از کالاهای وضع می‌کنند.

گاهی در جهت گسترش روابط اقتصادیشان با کشورهایی که دیدگاه‌های نزدیک سیاسی با یکدیگر دارند، پیمان‌های تجاری وضع می‌کنند و تعرفه‌های را کاهش می‌دهند.

مجدها ممکن است با بروز اختلافات سیاسی یا اقتصادی، تعرفه‌های ابرقرار کنند و پیمان‌های قبلی را نقض کنند.

کشور انگلستان در سال ۱۷۰۱، قانونی را در مجلس خود تصویب کرد که بر اساس آن واردات هر نوع پوشاس با ایریشم ایرانی یا هندی یا چینی به کشور را منع اعلام می‌کرد. این قانون در حمایت از صنعت منسوجات داخلی انگلستان صورت گرفته بود.

در اوخر قرن هجدهم و اویل قرن نوزدهم، کشورهای آلمان و اروپای شرقی و ایالات متحده درجهت تقویت و حمایت از صنایع داخلی خود، تعرفه‌های حمایتی متعددی بر کالاهای وارداتی وضع کردند.

مثال

در دوره بین دو جنگ جهانی، کارگران و تولیدکنندگان، کنگره آمریکا را مقاعد کردند که تعرفه های گمرکی را تا ۵۲ درصد افزایش دهد. البته سایر کشورهای نیز به تلافی این اقدام، تجارت خود را با آمریکا کاهش دادند.

ایالات متحده در دهه ۷۰ قرن بیستم نیز مجدداً سیاست های حمایت گرایانه در مقابل تجارت آزاد روی آورد.

سازمان های بین المللی که در قرن بیست شکل گرفت، مجموعه ای از این پیمان های تجاری بود که با فراز و نشیب های گوناگونی همراه بود.

مثال سیاست های حمایت گرایانه ایالات متحده و برخی کشورهای اروپایی باعث به وجود آمدن مشکلاتی شده بود.

کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل (برن و وزر) در سال ۱۹۴۴ تشکیل شد و نتیجه آن تشكیل بانک جهانی توسعه و صندوق بین المللی پول بود.

همچنین در سال ۱۹۴۷، کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان قراردادی غیررسمی را مضا کردند که به نام قرارداد «گات» مشهور شد و بعد از آن سازمان دائمی تجارت جهانی تبدیل شد.

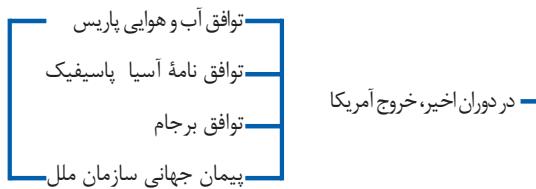
آمریکا، کانادا و مکزیک در سال ۱۹۹۲، پیمان تجارت آزاد مشهور به پیمان نفتار امضا کردند.

آنچه پشت سر امضای این پیمان های تجاری و یانقض آن بوده است، همان منافع ملی کشورهای است.

بیل کلینتون رئیس جمهور وقت ایالات متحده آمریکا در طول مراحل امضای پیمان نفتا بیان کرد «نفتا به معنای شغل و درآمد مناسب برای آمریکایی هاست. اگر من به این امر باور نداشتم، هرگز این معاهده را حمایت نمی کردم».

همین عامل، یعنی حفاظت از منافع ملی، عامل گستاخ از پیمان های تجارت نیز به شمار می رود.

عدم پایبندی به پیمان های بین المللی، سابقه بلندی در سنت آمریکایی دارد و دولت های این کشور، بارها پیمان های بین المللی را نقض کرده اند.

✓ جنگ های تجاری و تحریم های اقتصادی

دارای مزایای فراوانی است؛ اما باید در نظر داشته باشیم که این فعالیت گروهی، به قدرت و استقلال هر چند تمرکز بر مزیت های مطلق اقتصادی کشور، آسیبی نزدیکی نسبی دارد.

در غیر این صورت تمام مشکلاتی که کشورهای وابسته دارند، کشور مارانیز دربر می گیرد.

جنگ ها و تحریم های اقتصادی قرن های اخیر و رفتار خودخواهانه برخی کشورها موجب شده است تا اقتصاددان به اهمیت خودکفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تأمین آنها از خارج تأکید کنند.

وابستگی در تأمین کالاهای راهبردی و ضروری مثل دارو، غذا و محصولات کشاورزی، حوزه انرژی (مثل نفت و انرژی های نو) و صنایع نظامی و دفاعی می تواند موجب بهانه جویی و سلطه رقیب یا دشمن و نهایتاً ضعف و وابستگی کشور شود.

هر چند زندگی عموم انسان هادر جامعه شهری به خاطر تخصص گرایی و تولید براساس مزیت اقتصادی تک محصولی است اما در فضای جهانی، اقتصاد تک محصولی، اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است؛ زیرا اقتصاد تک محصولی در موقع بحرانی، امکان تاب آوری و انعطاف پذیری مقابل تکانه ها، مشکلات و تحریم ها را ندارد.

- (الف) راه های تأمین کالاهای وارداتی با بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.
- (ب) از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.
- (ج) با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تأمین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.
- (د) به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

در صورتی یک کشور می تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که:

برای تعامل قدرمند با دیگران،
کشورها ناگزیرند میان خلق مزیت های جدید
برهه برداری از مزیت های موجود از سویی
در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی دست
تمرکز بر مزیت های مطلق یا نسبی
به انتخاب بهینه بزنند.

موقعیت رقبا
میران اعتمادی که به آنها داریم
موقعیت صنایع داخلی
منابع و امکانات طبیعی و انسانی
وضعیت بازار و قیمت ها
این انتخاب به عواملی مانند:
بستگی دارد.

✓ فعالیت های گروهی در کلاس

ابتدا موقعیت درس را بخوانید و سپس فرض کنید که شما به عنوان نماینده تولیدکنندگان کشور، در دولت هستید و دستتان برای حمایت از تولیدکنندگان باز است. فرض دیگر اینکه شما هیچ کمک مالی ای به تولیدکنندگان نمی توانید بکنید، حال با توجه به این شرایط و آنچه در این درس خوانده اید به آقای محمدی کمک کنید. لطفاً به نکات زیر توجه کنید:

دو اصل مزیت مطلق و مزیت نسبی و منافع آن را در نظر بگیرید.

- آسیب پذیری شرکت های تولیدی در صورت کاهش تعرفه های وارداتی و ازدشن واردات کالاهایی را که آنها تولید می کنند، در نظر بگیرید.
- منافعی را که از صادرات کالاهای تولید شده، نصیب شرکت های داخلی می شود در نظر بگیرید.
- منافعی را که از واردات کالاهای اولیه نصیب شرکت های داخلی می شود در نظر بگیرید.
- آسیب هایی را که ممکن است از ناحیه واستگی تأمین نهاده های تولید به کشور وارد شود در نظر بگیرید.
- به مدل های تبدیل غیرپولی بیندیشید.
- از دانش و فناوری بومی غافل نشوید.
- به سازمان های تولید که درس دوم گفته شد فکر کنید.

✓ فعالیت های فردی در کلاس

هنگامی که درباره الگوی مناسب تجارت خارجی فکر می کنیم، درواقع در حال یک انتخاب هستیم، چگونه می توانیم از منافع تجارت خارجی (اصل مزیت مطلق و مزیت نسبی) بهره مند شویم، اما در تأمین نیازهای اساسی مان به دیگران وابسته نشویم؟

تاكيد بر استقلال اقتصادي و خودکفایی و تولید ملی و جایگزینی واردات به معنای قطع روابط تجاری و اقتصادي با دنیا ای انزوا و گوشه گیری از اقتصاد بین الملل نیست پس نباید نادیده گرفته که عرصه تجارت بیم املکی عرصه تلاش و رقابت است در فضای رقابتی فقط کسانی برند شدند که ضمن شناسایی و افزایش توانمندی های خود فرصت های بین الملل را نیز به خوبی بشناسند و با هوشمندی کوشش فراوان با افزایش همکاری های دو جانبی بین المللی از آنها بهره مند شوند.

✓ تحقیق کننده

کشور مادر گذشته به خاطر وابستگی به درآمدهای نفتی، کشوری تک محصولی به شمار می‌رفت. در دهه‌های اخیر با گسترش دانش‌های فنی و شرکت‌های دانش‌بنیان، تنوع محصولات در صنایع پیشرفت‌هه چون زیست‌فناوری، نانوفناوری، انرژی هسته‌ای، باخته‌های بنیادین، صنایع موشکی و... رو به گسترش است و در حال حاضر در برخی از این صنایع امکان صادرات محصولات به کشورهای دیگر نیز فراهم شده است. نقش شرکت‌های دانش‌بنیان را در ایجاد و خلق مزیت‌های جدید در کشور و فاصله گرفتن از اقتصاد تک محصولی بررسی کرده و گزارش آن را در کلاس ارائه دهد.

مزیت داشتن یانداشت مفهومی دائمی نیست به عبارت دیگر از کشوری به دلیل محدودیت‌های علم و فناوری و غیره مزیت اقتصادی نداشته باشد به این معنی نیست که نمی‌تواند به مزیت دست یابد اگر محصولی باهیزینه تمام شده زیاد و کیفیت کم تولید شود با حمایت دولت یا مصرف کنندگان از آن می‌تواند مزیت به دست آورده بدهی است این حمایت‌ها باید مشروط گام به گام و در محدوده زمانی معین باشد علاوه بر آن پیشرفت‌های علم و فناوری موجب شده است امروز دیگر محدودیت طبیعی منابع کسب مزیت اقتصادی نباشد یه طور مثال چه بسا کشوری که دریانداره یا فناوری می‌تواند محصولات شیلات تولید کند از سوی دیگر با تلاش فراوان در عرصه علم و فناوری و تجارتی سازی فناوری‌های نوین و تاسیس شرکت‌های دانش‌بنیان سعی شده توان فنی کشور را بالا برده و امکان تامین نیازهای صنایع کشور در داخل فراهم شود در حال حاضر کشور ما و ساخت ماهواره امید و فناوری کامل بومی و قراردادن آن در مدار پیشرفت چشمگیری در دانش‌های اقتصادی کسب کرده است به این طریق در مسیر قطعه وابستگی به قدرت‌هاب بزرگ و رسیدن به مرحله استقلال اقتصادی گام برداشتیم.

✓ تحلیل کننده

46

از نظر شما، با وجود موانع تجاري، بهترین الگوي تجارت اقتصادي با دنيا، داراي چه ويزگي های است؟

برای تعادل قدرت با دیگران کشورها ناگزیرند میان بهره‌داری از مزیت‌های موجود از سوی خلق مزیت‌های جدید در جهت افزایش استقلال و اقتدار اقتصادی دست به انتخاب بهینه بزنند این انتخاب به عواملی مانند موقعیت رقبا و میزان اعتمادی که به آنها داریم موقعیت صنایع داخلی منابع و امکانات طبیعی و انسانی و نیز وضعیت بازار و فیمت‌ها بستگی دارد.

فصل ۳ – اقتصاد رشد و پیشرفت

اگر مجموعه فعالیت‌های اقتصادی را به یک میدان بازی تشبیه کنیم، این بازی، اصول و قوانینی دارد که فراگرفتن و به کار بستن آن، شرط موفقیت است. آنچه در فصل اول فراگرفتی، مانند اصول و قوانین بازی در میدان اقتصاد و کسب و کار است.

از زویه‌ای دیگر، هر میدان بازی، بازیگرانی دارد که هر کدام نقشی ایفا می‌کنند. خانوارها، بنگاه‌های اقتصادی، دولت‌ها و سازمان‌ها، چه در داخل کشور و چه خارج از کشور، بازیگران اصلی در میدان فعالیت‌های اقتصادی‌اند.

اکنون نوبت آن رسیده است درباره نتیجه بازی سخن بگوییم. به چه دلیل می‌گوییم یک تیم در یک رقابت ورزشی می‌باشد و تیم دیگر برنده می‌شود؟ چه شاخص‌ها و معیارهایی برای برد و باخت وجود دارد؟

موفقیت در میدان اقتصاد را می‌توانیم با مفاهیمی همچون رشد و پیشرفت اقتصادی و یا توزیع عادلانه ثروت در کنیم برنده یا بازنده

در مقابل، عدم موفقیت را با مفاهیمی چون رکود و بیکاری و بی‌عدالتی

اما همان طور که برای موفقیت یا عدم موفقیت، به شاخص‌هایی نیاز داریم، برای مفاهیمی همچون رشد و پیشرفت و یارکود و بیکاری نیز به شاخص‌هایی نیاز داریم.

پاسخ دادن به این پرسش که کدام کشور پیشرفت‌تر از دیگری است و کدام عقب مانده‌تر است، کار چندان ساده‌ای نیست.

اقتصاددانان تلاش کرده‌اند، موفقیت و یا عدم موفقیت اقتصادی را به وسیله شاخص‌ها و معیارهایی اندازه‌گیری کنند.

در این فصل با برخی از این شاخص‌ها آشنا خواهید شد؛ همچنین خواهید دانست که علل و عوامل پیشرفت و با فقر و رکود اقتصادی کشورها چیست و چه راه حل‌هایی برای آن وجود دارد.

دروس هشتم رکود، بیکاری و فقر

نقشه راه

درباره رکود و بیکاری سخن بگوییم.

دلایل بیکاری را بشناسیم.

درباره محاسبه نرخ بیکاری مطالبی فراگیریم.

درباره چیستی و علت‌های رکود، بحث کنیم.

میزان بیکاری را اندازه‌گیری کنیم.

در پایان این درس خواهیم توانست درباره پیامدهای بیکاری و مشکل فقر، بحث کنیم.

طرح مسئله

اگر با خاطرات پدریزگ و مادریزگتان بنشینید، احتمالاً درباره کسانی می‌شنوید که در قدیم کارشان پنبه زنی و درست کردن تشک و لحاف بود و در کوی و بزرگ می‌گشتد و کار خود را فریاد می‌زدند؛ اما امروزه خبری از این شغل نیست و به جای آن کارخانه‌هایی با هزاران نفر نیروی کار به وجود آمده است که به صورت صنعتی کالای خواب تولید می‌کنند.

داستان از بین رفتن برخی شغل‌ها و وجود آمدن برخی دیگر از مواردی است که دائم در اقتصاد در حال تکرار است.

گاهی اوقات از دست دادن شغل به دلیل تغییرات در فناوری‌های صنعتی و رویه‌های تولید نیست.

ضعیف بودن ساختار اقتصادی
بلکه عواملی همچون **(** قاچاق و واردات بی‌رویه **)** عدم ای راز کار، بیکار می‌کند.
تحریم‌های اقتصادی

در این صورت، تولیدات شرکت‌ها و کارخانه‌ها کاهش می‌یابد و اقتصاد کشور گرفتار رکود می‌شود.

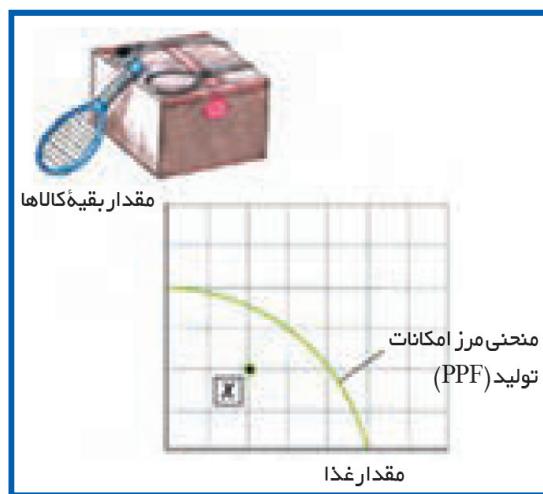

✓ منابع غیرفعال و منحنی مرز امکانات تولید

با کاهش تولید و پدید آمدن رکود، کارگران کمتری هم مورد نیاز است و سرمایه کمتری مورد استفاده قرار می گیرد.

در چنین شرایطی اقتصاد دارای منابع بیکاری است که این منابع می توانست برای تولید کالا و خدمات از آن استفاده شود اما از آنها برای تولید هیچ چیز استفاده نمی شود

وجود این منابع بیکار سبب می شود که کشور در زیر مرز امکانات تولید قرار گیرد (نقشه X در شکل رویه رو).

48

فرمت - درس ۸ - رکود، بیکاری و فقر

شاید برخی از کارخانه ها بسته شده اند.

دلیل مختلفی برای قرار گرفتن در درون مرز امکانات تولید به جای قرار گرفتن روی آن وجود دارد.

بعضی از کارگران بیکار هستند.

وقتی یک اقتصاد منابع غیرفعال دارد، به راحتی می تواند با استفاده از آن منابع غیرفعال کالا و خدمات زیادی تولید کند.

✓ فعالیت های فردی در کلاس

در درس های گذشته راجع به منحنی امکانات تولید سخن گفتیم، با توجه به مفهوم آن تحلیل کنید که چرا این جمله صحیح است: «وقتی یک اقتصاد منابع غیرفعال دارد، هیچ احتیاجی به وقتی یک اقتصاد منابع غیرفعال دارد، هیچ احتیاجی به»

زمانی که در جریان تولید از منابع امکانات به طور کامل استفاده نمی شود و در عین حال مشغول تولید کالا یا کالاهایی هستیم، می توان گفت در صورتی که از منابع امکانات غیر فعال شروع به استفاده کنیم و در واقع استفاده از تمام منابع امکانات به طور بهینه اتفاق می افتد و در جریان تولید به دلیل کالا در گذشته، این امکان فراهم می شود که منابع جدید (غیر فعال گذشته) صرف تولیدات جدید شود و نیاز به کاهش تولیدات قبل نداریم چون منابعی مختص تولیدات گذشته داشتایم.

✓ اشتغال و بیکاری

همه ما از صبح که از خواب بیدار می شویم تا شب کارهای مختلفی انجام می دهیم، اما اینها لزوماً مشغله مانیست بنابراین، کسانی که در ازای کاری که انجام می دهند دستمزد یا حقوق می گیرند، شاغل محسوب می شوند، این شغل می تواند تمام وقت یا پاره وقت باشد

همه کسانی که شغلی ندارند، هم بیکار نیستند.

بیکار کسی است که بالاتر از ۱۵ سال دارد و در جست وجوی کار است؛ اما کاری برای خود پیدانمی کند

تعريف

بنابراین کسانی که دانش آموز و دانشجو هستند و یا بازنشسته و خانه دارند و دنبال کار نمی گردند، بیکار محسوب نمی شوند.

آمار جمعیت، اشتغال و بیکاری کشور در سال ۹۸		
	کل جمعیت	۸۳۴'۰۰۰
پایین تراز ۱۵ سال		۲۱'۴۱۸'۰۰۰
۱۵ سال و بالاتر	غيرفعال	۶۱'۵۸۲'۰۰۰
شاغل	فعال	۲۷'۶۴۵'۰۰۰
بیکار		۲'۸۹۴'۰۰۰

اگر تعداد افراد شاغل و بیکار را بهم جمع کنیم، جمعیت فعال جامعه به دست می آید.

جمعیت فعال افرادی هستند که یا مشغول به کارند یا دنبال کار می گردند.

افراد دیگری را که در سن کار (بالای ۱۵ سال) قرار دارند، ولی شاغل و یا بیکار نیستند، در جمعیت غیرفعال دسته بندی می کنند (مانند دانشجویان و دانش آموزان بالای ۱۵ سال).

49

نتیجه‌نمای - درس ۷ - رکود، بیکاری و فقر

✓ نرخ بیکاری

اساسی ترین شاخص ارزیابی وضعیت اشتغال کشور نرخ بیکاری است.

نرخ بیکاری از نسبت تعداد بیکاران به کل جمعیت فعال کشور ضرب در صد به دست می آید.

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار ۱۵ ساله و بیشتر}}{\text{جمعیت فعال ۱۵ ساله و بیشتر}} \times 100$$

✓ فعالیت‌های فردی خارج از کلاس

مرکز آمار ایران که وظيفة استخراج این آمارها را دارد از کجا متوجه می شود که مردم بیکار هستند یا نه؟ درباره شیوه آمارگیری از اشتغال و بیکاری تحقیق کنید و آن را در کلاس ارائه کنید. آیا می توانید با توجه به داده های مرکز آمار، نرخ بیکاری را برای سال ۱۳۹۸ محاسبه کنید؟

✓ چرا بیکاری را بیشتر از آنچه اعلام می شود، احساس می کنیم؟

طبق تعریف، کسانی را که از جست و جوی شغل دلسوزد شده اند بیکار محسوب نمی کنند!

همه کسانی را که به صورت پاره وقت مشغول به کارند شاغل به حساب می آورند در حالی که آنها در جست و جوی شغل تمام وقت هستند و خود را شاغل به حساب نمی آورند.

همه کسانی را که در غیر از زمینه تحصصی شان مشغول به کار و فعالیت باشند، شاغل محسوب می کنند.

برخی افراد نیز ممکن است به دلایلی مانند اشتغال در بخش غیررسمی یا به امید بهره مندی از بیمه بیکاری و... با مأموران آمارگیری درباره وضعیت شغلی خود با صداقت برخورد نکنند.

آنچه در سنجش تعداد بیکاران اتفاق می افتد، گاهی با احساس عمومی جامعه از بیکاری سازگار نیست؛ چرا که

این دلایل سبب می شود که نرخ بیکاری از مقدار واقعی اش فاصله داشته باشد ولی در هر صورت همچنان بهترین سنجه برای مشخص شدن وضعیت بیکاری در جامعه است.

■ بازار نیروی کار

نیروی کار نیز در اقتصاد دارای بازار است.

همان طور که در بازار کالا، مقدار عرضه و تقاضای یک کالا با قیمت آن ارتباط می‌باید، در بازار کار نیز قیمت نیروی کار که نام آن دستمزد است، با میزان تقاضا یا عرضه نیروی کار ارتباط دارد.

عرضه کننده نیروی کار، همان کارگرانی هستند که با نیروی بدنی و یافکری خود، محصول یا خدمتی را تولید می‌کنند و حاضرند کار خود را در اختیار تقاضاکنندگان کار قرار دهند.

تقاضاکنندگان نیروی کار، صاحبان شرکت‌ها و کارخانه‌ها یا سرمایه‌گذارانی هستند که نیروی کار را استخدام می‌کنند و گاهی در اقتصاد به آنها کارفرما هم می‌گویند.

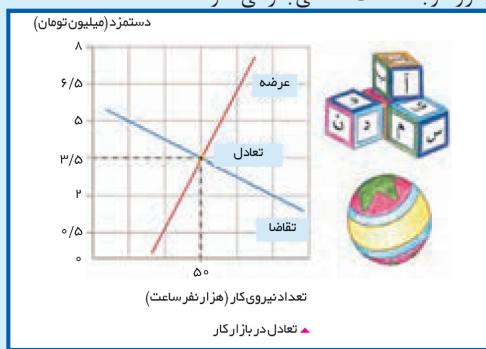

50

تئاتر - درس ۸ - رکود، پیکاری و فتن

■ فعالیت‌های گروهی در کلاس

در نمودار زیر، مقدار و قیمت (دستمزد) تعادلی در یک بازار کار، نشان داده شده است. در دستمزد پنج میلیون تومانی (برای هر ماه)، بازار دارای مازاد عرضه است و در قیمت دو میلیون تومانی، بازار با مازاد تقاضا روبه رost. اولاً تحلیل کنید که مازاد عرضه و تقاضا در بازار کار به چه معناست؛ ثانیاً چگونه مقدار و قیمت در بازار کار به حالت تعادلی بایم گردد.

اولاً مازاد عرضه یعنی نیروی کار بیشتر از تقاضای نیروی کار است - مازاد تقاضا یعنی نیروی کار بیشتر از عرضه نیروی کار می‌باشد. دوماً در شرایط مازاد عرضه، به دلیل این که عرضه نیروی کار نیست به سطح تقاضای تولید کنندگان بیشتر است پس عرضه کنندگان نیروی کار به ناچار قیمت عرضه نیروی کار را بایین آمدن قیمت نیروی کار تعادلی از تقاضاکنندگان خاضر به خرید را این قیمت هستند ولی هنوز مازاد عرضه وجود دارد بنابراین این روند کاهش قیمت نتایجی ادامه دارد که به تعادل برسیم یعنی عرضه نیروی کار و تقاضا نیروی کار باهم برابر شوند.

شرایط مازاد تقاضا به دلیل این که تقاضای نیروی کار توسط تولید کنندگان نسبت به عرضه نیروی کار بیشتر است بنابراین تقاضاکنندگان برای رفع نیازش حاضر است مبلغ بیشتری پردازد بنابراین باعث افزایش قیمت نیروی کار می‌شود. این افزایش تا جایی ادامه دارد که به حالت تعادل بازار برسد.

■ انواع بیکاری

بیکاری به دلایل مختلفی می‌تواند به وجود آید اقتصاددانان انواع بیکاری را با توجه به دلایل آن دسته‌بندی می‌کنند:

نوع بیکاری	تعریف
بیکاری اصطکاکی	این نوع بیکاری شامل کسانی می‌شود که شغل قبلی خود را به دلایلی رها کرده و به امید یافتن شغلی بهتر در جست و جو هستند. هچنین شامل کسانی است که به تازگی در حال ورود به بازار کار هستند. این نوع بیکاری کوتاه مدت است و در همه کشورها وجود دارد.
بیکاری فصلی	زمانی اتفاق می‌افتد که کارگران به دلیل تغییرات فصلی شغل خود را از دست می‌دهند، مانند برخی کارگران ساختمانی و کشاورزان در فصل زمستان.
بیکاری ساختاری	بیکاری ای که ناشی از عدم تطبیق بین افراد جوای کار و انسواع شغل‌های موجود به دلایلی از جمله عدم تطبیق مهارت‌هast، مثلاً نیروی کار ساده در اقتصاد وجود دارد؛ ولی نیروی کار متخصص مورد نیاز است.
بیکاری دوره‌ای	بیکاری ای که هنگام رکود اقتصادی رخ می‌دهد. در دوره رکود، تولید کاهش می‌باید و به همین دلیل شرکت‌ها استخدام خود را متوقف می‌کنند یا باخشی از نیروهای خود را بیکار می‌کنند.

✓ بیکاری و رکود، چه پیامدهایی دارد؟

<p>علوه بر از دست دادن درآمد خانوار، بسیاری از بیکاران، بیمه خدمات درمانی خود را نیاز دست می دهند.</p> <p>خانواده هایی که هیچ دستمزد دیگری ندارند، مجبورند از پس انداز خود برای غذا، پوشش و مسکن استفاده کنند.</p> <p>یا از دیگران برای تأمین این نیازها قرض بگیرند.</p> <p>ضمن اینکه برای هزینه های غیرمترقبه مانند درمان و خرابی لوازم خانگی و... ناتوان می شوند.</p> <p>بیکاری همچنین می تواند موجب بروز اختلافات خانوادگی شود.</p> <p>حتی جرم و جنایت را در جامعه بیفزاید.</p> <p>بیکاری تأثیری منفی نیز بر بودجه دولت دارد.</p> <p>میزان بالای بیکاری، دولت را مجبور می کند تا پول بیشتری را صرف برنامه های اجتماعی مانند بیمه بیکاری و کمک به تغذیه خانواده های نیازمند کند؛ در حالی که درآمد مالیاتی دولت به دلیل بیکار بودن کارگران و کاهش تولید شرکت ها کاهش یافته است.</p>	<p>عوارض بیکاری:</p> <p>بیکاری مشکلات زیادی برای بیکاران و خانواده های آنها به وجود می آورد.</p>
--	---

51

تفصیل دادن - رکود، بیکاری و فقر

<p>به این جمله فکر کنید «در هر چهار ثالثیه کی کودک بر اثر مشکلات مرتبط با فقر در دنیا جان خود را از دست می دهد» چرا در جهانی که شرکت ها و قدرت های صنعتی بزرگ با توان درآمد زایی بالا در آن فعالیت می کنند، کودکان در فقر جان خود را از دست می دهند</p> <p>در کل جهان، ۱/۴ میلیارد نفر در فقر مطلق به سر می بزنند.</p> <p>بسیاری از کشورهای جهان در گیر مسائل مرتبط با فقر و نابرابری اند. حتی کشورهای با درآمد بالای نیز دست به گربان نابرابری های اقتصادی اند.</p> <p>روش کلی در تعیین میزان فقر آن است که نیازمندی های افراد و بنا خانوار را با توانمندی های آنان برای دستیابی به آن نیازها مقایسه کنیم، اماز آنجا که کافی بودن یا نبودن این شاخص ها به طور خاص به وضعیت نسبی رفاه گروه ها و طبقات مختلف مردم برمی گردد، ممکن است میزانی از این شاخص ها که برای یک گروه کافی به نظر می رسد، برای گروه دیگر ناکافی باشد. این وضعیت به ویژه در مقایسه نواحی ای که از نظر سطح رفاه یکسان نیستند، همانند شهر و روستا، صدق می کند؛ «سلامت» که برای خانوارهای یک ناحیه روستایی مطلوب و ایده آل است، برای خانوارهای شهری ناچیز تلقی شود و برای اساس آنها خود را، فقیر باندند.</p> <p>این وضعیت منجر به تعریف «فقر نسبی» شده است در فقر نسبی همیشه تعریف فقر نسبت به وضعیتی که مادر آن هستیم صورت می گیرد از این رو معیار فقر در نواحی و زمان های مختلف متفاوت خواهد بود.</p> <p>با توجه به مفهوم فقر نسبی، می توان گفت که محاسبه تعداد افراد فقیر بسیار پیچیده و سخت و شاید ناممکن است.</p> <p>از این رو مفهوم دیگری تعریف می شود به نام «فقر مطلق» که مطبق با آن می توان معیاری را برای سنجش میزان فقر در نظر گرفت.</p> <p>به عنوان مثال، مطابق با معیار بانک جهانی، افرادی که زیر ۱/۹ دلار در روز درآمد دارند، زیر خط فقر مطلق اند و از تأمین احتیاجات اولیه زندگی خود عاجزند.</p> <p>بر همین اساس می توان تولید ناخالص داخلی یا درآمد سرانه کشورهارا معیاری برای رتبه بندی آنهاز نظر فقر، در نظر گرفت.</p>	<p>فقر نیز یکی از پیامدهای غم انگیز بیکاری و رکود است.</p>
---	--

✓ دولت و مسئله بیکاری و فقر

<p>اگر پای در دل کارآفرینان و صاحبان شرکت ها و صنایع تولیدی بنشینید، تا انداره ای می توانید از عوامل ایجاد بیکاری و فقر در کشور، اطلاعاتی به دست آورید.</p>	<p>بخشی از نیروی کار خود را خارج کنند.</p>
---	--

<p>آهابه شما خواهند گفت که در طی دستمزد آنها را کاهش دهند.</p> <p>دوره های گوناگون مجبور شده اند.</p> <p>کارگاه یا کارخانه تولیدی شان را تعطیل کنند.</p>	<p>آهابه شما خواهند گفت که در طی دستمزد آنها را کاهش دهند.</p>
--	--

<p>بیشتر تولید کنندگان، از اینکه کالاهایی را که خود آنها با تلاش و خون دل فراوان تولید می کنند، به راحتی توسط قاچاقچیان با وارد کنندگان به کشور وارد می شود، گله دارند.</p>	<p>باشندگان از اینکه کالاهایی را که خود آنها با تلاش و خون دل فراوان تولید می کنند، به راحتی توسط قاچاقچیان با وارد کنندگان به کشور وارد می شود، گله دارند.</p>
---	---

<p>قاچاق یا واردات کالایی که مشابه آن در کشور تولید می شود، یکی از عوامل مهم بیکاری و فقر است.</p>	<p>قاچاق یا واردات کالایی که مشابه آن در کشور تولید می شود، یکی از عوامل مهم بیکاری و فقر است.</p>
--	--

علاوه بر این، برخی تولیدکنندگان از بازپرداخت وام‌های کلان بانکی و یا از نبود فضای مناسب کسب و کار گلایه دارند. گاهی برخی از آنها برای راه اندازی یک کارگاه تولیدی یا اضافه کردن خط تولید جدید، باید ماه‌ها و حتی سال‌ها در انتظار مجوزهای دولتی باشند و در پیچ و خم‌های داری سازمان‌ها و نهادها، معطل مانند.

گاهی قانون گذاری‌های متعدد، متناقض و دائم‌در حال تغییر، بر بی ثباتی فضای کسب و کار دامن می‌زنند. تصور کنید به عنوان یک تولیدکننده، سال‌ها برای تولید یک محصول وقت و سرمایه‌گذاشته اید و کارگاهی راه انداخته اید؛ ناگهان قانون جدیدی ابلاغ می‌شود که تولید محصول مورد نظر شما را غیرقانونی اعلام می‌کند یا واردات آن را آزاد می‌سازد. چه احساسی به شماست می‌دهد؟

اختلال در بازارهای انرژی جهان
بی ثباتی و نامنی در فضای کسب و کار اقتصادی، عوامل دیگری نیز می‌تواند داشته باشد.
بحاران‌های محیط‌زیستی یا بهداشتی، مثل ویروس کرونا

با این حال، در اقتصاد ایران، بی ثباتی در قیمت‌ها که در درس‌های بعدی بیشتر با آشنایی‌هایم شد، بر بی ثباتی بازار کار و فعالیت اقتصادی اثر منفی قابل توجهی گذاشته است و خود یکی از عوامل مهم بیکاری و رکود به شمار می‌رود.

یکی از وظایف دولت‌ها در هر کشوری، اجرای سیاست‌های فقرزدایی و برقرار کردن عدالت است. دولت‌ها موظف‌اند از طریق حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارže با فساد، با فقر و بیکاری مبارže کنند.

☒ مسئولیت اجتماعی مردم

مردم نیز برای حفاظت از پیشرفت‌های اقتصادی خیریه نهادهای توانمندسازی خود در مقابل ویروس فقر مسئولیت دارند. آنها کمک‌های مردمی تأسیس صندوق‌های قرض الحسنے می‌توانند از طریق ایجاد فعالیت‌های جهادی از یکدیگر در برابر خطر فقر و نابرابری، محافظت کنند.

☒ برای تفکر و تمرین

شرایط پیش آمده و واردات بی رویه تجهیزات کشاورزی، باعث شد تا آقای محمدی مجبور شود بخشی از واحد تولیدی کارگاه خود را که مربوط به سوم زیستی بود، تعطیل کند. همین اتفاق در بسیاری از کارگاه‌ها و تولیدی‌های منطقه نیز رخ داد. آقای محمدی برای محاسبه نرخ بیکاری منطقه خودش به اطلاعات زیر دست یافته است. لطفاً محاسبه کنید که نرخ بیکاری در منطقه زندگی آقای محمدی چقدر است.

جمعیت شاغل منطقه (نفر)	جمعیت غیر فعال (نفر)	جمعیت زیر ۱۵ سال (نفر)	جمعیت کل (نفر)
۱,۰۰۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰	۱,۸۶۰,۰۰۰

$$\text{جمعیت افراد بیکار} = \text{جمعیت بیکار} + \text{جمعیت شاغل} - \text{جمعیت غیر فعال}$$

$$1,000,000 + 250,000 - 1,250,000 = 186,000$$

$$1,860,000 - (1,000,000 + 250,000 + 360,000) = 186,000$$

✓ تحلیل گنده

نخ بیکاری در کشور چگونه محاسبه می شود و چرا معمولاً نخ بیکاری اعلام شده از آنچه ما تصور می کنیم، کمتر است؟

۱- کسانی را که از جست و جوی شغل دلسرد شده‌اند بیکار محسوب نمی‌شوند. ۲- همه کسانی که به صورت پاره قت مشغول به کارند شاغل به حساب می‌آورند، در حالی که آنها در جست و جوی شغل تمام وقت هستند. ۳- همه کسانی را که در غیر از زمینه تخصصی شان مشغول به کار و فعالیت باشند، شاغل محسوب می‌کنند. ۴- برخی افراد به دلایلی مانند اشتغال در بخش غیر رسمی یا به امید بهرمندی از بیمه بیکاری و ... با ماموران آمارگیری صادقانه درباره شغل خود بربخوردنمی‌کنند.

از نظر شما مهم ترین راهکار برای مقابله با بیکاری و فقر چیست؟

۱- دولت موظف به اجرای سیاست قفزهای و برقراری عدالت است، که می‌تواند از طریق حمایت از شرکت‌های تولیدی و مبارزه با فساد با فقر و بیکاری باشد. ۲- مردم نیز از طریق ایجاد نهادهای توانمندسازی، خیریه و کمک‌های مردمی و نیز تاسیس ضرورت‌های قرض الحسن و فعالیت‌های جهادی از یکدیگر در برابر خطر فقر و نابودی محافظت کنند.

درس نهم

تورم و کاهش قدرت خرید

نقشه راه

در این درس میخواهیم دربار رابط تورم با پول گفت و گو کنیم و بدانیم چرا تورم یک آسیب و تهدید اقتصادی است.

این محاسبه در ک بهتری از نوسان قیمتها به ما خواهد داد.

محاسبه تورم، همچنین باعث می‌شود تا بدانیم چرا میان آنچه از تورم احساس می‌کنیم و آنچه واقعاً در اقتصاد روی داده است، تفاوت‌هایی وجود دارد.

همچنین میخواهیم دربار محاسبه نرخ تورم مطالبی فراگیریم.

چیستی پول و رابط آن با تورم را توضیح دهیم.

در پایان این درس خواهیم توانست:

مفهوم تورم را شناسایی و نرخ آن را محاسبه کنیم.

تأثیر تورم بر کسب و کارهای اقتصادی را توضیح دهیم.

54

اقتصاد - درس ۹ - تورم و کاهش قدرت خرید

طرح مسئله

یکی از باورهای رایج میان مردم این است که گمان میکنند، پول همان ثروت است.

برای اینکه این باور را بیاماید، کافی است به پولی که در جیبتان دارید فکر کنید؛ مثلاً شما با ۵۰۰۰ تومان پولی که در جیب دارید اکنون می‌توانید دو بسته بیسکویت بخرید. در حالی که با همین ۵۰۰۰ تومان در ۱۰ سال پیش می‌توانستید یک پیراهن و در بیست سال قبل، کی نقش تهیه کنید.

پس ارزش پول یا به عبارت دیگر، قدرت خرید پول کاهش پیدا کرده است.

حالا فرض کنید مدیرعامل یک شرکت تولیدی هستید و تورم باعث شده است تا یکی از نهادهای تولیدی که سال قبل با ۵۰۰ میلیون تومان می‌خریدید، اکنون باید با بت همان نهاده، ۷۰۰ میلیون تومان پرداخت کنید و این افزایش قیمت را روی محصول نهایی خود اعمال کنید.

هر ساله میزان پولی که دست مردم است افزایش می‌یابد.

مثلاً حقوق کارمندان یا درآمد مشاغل افزایش می‌ابد، اما آیا این به معنای ثرومندتر شدن مردم هم است؟ پاسخ به این سؤال به این بستگی دارد که قدرت خرید پول چه تغییری کرده است.

برای اینکه بدانیم آیا قدرت خرید پول افزایش یافته است یا کاهش، باید با مفهوم تورم و پیش از آن با مفهوم پول، آشنائی داشت.

پول چیست

پیش از این با مفهوم مبادله آشنا شدید. در یک اقتصاد پویا روزانه میلیون‌ها مبادله انجام می‌شود. کشاورزان و دامداران و صنعتگران و دیگر قشرها، محصولات خود را باید مبادله می‌کنند.

فرض کنید قرار باشد همه این مبادلات به صورت پایاپایی (تهاتری) صورت گیرد؛ یعنی مثلاً کشاورز گندمش را با کفش صنعتگر مبادله کند و مجدداً کفش خریداری شده را با گوسفند دامدار معاوضه کند. به همین شکل دامدار و صنعتگر نیز با گوسفند و کفش با یکدیگر مبادله کنند. در این صورت چگونه می‌توان گوسفند را با کفش مبادله کرد؟ چه تعداد گوسفند در برابر چه تعداد کفش باید مبادله شود؟ آیا گوسفندها یا گندم ها در طی مبادلات گسترش فاسد نمی‌شوند؟ آیا می‌شود آنها را به راحتی حمل کرد؟ تصور کنید یک نفر برای تأمین یکی از نیازهایش، مجبور باشد به ده هانفر مراجعته کند و ده ها مبادله کالا به کالا به کالا انجام دهد؛ به نظر شما چنین فرایندی، چه مشکلاتی ایجاد می‌کند؟

با دوام
 fasidshandi
 قابل تقسیم به تکه‌های کوچک
 پر طرفدار
 استفاده کرد.
 به دلیل همین مشکلات، بشر برای مبادلات خود، از کالایی

در ایران، غلات هندوستان، صد خواهان بیشتری داشت. البته در هر منطقه، کالایی خاص پر طرف دار بود.

تبت، چای روسیه، پوست سمور

ساکنان این مناطق حاضر بودند کالاهای اضافی خود را با این کالاهای معارضه کنند؛ زیرا اطمینان داشتند که با دادن این کالاهای توانند کالاهای موردنیاز خود را دریافت کنند. این نوع کالاهای به عنوان اولین پول، مورد استفاده قرار گرفت.

از جمله اینکه کالاهایی که به عنوان وسیله مبادله از آنها استفاده می شد، در صورتی که مدت زیادی بدون مصرف می مانند، فاسد و غیرقابل استفاده می شدند.

هر چند مبادله به وسیله کالاهای یاد شده، با سرعت و راحت تر از مبادلات پایاپایی انجام می گرفت، افزایش تولید و زیاد شدن حجم و تعداد مبادلات، مشکلات جدیدی را با خود به همراه آورد.

همچنین به دلیل حجم زیاد، فضای زیادی را شغال می کردند.

از سویی دیگر، تأمین جباری محافظت از این کالاهای هزینه نگهداری آنها را افزایش می داد که به تولید کنندگان، ضرر می رساند.

به این ترتیب، بشر دریافت که این کالاهای وسیله مناسبی برای معامله نیست و به جای آن می توان از برقی فلزات، مثل طلا و نقره استفاده کرد. این انتخاب، موجب گسترش تجارت در داخل کشورها و بین ملت ها شد و فعالیت هایی از قبیل دریانوردی و حمل و نقل را نیز رونق بخشید.

با وجود فواید زیاد استفاده از پول های فلزی مثل طلا و نقره، باز هم مشکلاتی وجود داشت؛ مثلاً میزان طلا و نقره محدود بود و با افزایش تجارت و مبادله، به پول بیشتری نیز نیاز بود.

در این میان، عده ای از بازرگانان در معاملات خود به جای پرداخت سکه های فلزی، رسیدی صادر می کردند که بیانگر بدھی آنان بود. طرف مقابل هم بر اساس اعتمادی که داشت، این رسید را می پذیرفت. به تدریج، بازرگانانی که به یکدیگر اعتماد داشتند، این رسیدها را بین خود مبادله می کردند. مردم هم برای در امان ماندن از خطرهای احتمالی و همچنین رهایی یافتن از حمل مسکوکات در معامله ها، پول های خود را به تجار یا صرافان معتبر می سپرداشتند و در مقابل، رسید معتبر از آنان دریافت می کردند و در معاملات خود این رسیدها را به کار می گرفتند تا جایی که در دوران تمدن اسلامی، کارگری در بلخ رسید صرافی اسلامبل (استانبول) را می گرفت. این رسیدها دراقع نخستین اسکناس ها بود که پشتونه آنها طلا و نقره ای بود که نزد صرافان و بازرگان نگهداری می شد.

رونق روز افرون کار صرافی ها، آنرا به نهادی مهم در اقتصاد تبدیل کرد که نام آن، بانک شد.

بی مبالغه یا سوء استفاده برخی صرافان از اعتماد مردم یا تعداد زیاد نوع رسیدها و صرافی ها، که آشنایی و اعتبار سنجی آنها را برای مردم سخت کرده بود، موجب شد تا دولت ها برای جلوگیری از بروز این گونه مشکلات به ناچار چال و انتشار اسکناس را به عهده گیرند. فکر سپردن نشر پول به یک بانک تجاری از اینجا شکل گرفت.

با گسترش ارتباطات، بانک ها فعالیت خود را گسترش داند و نقل و انتقال اسکناس هم کم کم دشوار شد. در این میان یکی از خدماتی که بانک ها ارائه دادند، چک بود. در مبالغاتی که با چک انجام می شود، پول نقد بین افراد رو و بدل نمی شود، بلکه بانک موجودی حسابی را کاهش و موجودی حساب دیگر را افزایش می دهد. چون افراد خودشان مبلغ چک را روی آن می نویسن، به آن «پول تحریری» یا «ثبتی» گرفته می شود.

افزایش حجم و سرعت مبادلات و همراه شدن آن با انقلاب دیجیتال و الکترونیک، موجب شد تا بشر به دنبال روش های سریع تر و راحت تری باشد. در نتیجه امروز شاهدیم که پول الکترونیکی قبل ثبت در کارت های بانکی و قابل انتقال در شبکه های ارتباطی، خردی فروش و انتقال دارایی را بسیار آسان کرده است.

در آینده پول های دیجیتالی گوناگونی را خواهیم دید که فرصت ها و تهدیدات جدیدی را برای زندگی بشر ایجاد خواهد کرد. «بیت کوین» یکی از این پول های نوظهور است.

پول های کاغذی، تحریری یا الکترونیکی، خصوصیتی اعتباری دارد.

پولی که شماره دست دارد و روی آن نوشته شده است ۱۰ هزار تومان، به این معنی نیست که این ورقه کاغذ به خودی خود، ۱۰ هزار تومان می ارزد؛ بلکه به معنی سندی برای رسیدی است که به شما امکان می دهد، با آن معادل ۱۰ هزار تومان کالای خدمات دریافت کنید.

زمانی که پول طلا و نقره رایج بود، پشتونه پول همان طلا و نقره موجود در خود پول بود. اطمینانی که مردم به ارزش پول در مبادلات دارند، پشتونه پول کاغذی هم پول های فلزی و شمش های طلا و جواهراتی بود که نزد صراف یا بانک بود.

اما امروزه پول های فلزی و کاغذی و تحریری و الکترونیکی کی که در دست افراد یا در حساب آنهاست، پشتونه ای جز قدرت اقتصادی کشور ندارد.

✓ وظایف پول

براساس آنچه گفته شد می توان
نتیجه گرفت که پول چهار وظیفه
مهم دارد.

56

اقتصاد - درس ۹ - تور ۳ و کاهش قدرت پول

وسیله پرداخت در مبادلات

شما در مبادلات خود، پول را می پذیرید؛ زیرا می دانید که دیگران نیز هنگام فروش کالاها یا خدمات خود، آن را خواهند پذیرفت. نقش اصلی پول در مبادلات، آسان سازی مبادله است.

وسیله سنجش ارزش

با پول می توان ارزش کالاها را مشخص کرد و سپس ارزش نسبی آنها را باهم سنجید. عملای پول، کار خرید و فروش کالاهای مختلف و تبدیل قیمت ها را به کمیگر آسان می کند.

هر یک از کشورها دارای واحد ارزش خاص خود هستند؛ مثلاً واحد ارزش در اتحادیه اروپا یورو، در امریکا دلار و در ایران ریال (تومان) است.

وسیله پس انداز و حفظ ارزش

شمانیازهای گوناگونی دارید که با پرداخت پول، آنها را برطرف می کنید. بعضی نیازها هر روزه و بعضی در طول زمان پیش می آید و فرد همواره باید مقداری پول را برای رفع نیازهای آینده خود نگهداری کند. علاوه بر هزینه های روزمره، برخی هزینه های غیرقابل پیش بینی نیز هست که در موقعیت های خاص پیش می آید.

وسیله پرداخت های آینده

در صورتی که پول بتواند حفظ ارزش کند، می تواند وسیله مناسبی برای پرداخت آینده نیز باشد. این وظیفه پول در روزگار ما کاملاً محسوس است؛ زیرا بیشتر معاملات تجاری در مقابل پرداخت های آینده صورت می گیرد.

خرید اقساطی و رد و بدل کردن حواله های بانکی نیز از همین نوع است.

✓ نقدینگی

یک استخر بزرگ با مقدار مشخصی آب را در نظر بگیرید. می توانیم کل پولی را که به شکل اسکناس در دست مردم و یا به شکل سپرده در حساب های بانکی نگهداری می شود، به حجم آب یک استخر شبیه کنیم.

کل حجم پول موجود در کشور، نقدینگی آن کشور به شمار می رود. همان طور که آب استخر قابل زیاد یا کم شدن است، حجم نقدینگی نیز کم یا زیاد می شود. البته در بیشتر موارد حجم نقدینگی در کشورها با افزایش روبه روست.

سازوکار ایجاد نقدینگی یا درواقع چگونگی افزایش نقدینگی در کشور، سازوکار نسبتاً پیچیده ای است که نمی خواهیم در اینجا وارد جزئیات آن شویم؛ اما بد نیست بدانید که افزایش نقدینگی معمولاً ناشی از عملکرد بانک هاست.

✓ تورم

معمولًاً هنگامی با تورم روبه رو می شویم و آن را احساس می کنیم که بخواهیم کالایی را خریداری کنیم، در چنین حالتی اگر ببینیم برای کالای مورد نظر باید پول بیشتری پرداخت کنیم، متوجه حضور تورم در اقتصاد می شویم.

البته به این نکته توجه کنید که هر گونه افزایشی در قیمت را نمی توان تورم دانست؛ مثلاً ممکن است فروشنده ای بی انصاف کالای موردنظر شما را گران تر از آنچه هست، به شما بفروشد. آیا در این صورت می توانیم بگوییم این افزایش قیمت، تورمی است؟

اقتصاددانان افزایش در سطح عمومی قیمت ها را تورم می گویند.

نرخ تورم، درصد افزایش سالانه سطح عمومی قیمت هاست.

یعنی مانسبت به سال قبل تورم ۲۰ درصدی داریم.
اگر قیمت کالاهای امسال نسبت به سال قبل ۲۰ درصد افزایش یافته باشد،
این به معنای آن است که قدرت خرید پول ما ۲۰ درصد کاهش یافته.
یعنی با کمی مقدار مشخص پول (مثلًاً هزار تومان) امسال ۲۰ درصد کمتر از سال قبل می‌توان کالا خریداری کرد.
پس تورم نشان می‌دهد که قدرت خرید پول چقدر کاهش یافته است.

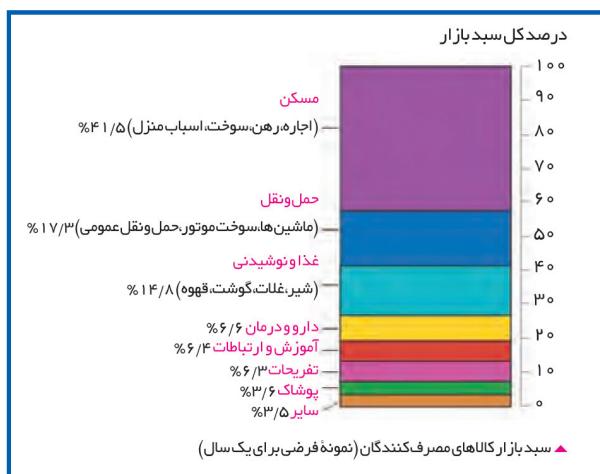
✓ چگونه نرخ تورم را محاسبه می‌کنند؟

معمولابرا اندازه گیری تورم از شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) بهره می‌برند.

برای تشییکل شاخص قیمت مصرف کننده، دولت‌ها معمولاً یک سبد بازار یعنی بسته‌ای از کالاهای گوناگون را که عموم مصرف کنندگان احتمالاً خریداری می‌کنند در نظر می‌گیرند، سپس دولت هزینه این سبد بازار را در طول زمان رصد می‌کند. اگر قیمت این سبد در طی کی دوره مشخص، ۱۰ درصد افزایش داشت CPI نیز ۱۰ درصد افزایش دارد.
طیف وسیعی از کالاهار شامل انواع مواد غذایی، ماشین، لباس، خدمات تفریحی و پوشش می‌دهد.

57

اقتصاد - درس ۹ - تورم و کاهش فدرت خرید

بعد از گردآوری اطلاعات قیمت از سبد کالاهای دولت از طریق رابطه زیر شاخص قیمت مصرف کننده (CPI) را محاسبه می‌کنند:

$$\text{هزینه سبد بازار در ماه (سال) قبل} - \text{هزینه سبد بازار در ماه (سال)} \times 100 = \text{cpi}$$

برای یک ماه (یا یک سال) معین

مثال فرض کنید در ماه جاری، هزینه سبد بازار کی میلیارد و صد میلیون تومان باشد. اگر هزینه سبد بازار در سال قبل، چنین ماهی، برابر با یک میلیارد تومان بوده باشد، آنگاه شاخص قیمت مصرف کننده برای ر است با: $cpi = \frac{100}{100} = 100$ به مامی گوید که از سال قبل تاکنون، ۱۰ درصد شاخص قیمت مصرف کننده رشد داشته است و یا به عبارت دیگر، مانسبت به سال قبل، تورمی معادل ۱۰ درصد داشته است.

✓ پیامدهای تورم

- تورم از نظر علم اقتصاد، افزایش سطح عمومی قیمت هاست.
- وقتی این افزایش در سطح قیمت ها بی رویه، پرنوسان و مداوم باشد، با تورم زیان بار رویه رو هستیم.
- تورم بر رفاه مردم و منیت اقتصادی آنها اثر منفی دارد.
- تورم موجب می شود فضای کسب و کار بی ثبات شود و تولید کنندگان و بازار گران نتوانند پیش بینی درستی از آینده قیمت ها در بازار داشته باشند.
- به این ترتیب، تولید و خرید و فروش کالاهای مشکلات زیادی رویه رو خواهد شد. ارسوی دیگر، مصرف کنندگان کالاهای خدمات نیز، با کاهش قدرت خرید پوشان مواجه می شوند و این بر رفاه آنها اثر منفی خواهد گذاشت.
- متأسفانه اقتصاد کشور مادر سال های متتمد از تورم های لجام گسیخته آسیب دیده است.

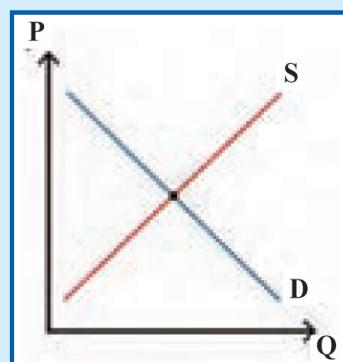

58

۹ - تورم و کاهش قدرت خرید - درس ۹ - اقتصاد

✓ فعالیت‌های گروهی در کلاس

با توجه به آنچه تاکنون راجع به تورم آموختید، تحلیل کنید که اگر تورم بالایی در اقتصاد داشته باشیم، برای نمودار تقاضای مقابل چه اتفاقی خواهد افتاد (فرض کنید که نمودار عرضه و تقاضای مقابل مربوط به سبد کالاهای مصرفی مردم است).

تورم بالایه معنای افزایش قیمت در بازار است و افزایش قیمت باعث عرضه بیشتر کالاهای و کاهش مقدار تقاضا خواهد شد در چنین شرایط مصرف کنندگان با تقاضا کنندگان حاضر به خرید کالاهای با قیمت بالا نیستند و یا توانایی پرداخت قیمت بالا ندارند بنابراین شرایط مازاد عرضه در بازار اتفاق خواهد افتاد در صورتی که عامل خارجی مثل دولت در قیمت گزاری دخالتی نداشته باشد، شرایط بازار آن را به حالت تعادل باز می گرداند

عمل نورم و نقش دولت

این فروی تفاضل ابر عرضه به صورت افزایش قیمت هرور میکند.
تصور کنید که برای خرید خودرو را بازار شده اید اما خودرو به ایندازه تقاضا کنندگان وجود ندارد و بازار با مازاد تقاضا مواجه است. در این صورت تنها عده محدودی از تقاضا کنندگان می توانند صاحب خودرو شوند. بد نظر شما چه کسانی خودرو را تراصیح می کنند؟ درست است! آنها یک قیمت بالاتری برای خودرو باید ارزانی داشته باشند. بدین طبق قیمت خودرو به سمت بالا می رود. اگر سایر کالاهای نسبت به شما شایعی افزایش قیمت داشته باشد، کمتر روی سطح عمومی قیمت ها اثر می کنار و سرتخ نورم کل کشور را افزایش می دهد.

روش اول آن است که ظرفیت های توییدی را افزایش دهد.
اما اینجاکه این روش معمولاً زمان بس است، دولت ها ترجیح می دهند از طریق افزایش واردات، بازار را تظییم کنند.

عملکرد دولت

در کشور مملو افزایش درآمدهای نفتی هرچندگاهی به افزایش ظرفیت های توییدی کمک می کند، اما باعث رشد درآمدهای اقتصادی و رشد حجم نقدینگی در کشور می شود که توجه را مستیت.
عملکرد کم اقتصاد کشیدن گرفتار نورم می شوده برای نوسلاخت نزد نیز بر ارش ملی ماشیر منفی می گذارد و منجر به کاهش قدرت خرید پول ملی و در پیشگیری از افزایش قیمت های اکلهشن سرعت آن.
در این صورت دولت موظف است تا با کنترل میزان تقدیمی در کشور نورم را اکنترل کند.

عملکرد دولت

سیاست اول به سیاست پولی اقتصادی مشهور است.
کاهش تقدیمی در گردش
عملکرد کم اقتصاد کشیدن گرفتار نورم می شوده برای علاوه براین، نوسلاخت نزد نیز بر ارش ملی ماشیر منفی می گذارد و منجر به توجه را مستیت.
با اینکه مرکزی سیاست کاهش تقدیمی پیامدهای کاهش حجم پول در گردش را به کمی گیرید
سیاست هایی که دولت از طریق پانک مرکزی برای مدیریت حجم تقدیمی و حفظ ارزش بسیار می کند، سیاست هایی بولی است.

تجزیه علت به وجود آمدن
متناقضی وجود دارد

گاهی علت تورم بلابری عرضه و
تفاضلی کل در اقتضاد است.

✓ فعالیت‌های گروهی در کلاس

گاهی افراد باشندیدن کاهش نرخ تورم به اشتباہ انتظار دارند که سطح عمومی قیمت‌ها کاهش یابد و به عبارتی دیگر، کالاها ارزان تر شده باشد؛ با توجه به معنای تورم (افزایش سطح عمومی قیمت‌ها)، چرا مردم چنین اشتباہی را مرتکب می‌شوند؟

گاهی افراد باشندیدن کاهش تورم به اشتباہ انتظار دارند که سطح عمومی قیمت‌ها کاهش یافته و به عبارتی دیگر اجنب ارزان تر شده باشد در حالی که کاهش تورم به معنای کاهش شتاب افزایش قیمت‌ها هست و قیمت‌ها همچنان باشتنای کم تراز قبل افزایش خواهد داشت.

✓ برای تفکر و تمرين

بازنشسته‌ای یا یک حقوق ثابت بازنشستگی در طول دوره تورم

خریدار یک واحد ساختمانی که آن واحد ساختمانی را یک سال پیش از اتمام و تحويل، خریداری کرده است و بعد از تحويل، به خاطر تورم، افزایش در قیمت ساختمان روی داده است.

مخازه‌داری که مجبور است قیمت محصولاتش را بعد از تغییرات قیمت، به روزسانی کند.

هرچند تورم در کل، برای اقتصاد کشور زیان بار است اما برای برخی نیز سودرسان است. در هر یک از موارد زیر مشخص کنید که فرد توصیف شده، از تورم زیان می‌بیند یا سود می‌برد؟ دلایل خود را توضیح دهد.

60

فرض کنید تورم امسال متعادل ۲۳ درصد بوده است. شرکت تولیدی ایرن سیز (شرکتی که آقای محمدی مدیرعامل آن است) نیز همچون سایر شرکت‌ها تحت تأثیر این نرخ تورم قرار گرفته است و هرینه عوامل تولید این شرکت به میزان ۲۳ درصد افزایش یافته است. شرکت تصمیم می‌گیرد برای جلوگیری از ضرر بیشتر، قیمت هر دو محصولش (کود زیستی و سم زیستی) را افزایش دهد. به نظر شما آیا با وجود تورم عمومی و افزایش قیمت این دو محصول، تقاضای آنها کاهش می‌یابد؟ اگر تقاضاً هیچ تغییری نکند، دریاره سود شرکت چه فکر می‌کنید؟ آیا می‌توان گفت افزایش می‌یابد؟ تحلیل کنید که اگر سود شرکت افزایش یابد، آیا واقعاً حال شرکت بهتر می‌شود؟ (یعنی با این فرض آیا قادر خرید شرکت افزایش می‌یابد) چرا؟

✓ تحلیل کننده

براساس آنچه درباره شیوه محاسبه نرخ تورم آموختید، میان تورم و کاهش قدرت خرید پول چه رابطه‌ای است؟ رابطه معکوس، زیرا با افزایش تورم، قدرت خرید پول کاهش می‌یابد و برعکس با کاهش نرخ تورم قدرت خرید پول افزایش می‌ابد.

چرا معمولاً بین نرخ تورمی که سازمان‌های رسمی اعلام می‌کنند و آنچه ماحصلان می‌کنیم، تفاوت وجود دارد؟ احتمالاً تصور مابه این جهت ایجاد شده که به کالاهایی که به صورت روزانه مصرف می‌کنیم توجه داریم در حالی که تورم با شخص کلان و با محاسبه قیمت همه کالهای مصرفی افراد جامعه به دست می‌اید، حتی کالاهایی که ممکن است مردم هر چند سال یکبار مصرف کنند.

اگر به جای دولت بودید، چه راهکارهایی برای مبارزه با تورم، ارائه می‌دادید؟
 الف) دولت به دور روش می‌تواند عرضه افزایش دهد تا تورم کاهش یابد ۱- افزایش ظرفیت‌های تولید ۲- افزایش واردات و تنظیم بازار
 ب) با کنترل نقدینگی، تورم را مهار کند و از فروش اوراق مشارکت به مردم است که از طریق بانک مرکزی با اعمال سیاست انقباشی پول، ممکن است

درس دهم مقاآم سازی اقتصاد

نقشه راه ✓

اصلی یک اقتصاد مقاوم را در ک کنیم.
 با توجه به اصل مزیت اقتصادی بیابیم که در چه حوزه‌هایی باید توانمند شویم.
 راههای مقابله با تحریم‌ها را بررسی کنیم.
 درباره توان داخلی برای حل مشکلات بحث کنیم.
 در این درس میخواهیم درباره راه حل خروج از
 کنیم و البته این شمایید که این درس را
 میسازیم. همچنین میخواهیم بدانیم چه اصولی
 واقعاً میتوانند نجات بخش اقتصاد باشد. در پایان
 این درس خواهیم توانست:

طرح مسئله ✓

با وجود ارتباطات گسترده‌ای که میان کشورهای جهان وجود دارد، چرا همچنان اختلافها، تهدیدها، تحریم‌ها و دشمنی‌ها پا بر جاست؟ چرا
 برخی کشورها زیر ستم کشورهای دیگرند و چرا اقتصاد آنها با مشکلات فراوانی رو به روس است؟
 61 واقعیت آن است که کشورهای مختلف جهان و دولتهای آنها، با وجود روابط اقتصادی پیچیده‌ای که با هم دارند، هنگام حضور در روابط
 جهانی، نگران منافع ملی خود نیز هستند.
 برخی کشورها حاضر نیستند کشورهای دیگر پیشرفت کنند و دوست دارند، خودشان تنها قدر تمند جهان باشند.
 کشورهای دیگر نیز باید در مقابل خواست آنها سر تسلیم فرود آورند و به مزاعم از گواهی شیرده تبدیل شوند یا باید از شرافت و
 استقلال ملی و دینی خود دفاع کنند و در برابر زیاده خواهیها بایستند.
 البته نگهداشت این استقلال ملی و ا نوع تحریم‌های اقتصادی، سنگ اندازی‌ها و دشمنی‌ها، بیشتر و بیشتر خواهد شد.
 با این حال کشوری که نخواهد زیر بار بیگانگان بود، راههای قوی شدن را نیز فراخواهد گرفت.
 دینی بدون هزینه نیست.

مسیر تاریخی اقتصاد ایران ✓

ایران وسعت و پهناوری جغرافیایی، برخورداری از منابع طبیعی و قرار گرفتن در چهار راه بین المللی، از دوران
 باستان جایگاه ویژه‌های در اقتصاد جهان داشته است.
 ایران باستان
 وجود حکومت‌ها و سلسله‌های بزرگ
 لشکرکشی‌ها و جنگها
 پهناوری مزهای ایران باستان
 جاده ابریشم و تجارت با چین و امپراتوری روم
 از اهمیت و بزرگی اقتصاد ایران در آن دوران حکایت می‌کند.

طی هفت دوران شکوفایی تمدن اسلامی، جلوه‌هایی از پیشرفت اندیشه اقتصادی، تأمین مالی مراکز
 علمی، عمران و آبادانی، تجهیز زیرساخت‌ها و موقوفات را میتوان در اقتصاد ایران و جهان اسلام مشاهده کرد.
 ایران در اسلام
 آسیای میانه
 آسیای غربی و جنوب غربی
 احکام اقتصادی اسلام پایه قواعد و قرار گرفت.
 شمال آفریقا
 مقررات اقتصادهای موفق
 تی جنوب اروپا
 به عنوان مثال، در موقعیتی که در اروپا، بربریت حاکم بود و زنان حتی حق مالکیت نیز نداشتند، وقف
 نامه‌های باقیمانده از زنان مسلمان ایرانی، حجم عظیمی از مالکیت و سرمایه گذاری و مشارکت آنها را در تولید
 نشان می‌دهد.

رونق و آبادانی اقتصاد ایران را تا اواسط حکومت صفویه میتوان از زیربنایها و عمران بندرها، بازارها، مدارس علمی، کاروانسراها، مساجد باقیمانده و فعالیتهای خیریه‌ها درک کرد.

در نیمه اول حکومت صفویه، علاوه بر پکارچگی سیاسی، اقتصاد یکپارچه و مستقلی شکل گرفت که با سایر لایه‌های دینی، اجتماعی و فرهنگی کشور هماهنگی داشت.

اما در دوره پایانی حکومت صفویه، اقتصاد ایران بهترین وقت از موقعیت جهان و وظایف خطیر تاریخی خود تصور نداشتند و به همین دلیل نتوانستند با انتخاب روش درست بهره‌برداری از اوضاع خاص آن زمان، جریان پیشرفت و نوسازی را آغاز کنند.

ایران در صفویه این وضعیت با تغییر و تحول سریع در اروبا و شکل گیری قدرتهای بزرگ در آن قاره مصادف بود.

دولتهای اروپایی با تجهیز ناوگان خود به رقابت شدید نظامی و تجاری با یکدیگر و استعمار کشورهای دیگر پرداختند.

وضعیت اروبا این رقابت و همچنین استعمار کشورهای دیگر، موجب تسريع جریان توسعه این کشورها شد.

آمهاز یک سو با چنگ انداختن بر دارایی‌های سایر ملت‌های جهان به ثروت اندوزی پرداختند. از سوی دیگر در رقابت با یکدیگر به نوسازی سریع صنایع و تولیدات خود اقدام کردند.

در دوران قاجار، ایران فرصت طلایی خود را برای جبران کاستیها، از دست داد.

تلاش حاکمان صرف تحکیم پایه‌های حکومت خود، افزودن بر خزانه از طریق غارت دسترنج مردم، اعطای امتیازات به وابستگان و خدمان خود، تأمین هزینه‌های گراف دربار، سفرهای خارجی و تجملات می‌شد. از دست دادن بخش‌های مهمی از سرمایه و منابع ایران، هزینه‌های شکست در جنگ، عهدنامه‌های ننگین و مبالغ حریمه‌های گراف آنها، به توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی، سیاست‌های رکودی و انقباضی، نبودن برنامه‌بازی و قانون گذاری اقتصادی، اعطای امتیازها به شرکتها و کشورهای استعماری، تأسیس بانک‌های روسی و انگلیسی و سیل ورود کالاهای خارجی، آسیب‌های توان فرسایی بر اقتصاد ایران وارد کرد.

اقدامات محدود مذهبی و ملی، مثل تأسیس دارالفنون و برقارای نظم مالی و اداری توسط امیرکبیر، تأسیس شرکت اسلامیه و تحریم کالاهای خارجی توسط علمای اصفهان، تحریم تنبک و لغو قرارداد رژی و بیانیه‌های در حمایت از تولید ملی، متأسفانه چندان اثر بخش نبود.

رونده افول اقتصاد ایران با حکومت رضاخان و تشکیل سلسله پهلوی ادامه یافت.

ویزگی عمدۀ این دوره، جدا شدن اقتصاد ایران از بعد اهویتی، فرهنگی، اجتماعی، تاریخی و دینی خود بود.

اقتصاد ایران به جای تکیه بر پایه‌های بومی و درونزای داخلی و ملی خود، به بیرون از مزراها و قدرتهای بزرگ متکی شد.

حتی ایجاد زمین‌های قانونی (مثل قانون تجارت و تعاوی ها) وزیرساختهای موصلاتی (مانند راه آهن)، گسترش مدارس و دانشگاهها و بهبود نسبی بهداشت هم نتوانست اقتصاد ایران را از ضعف ساختاری و هویتی برهاند.

تعهد حکومت پهلوی بر موقوفات و مالکیت‌های خصوصی و عمومی، واگذاری منابع نفتی و معدنی به بیگانگان و اجرای برنامه‌هایی موسوم به انقلاب سفید، که آخرین صدمه را به کشاورزی و اقتصاد روستایی زد، بر بیماری‌های اقتصاد ایران افزود.

نوسازی و توسعه ایران در این زمان به صورتی ظاهری و سطحی و با صنایع مونتاژ انجام می‌شد و در آمدهای نفتی هم با تبدیل ایران به بازار مصرفی کالاهای کشورهای صنعتی و غفلت از اقتصاد مردمی، بر مشکلات اقتصاد ایران افزود.

در این دوران، دولت حضوری گسترده در عرصه اقتصاد کشور داشت و توانست سازمان و تشکیلات خود را نوسازی کند و شکل جدیدتری به خود بگیرد.

در عین حال، نظام نوینی در مالیات ستانی و بودجه بندی کشور پدید آمد و برخی شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و انسانی بهبود یافت.

از سوی دیگر در نتیجه افزایش درآمدهای نفتی، قدرت اقتصادی دولت افزایش یافت.

در این زمان، دولت با هدف ایجاد توسعه نمایشی به اجرای طرح‌های عمرانی متعدد در کشور پرداخت و به این ترتیب، بخشی از درآمدهای نفتی کشور، صرف ساخت وساز شد.

کارخانه‌ها و مؤسسات شکل گرفت و دولت به عنوان کارفرمای بزرگ در عرصه اقتصاد مطرح شد.

ساختارهای اساسی اقتصاد کشور نیز زیر سلطه و برنامه‌بازی بیگانگان قرار گرفت.

وضعیت اروبا

ایران در صفویه

ایران در قاجاریه

ایران در پهلوی

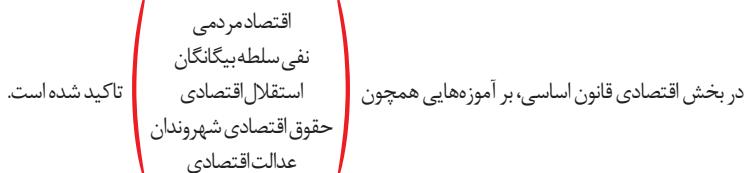

با پیروزی انقلاب اسلامی، مردم مابه توانمندی‌های خود برای ایجاد تحول و تغییر در شیوه حکمرانی سیاسی و زندگی جمعی پی بردند. مردمی که تا آن روز خود را در برابر زورگویی کشورهای غربی در تعیین حاکمان و تعیین سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی شان، ناتوان می‌بینند، روی پای خودشان ایستادند و خواستار استقلال و آزادی کشورشان شدند.

میشل فوكو، متفکر شهیر فرانسوی و نویسنده کتاب «ایران، روح یک جهان بی‌روح» درباره آنچه خودش از شور و حال انقلاب اسلامی ایران در آن ایام دیده بود، میگوید: چرا «یکی از چهره‌های سرشت نمای این رویداد انقلابی، این واقعیت است که این رویداد انقلابی اراده‌ای مطلاقاجمعی را نمایان می‌کند و کمتر مردمی در تاریخ چنین فرست و اقبالی داشته‌اند. اراده جمعی استطورهای سیاسی استکه حقوقدانان یا فیلسوفان تلاش می‌کنند به کمک آن، نهادها و غیره را تحلیل یا توجیه کنند. نمیدانم با من موافقید یا نه، اما مادر تهران و سرتاسر ایران با اراده جمعی یک ملت بخورد کردیم. این اراده جمعی که در نظریه‌های ما همواره اراده‌ای کلی است، در ایران هدفی کاملاً روشن و معین را برای خود تعیین کرده و بدین گونه در تاریخ ظهور کرده است. در ایران عرق ملی بینهایت قوی بوده است. سرباز زدن از اطاعت از بیگانگان، بیزاری از چاول منابع ملی، عدم پذیرش سیاست و استنگی به خارج و دخالت همه جا آشکار آمریکاییها، همه و همه عوامل تعیین کننده‌ای بودند تا شاه، یک دست نشانده غرب به شمار آید»

جمهوری اسلامی
ایران

بعد از شکل گیری نظام جمهوری اسلامی، آنچه موردنظر امام خمینی رهبر ایران و خواسته ملت بود در قانون اساسی کشور تجلی یافت و تصویری از خطوط کلی اقتصاد مطلوب اسلامی - ایرانی نیز در آن درج شد.

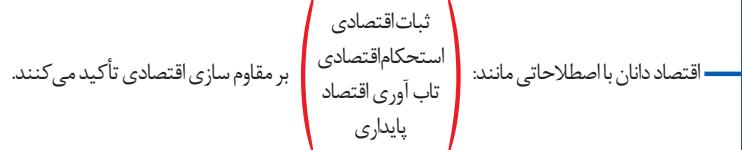
✓ فعالیت‌های فردی خارج کلاس

مستند «پژیندت آکتور سینما» را مشاهده کنید و بخش‌های اقتصادی آن را به کلاس ارائه دهید.

✓ اقتصاد مقاومتی و استقلال اقتصادی

اینکه کشورها در شرایط سخت پیش بینی نشده، چه واکنشی نشان می‌دهند، به قدرتمند بودن آنها بستگی دارد. آیا ساختارهای اقتصادی یک کشور پرقدرت است؟ آیا شرکت‌های تولیدی در شرایط سخت می‌توانند نیاز کشور را براورده کنند؟ آیا اقتصاد کشور وابسته است یا مستقل؟ پاسخ به این پرسش‌ها و پرسش‌های مشابه، در رو به رو شدن کشورها با شرایط سخت تحريم و تهاجم تعیین کننده است.

برای عبور از مشکلات اقتصادی و آسیب‌هایی که در دوران کنونی، اقتصاد ملی ما را تهدید می‌کند، مقاوم سازی اقتصاد و مصونیت بخشی به آن در برابر فشارها و تکانه‌های خارجی، ضروری است.

مقاوم سازی اقتصادی به معنای آن است که مجموع نیروهای مولد، شرکتها، مؤسسات تولیدی و خدماتی یک کشور، روی پای خود بایستند تا بتوانند در صورت به وجود آمدن بحران، نیازهای اساسی و حیاتی شان را خودشان تولید و تأمین کنند و وابسته به بیگانگان نباشند.

اقتصاد مقاوم، محصول خودبازاری، تلاش و مجاهدت همه جانبی و فرآگیر مردمان سخت کوشی است که حاضر نیستند زیر سایه بیگانگان زندگی کنند و به آنان وابسته باشند.

رشادت‌ها و دلاوری‌های مردم ایران در طول تاریخ ثابت کرده است که ایرانیان مسلمان، از چنین قدرتی بخورداند و هر کجا از این قدرت خود استفاده کرده‌اند، به پیشرفت‌های بزرگی دست یافته‌اند.

اقتصاد مقاومتی، اقتصادی است پیشرفته، مردمی و دانشمندان که در برای تهدیدات و تکانه‌های داخلی و خارجی، آسیب ناپذیر است و با انتکای به قابلیت‌ها و ظرفیت‌های داخلی و استفاده از فرصت‌های بیرونی، نیازها و مشکلات اقتصادی رارفع می‌کند و با تحریم‌ها و تهدیدات دشمنان، به زانو در نمی‌آید.

وابسته نبودن اقتصاد ملی به اقتصادهای بیگانه را میتوان بنام استقلال اقتصادی شناخت.

با این حال استقلال اقتصادی به معنای قطع ارتباط با کشورهای دیگر نیست و هر کشوری برای پیشرفت، به تعامل منطقی با کشورهای دیگر نیاز دارد. مهم آن است که این تعامل، مقتدرانه و از روی تدبیر باشد.

۷ فعالیت‌های گروهی در کلاس

لطفا کلاس را به گروههای چهار نفره تقسیم کنید و سپس برپیده صفحاتی که در ذیل آمده و «متن مربوط به موقعیت» این درس را به دقت مطالعه کنید. سپس فرض کنید که گروه شما هیئت مدیره شرکت ایران سبز است که با مشکلات گفته شده روبه روست و در آستانه فروپاشی است. حال با توجه به آنچه تاکنون آموختید، برای بروز رفت از مشکلات اقتصادی شش اصل در گروه خود تدوین کنید. پس از پایان تدوین شش اصل، هر گروه نتیجه کار خود را روی تخته کلاس بنویسد و اصول خود در برابر بقیه گروههای دفاع کند. (تذکر: اصل به موضوعات کلی ای گفته می‌شود که مصادیق مختلفی را شامل می‌شود).

رهبر انقلاب: روایتی است که فرمود: باید علم پیدا کنید. علم که پیدا کردید، پنجه قوی پیدا خواهد کرد. اگر علم نداشته باشد، کسانی که دارای پنجه قوی هستند، دست شما را می‌پیچانند.

مشاور وزیر نفت: حال اگر به هر دلیلی یکی از کشورهای عضو اپک بخواهد سقف تولید نفت را کاهش ندهد، ما دچار افت قیمت نفت خواهیم شد و طبیعتاً دچار مشکلاتی در بودجه میشویم و این یعنی

هفته نامه اقتصادی: یکی از برکات نظام مالیاتی درست این است که چون درآمد دولت به درآمد مردم وابسته میشود، دولت به سرعت متوجه اوضاع بد اقتصادی مردم خواهد شد و دیگر از مردم غافل نخواهد بود.

یک نماینده انتخابات مجلس: بینید مردم، وقتی که شرکتها و تولیدی‌ها، دولتی می‌شود، اشکال کار این است که مدیر آنچا کاری به سود و زیان شرکتش ندارد، چون حقوق ثابتی از دولت دریافت می‌کند که عموماً هم حقوق بالایی است. خب نتیجه چه خواهد بود؟ عدم رشد در صنعت و تولید و اشتغال و ...

وزیر صمت دیشب در برنامه گفتگوی وزیر خبری گفت: اینکه چرا مادر برخی حوزه‌ها توان رقابت با نمونه‌های مشابه خارجی نداریم به این دلیل است که هزینه تولید در کشور ما بالاست. مجری: خب جناب وزیر چرا هزینه‌ها بالاست؟ وزیر: یک علت عمده این موضوع بر می‌گردد به کهنه بودن دستگاهها و به روز نبودن مکانیسم‌های تولید که بهره‌وری را به شدت کاهش میدهد و هزینه‌ها را فرازیش میدهد.

مسئول اتاق بازرگانی کشور ... در جلسه وزارت خانه: ما فکر میکنیم اگر دلار از مبادلات ما حذف شود بدیخت میشویم، مکرر در خودرو روپه رو شدند؟ دکتر ...: چون نتوانستند قطعات آن را تولید کنند. خبرنگار: مگر تولید قطعه کار سختی است؟ دکتر ...: مشکل اصلی در قراردادهای ما با شرکت فرانسوی ایناست که ما را وابسته به فناوری خودش میکنند. اگر دانش فنی منتقل شود، دیگر ما چه مشکلی برای عدم تحويل خودوها داریم. خب قرارداد را فسخ کرده ما هم از ...

مسئول کارگروه تولیدات رایانه‌ای در معاونت علمی فناوری ریاست جمهوری: آقای رئیس، ما تحقیقی در کشورهای اطراف کردیم از حیث تولیدات رایانه‌ای، نتیجه واقعاً حیرت انگیز است! کشور ما به راحتی در ساخت نرم افزارهای موبایلی جزو دو کشور اول منطقه است حالا بازار منطقه رانگاه کنید، چقدر جذاب است. نکته مهمتر اینکه همانظور که مستحضرید مانیازی به استفاده از منابع اولیه نداریم، فقط فکر نیروی متخصص ماست که میتواند برایمان ارزآوری داشته باشد.

مسئول جنبش ... دانشجویی در جلسه هماندیشی ستاد اربعین: به نظر میرسد که دوستان همگی به جنبه های فرهنگی حرکت اربعین اشاره کرند و از یک جنبه بسیار مهم غافلاند. بینید ما در پیاده روی اربعین از حدود ۷۰ ملیت مختلف حاضر داریم، همین زائران خودشان یک شبکه اجتماعی خوبی در کشورشان دارند. از دوست، آشنا و همکار و فamil و ... اگر از منظر اقتصادی به موضوع نگاه کنیم، به این معناست که ما حداقل به حدود بیش از نمیتوان این بازارها را تحریم کرد. تازه شاید به خاطر علاقه‌های که شیعیان به ایران دارند بتوان از ظرفیت هایشان هم استفاده کرد.

خانم دکتر ... استاد روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی تهران، در همایش علوم انسانی و رشته‌های میان رشته‌های: من مایل محالا که بحث به اینجا رسید گریزی هم به مشکلات اقتصادی داشته باشد. حالا فرض کنیم که در شرایط کنونی، یک کارگر با خودش فکر کند که من صبح تا شب تلاش میکنم رحمت میکشم توی سرما و گرما کار میکنم، آخرش ۲میلیون درآمد دارم، اما فلانی که از رابطه استفاده میکند. بدون هیچ دردرسی یک شبهه به ثروتی فراوان میرسد. به نظر واضح است که اگر چنین تفکری در جامعه حاکم شود، دیگر کسی برای اصلاح اقتصاد تلاشی نمیکند. به عبارت بهتر موضوعاتی که به عدالت برمیگردد اگر درست به آنها نپردازیم، ما نمیتوانیم انتظار موقیت در رسیدن به اهدافمان را داشته باشیم و این رسالت کارگروههای میان رشته‌ای است.

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

با توجه به فعالیت فوق آنچه را بین همه گروه‌ها مشترک است، در جدول زیر بنویسید

ردیف	نام اصل (به دلخواه خودتان)	مفهوم و کاربد آن
۱		
۲		
۳		
۴		
۵		
۶		
۷		
۸		
۹		
۱۰		

✓ فعالیت‌های فردی خارج در کلاس

با مراجعه به بخش‌های اقتصادی قانون اساسی و به ویژه اصل ۴۳، ۴۴ و ۴۵ اصول کلی و ویژگی‌های اصلی قوانین اقتصادی کشورمان راشناسایی و آن را در کلاس ارائه کنید. همچنین با مراجعه به متن اصول کلی سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، عناصر و مؤلفه‌های اصلی این سیاست را فهرست کنید و آن را با آنچه در فعالیت فردی در کلاس به دست آوردهاید مقایسه کنید.

✓ تحلیل کننده

از نظر شمامهمترین راههای مقابله با تحریم‌های اقتصادی و زمینه سازی برای رونق کسب و کارهای اقتصادی کشور چیست؟

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی، تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایران، اشتغال و ... توجه زیادی به نوآوری، خلاقیت و ضرورت ارتقای بهره‌وری، تشویق سرمایه‌گذاری، اصلاح الگوی مصرف و ... میتواند زمینه ساز کسب و کار و رونق آن و به عنوان بهترین راه برای مقابله با تحریم‌های اقتصادی باشد.

درس یازدهم رشد و پیشرفت اقتصادی

نقشه راه

در این درس می خواهیم درباره رشد و پیشرفت اقتصادی گفت و گو کنیم.

نرخ رشد اقتصادی (رشد تولید ناخالص داخلی) را محاسبه کنیم.

وضعیت توزیع درآمد افراد یک جامعه را براساس سهم دهک ها محاسبه کنیم.

در پایان این درس خواهیم توانست:

درباره شاخص توسعه انسانی توضیح دهیم.

طرح مسئله

شمامکن است رشد خود را در افزایش سطح آگاهی و تحصیلات خود بدانید و دوست شمارش خودش را در ایجاد و گسترش یک کسب و کار درآمدزا می بیند.

در اقتصاد معمولاً کشورهایی را که از قدرت تولیدی بالاتر و درآمد بیشتری برخوردار باشند، پیشرفته تر می دانند.

افزایش قدرت تولید کشور در گرو افزایش قدرت تولید شرکت های تولیدی و سازوکارهای مناسب برای ایجاد کسب و کار و دادوستدهای مناسب است.

رشد و پیشرفت، نقطه مقابل رکود است.

در برابر شرکت های اقتصادی، قدرت مقاومت دارد.

از ثبات نسبی قیمت ها و بازارها برخوردار است.

می تواند در شرایط بحرانی نیازهای اولیه خودش را تأمین و حتی مازاد آن را صادر کند.

معمولًاً کشورهای پیشرفته از سطح سواد و بهداشت عمومی بالایی برخوردارند.

یک کشور پیشرفته

روحیه اعتماد و همبستگی میان مردم این کشورهای برای تکابو و تلاش اقتصادی، برجسته است.

کشورهای پیشرفته در سطح منطقه و جهان تأثیرگذارند.

در یکی کلمه، کشورهای پیشرفته، کشورهای قدرتمندی محسوب می شوند و بقیه روی آنها حساب باز میکنند.

رشد اقتصادی

دانست

شاخص های توسعه انسانی

(نظریه بهداشت، سواد و امید به زندگی)

شاخص توزیع عادلانه درآمد

پیشرفت اقتصادی کشور دارای مؤلفه هایی

است که می توان مهم ترین آنها

✓ رشد اقتصادی

اگر در جامعه‌ای میزان واقعی تولید در دوره‌ای معین نسبت به دوره قبل افزایش یابد، می‌گوییم در آن جامعه رشد صورت گرفته است.

رشد به معنای افزایش تولید است.

بنابراین مفهومی کمی است.

کشورهای معمولاً با سرمایه‌گذاری بیشتر یابه کارگیری: **(روش‌های بهتر)** طرفیت تولیدی خود را افزایش می‌دهند و این امر به درآمد بیشتر می‌انجامد.

به همین دلیل گاهی افزایش شاخص رشد یک کشور را با افزایش درآمد آن معادل در نظر می‌گیرند.

اگر جمعیت در طول زمان رشد کند، به طور کلی عرضه نیروی کار هم افزایش می‌یابد.

سرمایه‌های فیزیکی کشور می‌تواند با سرمایه‌گذاری در کارخانه‌ها، ساختمان ادارات، ماشین آلات و مغازه‌ها افزایش یابد.

یک منشا رشد اقتصادی افزایش در منابع است

سرمایه‌انسانی با آموزش افزایش می‌یابد. با منابع در دسترس بیشتر، یک کشور می‌تواند کالا و خدمات بیشتری تولید کند.

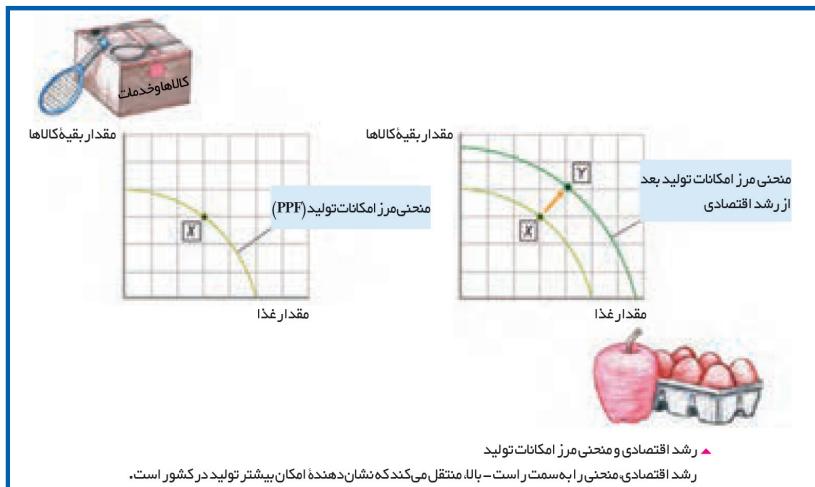
✓ بررسی رشد با الگوی مرز امکانات تولید

67

ا ق ت ص د ا د - د ر س ۱ - ر ش د و ب ي ش ر ف ا ق ت ص د ا ي

از الگوی مرز امکانات تولید که در درس چهارم فراغتیم، می‌توانیم برای نشان دادن تأثیرات رشد اقتصادی استفاده کنیم.

به نمودار سمت چپ از شکل زیر نگاه کنید. محور افقی مقدار غذاي تولید شده در کشور را نشان میدهد و محور عمودی همه مقادیر از کالاهای دیگر، یعنی کالاهای و خدمات به حز غذا را که در کشور تولید شده است، نشان میدهد. تصمیم گیری بین یک واحد «غذا» و یک واحد «از کالاهای دیگر»، واقعاً دشوار است؛ اما به این فکر کنید که واحد «غذا» همه انواع غذاها و واحد «کالاهای دیگر» همه انواع کالاهای و خدمات را دربرمیگیرد.

◀ رشد اقتصادی و منحنی مرز امکانات تولید

رشد اقتصادی منحنی را به سمت راست - بالا منتقل می‌کند که نشان دهد امکان بیشتر تولید در کشور است.

فرض کنید کشوری ابتدا نقطه X را انتخاب میکند. روش است که مردم مقدار بیشتری از غذا و سایر کالاهای میخواهند تا سلامتی و رفاه بیشتری داشته باشند.

اگر با صرفه جویی، سرمایه‌گذاری بیشتری انجام دهنده، با گذشت زمان، طرفیت تولیدی آنها توسعه می‌یابد و مرز امکانات تولید به سمت بالا منتقل می‌شود.

نمودار سمت راست شکل بالا مرز امکانات قبلی و مرز امکانات جدید را نشان می‌دهد. رشد اقتصادی به کشور امکان می‌دهد تا غذا و کالاهای دیگر بیشتر و بیشتری را تولید و مصرف کند.

رشد اقتصادی یک هدف مشترک است، زیرا کشور را قادر می‌سازد کالاهای و خدمات بیشتری تولید کند و گام مؤثری برای تأمین نیازهای خواسته‌های شهروندان خود بردارد.

وقتی که اقتصاد رشد می‌کند، کشور قادر است از هرچیزی مقدار بیشتری تولید کند.

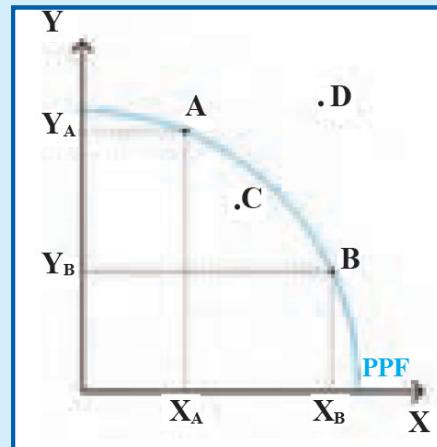

با این حال هر کشور برای اینکه از موهاب رشد اقتصادی در آینده لذت ببرد، باید چیزهایی را در زمان حال در اقتصاد فدا کند؛ باید منابع را که می‌توانست برای ساختن کالاهای مصرفی در زمان حال استفاده شود، برای ساختن انواع سرمایه‌ها و توسعهٔ روش‌های تولید بهتر برای آیندهٔ صرف کند.

همان طور که شما هم گاهی از بعضی خریدهای لذت‌بخش صرف نظر می‌کنید تا پولتان را برای انتخاب‌های دیگری در آینده که زندگی شمارا بهتر می‌کند، پس انداز کنید.

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

در درس چهارم با مفهوم کارایی آشنایی داشتیم و در این درس درباره رشد سخن گفتیم. تفاوت بین دستیابی به کارایی و رشد اقتصادی را با کمک نمودار توضیح دهید.

68

آزمون - درس ۱ - رشد و پیشرفت اقتصادی

آن‌چه در منحنی امکانات تولید مطرح است، بحث کارایی است و اولویت‌بندی با توجه به اقتضای مصلحت و عدالت مطرح نیست. تمام نقاط روی منحنی امکانات تولید، بیانگر وضع کارآمد تولید هستند، منحنی امکانات، تنها نقاط کارآمد را منعکس می‌کند. رشد اقتصادی با کمک منابع فیزیکی بیشتر و یا به وسیله بالا رفتن کارایی منابع موجود و یا ترکیب آن دو به دست می‌آید. نقاط A و B و نقطه C، نقطه زیر منحنی، یعنی کارایی کم، نقطه D انعکاس رشد اقتصادی به صورت انتقال منحفي امکانات تولید به سمت راست است.

✓ چگونه رشد اقتصادی را اندازه گیری کنیم؟ تولید (درآمد) ناخالص داخلی

همان طور که گفتیم، رشد به معنای افزایش تولید است.

بنابراین اقتصاددانان برای اندازه گیری رشد، به میزان رشد تولیدات یک کشور در طول سال می‌نگرند.

تولید ناخالص داخلی یک کشور (GDP) ارزش پولی همه کالاهای خدمات نهایی تولید شده در داخل مرزهای یک کشور در طول یک سال است.

با فرض اینکه هر تولید داخلی، درآمدی را برای تولیدکنندگان آن ایجاد کرده است، می‌توان درآمد داخلي رانیز معادل تولید داخلي دانست. درآمد داخلي، مجموع درآمدهایی است که در طول سال برای کشور به دست می‌آید.

با تقسیم درآمد داخلي به جمعیت کشور، درآمد سرانه به دست می‌آید.

برای فهم بهتر تولید داخلي، بر پنج کلید واره مهم این تعریف تمرکز می‌کنیم؛ «ازش پولی»، «همه کالاهای خدمات»، «جهایی»، «دروز مراتع کشور» و «در یک سال».

برای اندازه گیری تولید کشور، نیاز به یک واحد مشترک داریم که بتوانیم هر چیزی را که تولید شده است، اندازه گیری کنیم. از هر واحد اندازه گیری مثل کیلوگرم هم می‌شود استفاده کرد؛ اما شاید نتیجه مفید نباشد، چراکه قطعاً یک کیلوگرم چیزی سبیل زمینی با یک کیلوگرم چیزی است که از بازار به دست آمده برگردانیم و آنها را جمع کنیم، منطقی تر می‌شود. در این صورت صرف نظر از ابعاد و اندازه وزن، هر کالا با ارزشی که در بازار داشته در محاسبه مقدار تولید لحاظ خواهد شد.

کالا و خدمات: تولید فقط محدود به تولید کالاهایی مانند توب و لبنت نیست، بلکه خدماتی مانند خدمات لوله کشی، خلبانی (هوپیما، راننگی کامیون و معاینه پزشکی هم تولید است و باید در محاسبه مالحاظ شود.

برای اندازه گیری تولید ناخالص داخلی، تنها کالا و خدمات نهایی را در نظر می گیریم، نه محصولات واسطه ای از چراکه کالاهای و خدمات واسطه ای همگی در تولیدات نهایی محاسبه شده اند و اگر آنها را هم جداگانه محاسبه کنیم، دچار خطای محاسبه مجدد می شویم.

مثال پنبه و لباس را (در درس مالیات بر ارزش افزوده)، به یاد آورید. برای محاسبه ارزش لباس های تولید شده، لازم نیست ارزش مجموعه ای نظیر پنبه و نخ و پارچه را نیز جداگانه محاسبه کنیم؛ بلکه با محاسبه ارزش کل لباس های تولید شده، خود به خود ارزش کالاهای واسطه ای که در آن به کاررفته است نیز محاسبه می شود.

تولید ناخالص داخلی، تولیداتی را که در داخل مرزهای یک کشور تولید می شود، اندازه گیرد
صرف نظر از اینکه چه شهروندی آن را تولید کرده است.

از این رو، تولید ناخالص داخلی ایران، جمع تمام تولیداتی است که شرکت ها و فرادای که در ایران فعالیت می کنند، آنها را تولید کرده اند؛ حتی اگر بخشی از این تولید متعلق به خارجی ها باشد.

تولید ناخالص داخلی تنها شامل کالاهای نهایی و خدمات تولید شده در یک سال تقویمی از اول فروردین تا پایان اسفند است.
در یک سال: این مقدار شامل فروش اقلام باقی مانده از سال قبل نمی شود؛ یعنی چیزهایی که در یک سال ساخته می شود و در سال بعد فروخته می شود.

✓ مواردی که در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی شوند

اول: کار بدون دستمزد؛ مانند کارهایی که در خانه انجام می گیرد یا خدماتی که در خیریه ها با به صورت داوطلبانه ارائه می شود و پولی برای آنها رد و بدل نمی گردد.

اگرچه دارای ارزش بالایی هستند، اما در محاسبات تولید ناخالص داخلی غایب اند
دوم: خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله خودرو، مبلمان یا خانه در محاسبات لحاظ نمی شوند. این قبیل کالاهای زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده اند، به حساب آمده اند.

سوم: تولیدات اقتصاد زیرزمینی، غیرقانونی و قاچاق که اطلاعات دقیقی از آنها در دست نیست و عمل املاک محاسبه آنها مشروعیت بخشی به این گونه فعالیت ها تلقی می شود.

به دلیل دشواری های محاسباتی برخی از اقلام تولیدی در اندازه گیری تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی شوند:

✓ فعالیت های خارج از کلاس

تولید ناخالص داخلی و ناخالص!

شاید برای شما این پرسش به وجود آمده باشد که واژه ناخالص در عبارت تولید ناخالص داخلی، چیست و تفاوتش با خالص در کجاست؟ در این باره تحقیق کنید.

✓ تولید ناخالص داخلی اسمی و واقعی

مهم ترین دلیل برای اندازه گیری تولید ناخالص داخلی، نظرات بر تغییرات تولید در طول زمان است.

اما چون تولید ناخالص داخلی به واحد پولی اندازه گیری می شود، با یک مشکل مواجه هستیم: قیمت کالاهای و خدماتی که تولید ناخالص داخلی را تشکیل می دهند به طور مداوم در حال تغییر است.

برای مثال، فرض کنید یک میلیون خودرو در ایران در سال جاری تولید شود و میانگین قیمت یک خودرو ۵۰ میلیون تومان باشد. مجموع تولیدات خودرو برای سال جاری عبارت است از:

$$\text{پس: } ۱ \text{ میلیون} \times ۵۰ \text{ میلیون} = ۵۰ \text{ هزار میلیارد تومان}$$

حال اگر سال بعد قیمت متوسط خودرو به ۶۰ میلیون افزایش یابد، برآورده ۱۰ هزار میلیارد تومانی برای تغییر تولید نادرست است؛ چرا که درواقع، همان یک میلیون خودرو تولید شده است و تنها قیمت ها تغییر کرده است!

اقتصاددانان برای حل این مشکل راه حلی دارند؛ قیمت های محاسباتی باید در سالی که به آن سال پایه گفته می شود، ثابت فرض شوند.

✓ محاسبه تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد آن

برای محاسبه تولید ناخالص داخلی اسمی، مجموع ارزش کالاهای تولید شده کشور را در یک سال محاسبه می‌کنیم.
همچنین اگر بخواهیم بدایم تولیدات سال جاری نسبت به سال قبل، چه میزان رشد داشته است، می‌توانیم از رابطه زیر استفاده کنیم:

$$\frac{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل} - \text{تولید ناخالص داخلی سال جاری}}{\text{تولید ناخالص داخلی سال قبل}} \times 100 = \text{نرخ رشد تولید}$$

مثال: تولید ناخالص داخلی را برای اقتصادی بادو کالا و قیمت‌های زیر به صورت اسمی و واقعی محاسبه کنید:

سال	پیتنا		شکلات	
	مقادیر (p)	مقادیر (q)	مقادیر (p)	مقادیر (q)
۱۳۹۵	۱۰۰۰۰ تومان	۴۰۰	۲۰۰۰ تومان	۱۰۰۰
۱۳۹۶	۱۱۰۰۰ تومان	۵۰۰	۲۵۰۰ تومان	۱۱۰۰
۱۳۹۷	۱۲۰۰۰ تومان	۶۰۰	۳۰۰۰ تومان	۱۲۰۰

70

آقتصاد - درس ۱ - رشد و پیشرفت آقتصادی

افزایش

محاسبه GDP اسمی در هر سال:

%۰.۳۷/۵

%۰.۳۰/۹

$$1000000000 = 1000 \times 2000 + 400 \times 10000 : 1395$$

$$1100000000 = 1100 \times 2500 + 500 \times 11000 : 1396$$

$$1200000000 = 1200 \times 3000 + 600 \times 12000 : 1397$$

%۰.۲۰

%۰.۱۶/۷

$$1000000000 = 1000 \times 2000 + 400 \times 10000 : 1395$$

$$1100000000 = 1100 \times 2500 + 500 \times 11000 : 1396$$

$$1200000000 = 1200 \times 3000 + 600 \times 12000 : 1397$$

محاسبه GDP واقعی در هر سال با استفاده از سال ۱۳۹۵ به عنوان سال پایه:

معمول از نمودارهای رشد تولید ناخالص داخلی، برای نشان دادن رشد اقتصادی کشورها استفاده می‌شود.

نمودار زیر تولید ناخالص داخلی کشور ما را از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۶ نشان می‌دهد.

تولید ناخالص داخلی از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۹۶ به میلیارد ریال
(سال پایه: ۱۳۹۰)

منبع: داده‌های بانک مرکزی

71

شاخص های دیگر اندازه گیری پیشرفت اقتصادی

- اقتصاددانان به مامی گویند که شاخص های مربوط به رشد کمی اقتصاد و افزایش تولید ناخالص، به تنها یی نمی توانند نشان دهنده میزان پیشرفت یک کشور باشد.
- پیشرفت کشور فقط محدود به رشد کمی آن، یعنی افزایش تولید ناخالص داخلی نیست؛ بلکه ابعاد دیگری نیز دارد.
- فرض کنید کشوری از لحاظ میزان درآمد و تولید ناخالص داخلی، وضعیت مطلوبی دارد. این به معنای آن است که کشور در زمینه رشد ثروت، پیشرفت خوبی داشته است. اما آیا می توان نتیجه گرفت که این کشور در توزیع ثروت تولید شده در میان مردم نیز پیشرفتی داشت؟
- اقتصاددانان معمولاً در این مورد از مثال کیک استفاده می کنند. آیا بزرگ تر شدن یک کیک، به معنای آن است که سهم افراد مختلف از آن کیک عادلانه است؟
- بسیاری از کشورهایی که دارای رشد درآمد بالایی هستند، نظیر چین و آمریکا، گرفتار تابیری درآمدی اند؛ بدین معنی که بخش بزرگی از ثروت تولید شده، تنها به گروه های محدودی از جامعه تعلق دارد و اکثریت جامعه از درآمد کمتری برخوردارند.
- برای نشان دادن وضعیت نابرابری در اقتصاد از شاخص های گوناگونی استفاده می شود که مابه یکی از آنها اشاره می کنیم.

شاخص های دیگر اندازه گیری پیشرفت اقتصادی

- یکی از شاخصهای سنجش وضعیت توزیع درآمد، شاخص «دهک» هاست.
- از شاخص دهک ها در برخی گزارش های اقتصادی و به منظور نشان دادن پیشرفت هایی که در زمینه عدالت اقتصادی روی داده است، استفاده می شود.
- برای محاسبه این شاخص، مردم کشور را به ده گروه جمعیتی مساوی تقسیم می کنند. در طبقه بندي این ده گروه، سطح درآمد از کمترین به بیشترین مدنظر قرار می گیرد.
- به عبارت دیگر، گروه اول، که ده درصد اولیه جمعیت را تشکیل می دهد، کمترین درصد درآمد ملی و ۱۰ درصد آخر بیشترین درصد درآمد ملی را دارد.
- آمارهای مربوط به سهماین ده کهادر جامعه، چگونگی توزیع درآمد را نشان می دهد.
- جدول رو به رو بیانگر چگونگی توزیع درآمد در ایران در سال ۱۳۹۱ است.

جدول وضعیت توزیع درآمد در ایران در سال ۱۳۹۱

۱۰۰ درصد جمعیت کشور	سهم دهک دهم
۱۲ درصد	سهم دهک نهم
۱۶ درصد	سهم دهک دهم
۱۹ درصد	سهم دهک هشتم
۲۹ درصد	سهم دهک هفتم
۴۰ درصد	سهم دهک پنجم
۵۰ درصد	سهم دهک سوم
۶۰ درصد	سهم دهک چهارم
۷۰ درصد	سهم دهک دوم
۸۰ درصد	سهم دهک اول

مبنی: مرکز آمار ایران

72

۱۳۹۱ - رشد و پیشرفت اقتصادی - درس ۱ - اقتصاد

✓ فعالیت‌های خارج از کلاس

در کشوری با ده میلیون نفر جمعیت، درآمد ملی معادل ۵۰،۰۰۰ میلیارد ریال است. اگر فرض کنیم که توزیع درآمد در این کشور دقیقاً مطابق با درصدهای مشخص شده در جدول صفحه قبل است، سهم هر دهک از درآمد ملی را تعیین کنید.

✓ وضعیت توزیع درآمد

با محاسبه نسبت دهک دهم به دهک اول در کشورهای مختلف، شاخصی به دست می‌آید که برای مقایسه وضعیت توزیع درآمد به کار می‌رود.

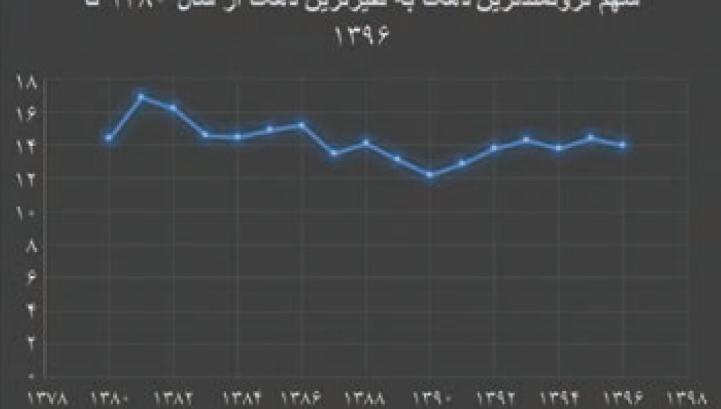
هرچه این نسبت بیشتر باشد، توزیع درآمد در آن جامعه نامناسب تر است.

در جدول صفحه قبل، سهم دهک دهم از درآمد ملی حدود ۵ برابر سهم دهک اول است.

گاهی درآمدهای مردم برای به دست آوردن شاخص دهک ها قابل ثبت نیست. به همین دلیل اقتصاددانان برای به دست آوردن اختلاف درآمدی، اختلاف هزینه‌ای را محاسبه می‌کنند. در این حالت هزینه خانوار نماینده درآمد آن است.

نمودار زیر نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۰، ۵ درصد ثروتمندان، چهارده برابر ده درصد فقراء درآمد داشته‌اند. این رقم برای سال ۱۳۹۰ به ۱۲ برابر و در سال ۱۳۹۶، مجدداً به ۱۴ برابر رسیده است. آیا می‌توانید وضعیت نابرابری درآمدی را با توجه به این نمودار، در سال‌های مختلف تحلیل کنید.

سهم ثروتمندترین دهک به فقرترين دهک از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۶

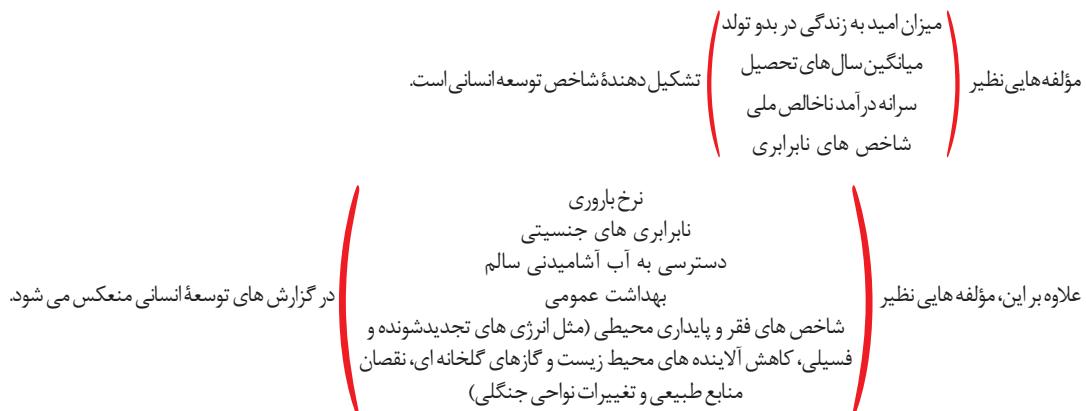

مبنی: داده‌های بانک مرکزی

✓ شاخص توسعه انسانی

یکی از شاخص‌های رایج جهانی برای اندازه‌گیری پیشرفت‌های اقتصادی کشورهای گوناگون، شاخصهای توسعه انسانی (HDI) است.

اگر معیارهای اندازه‌گیری رشد اقتصادی، یعنی رشد تولید ناخالص داخلی را با معیارهای اندازه‌گیری نابرابری درآمدی و نیز سایر شاخص‌های توسعه انسانی امید به زندگی، میزان سعادت و یا شاخص‌های مربوط به بهداشت، ترکیب کنیم، تصویر کامل تریاز پیشرفت اقتصادی یک کشور به دست می‌آوریم. شاخص توسعه انسانی (HDI) ترکیبی از این شاخص‌هاست و از این رو تصویر بهتری از پیشرفت کشور ارائه میدهد. در گزارش توسعه انسانی، ایران در رتبه ۶۵ و جزو کشورهای با توسعه یافته‌گی بالا به شمار می‌رود.

73

اقتصاد - درس ۱ - رشد و پیشرفت اقتصادی

شاخص توسعه انسانی (HDI) امید به زندگی در بدو تولد سال‌های تحصیلی میانگین سال‌های تحصیلی در آمدناخالص ملی سرانه (GNI) رتبه						
	PPP دلار	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	رتیب‌بندی HDI
توسعه انسانی بسیار بالا						
۱	۶۸,۰۵۹	۱۲/۶	۱۸/۱	۸۴/۳	۰/۹۵۴	۱ نروژ
۲	۵۹,۳۷۵	۱۳/۴	۱۶/۲	۸۳/۶	۰/۹۴۶	۲ سوئیس
۳	۵۵,۶۶۰	۱۲/۵	۱۸/۸	۸۲/۱	۰/۹۴۲	۳ ایرلند
۴	۴۶,۹۴۶	۱۴/۱	۱۷/۱	۸۱/۲	۰/۹۳۹	۴ آلمان
۶	۶۰,۲۲۱	۱۲/۰	۱۶/۵	۸۴/۷	۰/۹۳۹	۵ هونگ‌کنگ‌چین
شاخص توسعه انسانی (HDI) امید به زندگی در بدو تولد سال‌های تحصیلی میانگین سال‌های تحصیلی در آمدناخالص ملی سرانه (GNI) رتبه						
	PPP دلار	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	رتیب‌بندی HDI
توسعه انسانی بالا						
۶۵	۱۵,۳۱۸	۱۱/۴	۱۴/۸	۷۵/۸	۰/۷۹۹	۶۳ صربستان
۶۳	۲۸,۴۹۷	۱۱/۰	۱۳/۰	۷۳/۴	۰/۷۹۹	۶۳ ترینیداد و توبago
۶۳	۱۸,۱۶۶	۱۰/۰	۱۴/۷	۷۶/۵	۰/۷۹۷	۶۵ ایران
۶۶	۲۲,۷۷۴	۰/۹/۴	۱۵/۰	۷۴/۹	۰/۷۹۶	۶۶ جزیره موریس

منبع: گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۱۹

✓ الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی

هرچند شاخص‌های توسعه انسانی در کنار شاخص‌های رشد تولید، تصویر مناسب تریا ز پیشرفت یک کشور را به می‌کند؛ اما آیا به نظر شما این تصویر از پیشرفت کامل است؟ آیا شاخص‌های دیگری مانند مبارزه با فساد، بهبود فضای کسب و کار، رشد علم و فناوری، موضوعات محیط‌زیستی و پیشرفت‌های فرهنگی و معنوی را نباید در ارزیابی از پیشرفت‌من در نظر بگیری؟ آیا به نظر شما تفاوت‌های بومی و محلی و تاریخی و فرهنگی کشورها در تعیین شاخص‌های پیشرفت دخالتی ندارد؟ آیا ارزش‌های اجتماعی اقتصادی جامعه‌ما بجاوه اروپایی، آمریکایی یا چینی یکسان است؟ اگر یکسان نیست، این تنوع ارزش‌ها و آداب و رسوم چگونه در شاخص‌های پیشرفت یک کشور خود را نشان می‌دهد؟ آیا عدالت اقتصادی و اجتماعی به همان اندازه برای سرمایه داری غربی؟ آیا نگاه‌ما به زندگی انسان‌ها بانگاه‌زپنی‌ها به زندگی انسان‌ها هیچ تفاوتی ندارد؟ رشد و توسعه بخشی از پیشرفت کشور ماست، اما همه آن نیست. برخی از کشورها و سازمان‌های بین‌المللی در طول سده‌های گذشته، از شاخص‌های توسعه و همچنین نهادهایی که ظاهرها با هدف توسعه اقتصادی به وجود آمده‌اند، برای تحمیل الگوها و سبک زندگی غربی استفاده کرده‌اند. در کشور ما هرچند تلاش‌هایی درجهت استقرار نظام اقتصادی اسلام صورت گرفته است، اما متأسفانه همچنان نهادهای سرمایه داری، درجهت انبیاشت ثروت در دست عده‌ای محدود و توزیع ناعادلانه آن فعالیت دارند. این نگرانی‌ها باعث شده است تا اندیشمندان کشورمان به فکر دستیابی به یک الگوی بومی برای پیشرفت باشند. الگویی که با شرایط فرهنگی، اقلیمی و تاریخی کشور سازگار باشد و بتواند راه روشنی را پیش‌پای مردم ماقرار دهد. الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی، آثار حرکتی مستمر و بلندمدت است برای دستیابی به یک الگوی پیشرفت بومی که با فرهنگ ماسازگاری داشته باشد.

✓ برای تفکر و تمرين

فرض کنید کل اقتصاد کشور ما زدو شرکت تولیدی بزرگ تشکیل شده باشد. مجموع ارزش تولیدات سال جاری شرکت اول برابر با ۱۵۰،۰۰۰،۰۰۰ = ۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ یک میلیارد تومان و مجموع ارزش تولیدات سال جاری شرکت دوم، برابر با ۵۰۰ میلیون تومان است. با توجه به این دوفرض به سوالات زیر پاسخ دهید:

افزایش درآمد هر یک از کارکنان و کارگران شرکت **هاش**

نزدیک شدن سهم دهک اول از کل درآمد کشور به سهم دهک دهم **پیشرفت**

کدام یک از موارد زیر صرفا نشان دهنده رشد اقتصادی است و کدام یک، نشان دهنده پیشرفت اقتصادی کشور است؟

افزایش درآمد خردیاران کالاها و محصولات تولید شده **رشد**

افزایش میانگین سال‌های تحصیلی کارمندان شرکت‌ها **چیزبرفت**

✓ تحلیل گفتمده

چه تفاوتی بین رشد و توسعه و پیشرفت وجود دارد و برای هر کدام چه شاخص‌های وجود دارد؟ رشد، صرفا به معنای افزایش تولید است بنابراین **مفهوم کمی** است، شاخص‌های رشد: افزایش ظرفیت تولید و افزایش درآمد توسعه: در کنار افزایش تولید بر تغیر و تحولات کیفی دیگری نیز دلالت دارد شاخص‌های توسعه HDI پیشرفت: اصطلاحی که بسیاری از نخبگان اندیشمندان دنیا انتخاب کرند در مفهوم پیشرفت، الگوی واحدی برای همه کشورها توصیه نمی‌شود. موقعیت‌های گوناگونی مثل وضعیت تاریخی، جغرافیایی، سیاسی، طبیعی، انسانی و درنهایت زمانی و مکانی شاخص‌های پیشرفت را تعیین می‌کند. از نظر شما چه ارتبه‌ای میان پیشرفت اقتصادی یک کسب و کار و پیشرفت اقتصاد ملی وجود دارد؟ پیشرفت اقتصادی یک کسب و کار معنای تولید با کیفیت محصول و قیمت مناسب آن است که می‌تواند منجر به افزایش تقاضای مصرف کنندگان شود و به دنبال آن اشتغال نیروی کار نیز افزایش می‌یابد در نتیجه درآمد داخلی افزایش، سطح رفاه جامعه بالا می‌رود، بهبود فضای کسب و کار رشد علم و فناوری، عدالت اقتصادی و... منجر به پیشرفت اقتصادی خواهد شد.

فصل ۴ – اقتصاد در خانواده

بسیار اتفاق افتاده است که افرادی با نظم و انضباط مالی توانسته اند زندگی آرامی را ز نظر اقتصادی سپری کنند و در مقابل، کسانی ثروت های فراوانی را در اندک زمانی نابود کرده اند.

برخی از مردم در طول زندگی خود، صاحب خانه، خودرو و دیگر لوازم ضروری زندگی می شوند و برخی دیگر، همیشه در وضعیت سردرگمی و چه کنم چه کنم باقی می مانند. در این فصل درباره تفاوت این دو سبک زندگی سخن می گوییم.

دخل با کسب درآمد، شامل فعالیت هایی می شود که بیشتر افراد برای درآمدزایی و پول در آوردن انجام می دهند. با این مفهوم در درس های پیش آشنا شدید.

به طور کلی در اقتصاد زندگی، سه اتفاق خرج کردن، مربوط به حوزه برنامه ریزی مخارج و شیوه های مصرف است.

حفظ و رشد درآمد، شامل فعالیت هایی نظیر پس انداز و سرمایه گذاری است.

دروسی که در این فصل خواهید آموخت، شما را با روش ها و مهارت های دخل و خرج و حفظ بیشتر آشنا می کند.

درس دوازدهم

بودجه بندی

نقشه راه

75

در این درس می خواهیم درباره بودجه خانواده گفت و گو کنیم.

همه جریان های درآمدی و مخارجی را برای خانواده در نظر بگیریم؛ آنها را ثبت کنیم و با یکدیگر مقایسه کنیم.

در پایان این درس خواهیم توanst

درباره پیامدهای بیکاری و مشکل فقر، بحث کنیم.

طرح مسئله

آیا تابه حال شده با خانواده یا دوستانتان برای خرید بیرون رفته باشید و در پایان روز تعجب کرده باشید که چرا پول های شما ناگهان تمام شده است؟ ممکن است حتی در ابتدامبلغ قابل توجهی هم پول هماره خود داشته باشید؛ اما شاید در پایان روز حتی پول خرید یک بستنی را هم نداشته باشید. برای پول های شما چه اتفاقی افتاده است؟ پول راه خود را برای خرج شدن پیدا می کند. کمی اینجا، کمی آنجا، ولی سرانجام خرج می شود. احتمالاً تعجب می کنید که چرا مجموع کمی اینجا ها و کمی آنجا ها می تواند همه موجودی پول شما را ببلعد!

ثبت هزینه ها و درآمدها

برای مدیریت بهتر موجودی پولتان می توانید در ابتدامهم مخارجی را که در طول هفته دارید در جدولی مانند جدول زیر ثبت کنید.

در این جدول اول باید نوع مخارج مشخص شود.

مثلًا آیا پولتان را برای خوارکی ها خارج کرده اید یا برای پوشак و یا تفریح؟ همچنین مشخص کنید که آیا این هزینه ها، قابل پیش بینی و برنامه ریزی بود یا اینکه بدون برنامه ریزی و به صورت اتفاقی رخ داد؟ درنهایت مشخص کنید که مخارج شما باید به صورت ثابت، هفتگی تکرار شود یا اینکه متغیر است و ممکن است در برخی دوره ها اصلاح انجام نشود؟

تاریخ	نوع کالا یا خدمات	غذا	پوشак	تفریحات	سایر	قابل پیش بینی	ثبت / متغیر
جمع							
درصد							
مجموع کل							

پس از ثبت هزینه ها برای یک هفته، مجموع هر ستون را در زیر آن مشخص کنید.

این مجموع به شمامی گوید که چه میزان پول در هر گروه صرف می کنید.

مجموع همه مخارج را هم محاسبه کنید. از مجموع کل برای محاسبه درصد صرف شده برای هر دسته استفاده کنید.

مقادیر هزینه های برنامه ریزی شده و برنامه ریزی نشده را هم محاسبه کنید.

برای کدام مخارج بیشتر از حد معمول هزینه کرده اید؟

کدام یک از مخارج برنامه ریزی شده نبوده است؟ یعنی در لحظه برای شما اتفاق افتاده است؟

اگر به گذشته برمی گشتهید، کدام یک از هزینه های زیر را تغییر می دادید؟

کدام یک از هزینه های، تضمین گیری نامناسبی بود؟ توضیح دهید.

کدام یک از هزینه های برنامه ریزی نشده، تضمین درستی بوده است؟ توضیح دهید.

کدام یک از مخارج را می شود ساده تر کاهش داد؟ مخارج ثابت یا متغیر؟

در صورتی که برای یک کار ضروری پول نیاز داشته باشید، کاهش کدام یک از مخارج برای شما آسان تر است؟

۷۶ تمرین فردی کلاس

76

آنلاین - درست - تقدیر - توجیه - پذیرش

نمونه های درآمد و مخارج افراد زیر را بخوانید و بررسی کنید که آیا این افراد با این روند بودجه می توانند تا پایان سال ادامه دهند یا خیر؟ در پایان بررسی، به سوالات پاسخ دهید.

نمونه اول: خانم رضایی معلم است. او به صورت سالیانه درآمدی در حدود ۴۳ میلیون تومان کسب می کند و مخارج سالیانه وی به شرح زیر است. آیا خانم رضایی بیشتر از درآمد خود خرچ می کند؟ چه میزان مجموع مخارج / ۴۵۵۹۹ - ۴۷۵۹۲ = ۴۵۵۹۰ - مجموعه مخارج و پس انداز با توجه به ارقام بدست آمده مشخص است که میزان مخارج سالیانه خانم رضایی نسبت به دامنش بیشتر است و با این شرایط نمی توانند تا پایان سال ادامه دهند.

نوع خرج	مقدار به میلیون تومان
پس انداز	۲
اجاره خانه	۶/۵
خدمات رفاهی	۳
قبوض	۱۵
غذا	۲/۲۵
حمل و نقل	۵/۵۰
بیمه	۱/۵۶
بنزین	۰/۷۷
امور خیریه	۰/۸۰
پوشاس	۰/۵۵
بازپرداخت وام	۴/۵۰
تفریحات	۲
خدمات منزل	۱/۵
سایر	۱/۶۶

۷۷ تمرین فردی کلاس

نمونه دوم: حاج محمود کارمند بازنشسته است. درآمد سالیانه او ۳۵ میلیون تومان است و مخارج اونیز به شرح زیر است. آیا او بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ به چه میزان؟ $۲۹/۱۹ + ۱/۸۵ = ۳۱/۰۴$ مجموع مخارج / $۳۰/۵۴ + ۱ = ۳۱/۵۴$ مجموع مخارج و پس انداز
با توجه به ارقام به دست آمده مشخص است که میزان مخارج سالیانه حاج محمود کمتر از میزان درآمد سالیانه اش می باشد و با این شرایط، روند ادامه کار تا پایان سال امکان پذیر است.

نوع خرج	مقدار به میلیون تومان
پس انداز	۱/۸۵
اجاره خانه	۷/۲۵
خدمات رفاهی	۲/۴۰
قبوض	۱/۷۵
غذا	۲/۰۷
حمل و نقل	۳/۶۵
بیمه	۱/۴۸
بنزین	۰/۸۸
امور خیریه	۰/۸۹
پوشاس	۱/۱۵
بازپرداخت وام	۳/۰۷
تفریحات	۱/۵۰
خدمات منزل	۱/۲۵
سایر	۱/۸۵

77

آموزشی - درس ۲ - بخش ۲ - روند ادامه کار

نمونه سوم: محمدحسن دلشجوه است. البته به صورت پاره وقت هم مشغول به کار است. درآمد سالیانه او ۳۷ میلیون تومان است و مخارج اونیز به شرح صفحه بعد است. آیا او بیشتر از درآمد خود خرج می کند؟ به چه میزان؟ $۳۰/۵۴ + ۱ = ۳۱/۵۴$ مجموع مخارج / $۳۰/۵۴ + ۱ = ۳۱/۵۴$ مجموع مخارج و پس انداز
با توجه به ارقام به دست آمده مشخص است که میزان مخارج سالیانه محمدحسن کمتر از میزان درآمد سالیانه اش می باشد و با این شرایط، روند ادامه کار تا پایان سال امکان پذیر است.

نوع خرج	مقدار به میلیون تومان
پس انداز	۱/۰۰
اجاره خانه	۵/۷۵
خدمات رفاهی	۲/۸۵
قبوض	۲/۲۵
غذا	۳/۷۵
حمل و نقل	۱/۲۵
بیمه	۲/۲۰
بنزین	۰/۴۷
امور خیریه	۰/۲۰
پوشاس	۱/۸۵
بازپرداخت وام	۶/۰۷
تفریحات	۱/۶۵
خدمات منزل	۰/۷۵
سایر	۱/۵۰

✓ تمرین فردی کلاس

فرض کنید که خودروی هر یک از این افراد نیاز به تعمیر دارد که هزینه آن هفت میلیون تومان است. برای این خرید چه تغییراتی در بودجه هر فردی باید انجام شود؟
باید علاوه بر پس انداز حتی از میزان مربوط به تفريحات نیز کاسته شود تا بتوانید هزینه تعمیر خودرو را تامین کنید.

در صورتی که فرد موردنظر برای تعمیر خودرو پسانداز خود را به میزان ۱/۷۵ میلیون تومان در هر ماه افزایش دهد، با این تغییر چه چیزی راز دست میدهد و چه چیزی به دست می آورد؟ (هزینه فرصت تعمیر خودرو چیست؟)

چه پیشنهادهایی برای مدیریت بهتر مخارج هر یک از این افراد دارید؟ - مجموع هزینه‌های بالایی دارد که میتوانید با مدیریت بهتر مخارجی همچون تفريحات پوشک و سایر هزینه‌ها را کاهش داد - می توانید پس انداز را بیشتر کنید - می توانید مقدار پس انداز خود را افزایش دهید

کدام یک از این افراد بیشترین پس انداز را در آخر هر ماه دارند؟ **مورد اول**

کدام یک از این افراد بیشترین خرج را ز بودجه خود دارند؟ **مورد اول**

در صورتی که خانم رضایی تصمیم بگیرد که به یک سفر که پنج میلیون تومان هزینه دارد برود، وی چه چیزهایی را باید در نظر بگیرد؟
خانم رضایی با توجه به جدول مخارج و درآمدش باید بداند علاوه بر هزینه تفريحات، موارد پس انداز باید صرف مخارج مسافرت شود و مواردی مثل سایر هزینه‌ها باید کاهش یابد و با توجه به مخارج زیادی وی بهتر این است که رفتن به این سفر را لغو کند.

با توجه به نمونه‌های بالا به سؤالات زیر پاسخ دهید:

✓ مراحل بودجه ریزی ماهیانه

از هر منبعی که درآمدی به دست آوردید، آن درآمد را ماهیانه مشخص کنید و بنویسید.

هزینه‌های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.
مجموع درآمدها و هزینه‌های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.

اگر هزینه‌ها بیشتر از درآمد بود، مخارج غیرضروری را کم کنید یا فرصت‌هایی را که فراموش کردید، به نظر آورید تا درآمدتان افزایش یابد.

می توان مراحل بودجه بندي را در چهار مرحله ریز خلاصه کرد. کاربرد این مراحل را در زندگی روزمره خود، آزمایش کنید.

✓ تعیین سال خمسی در برنامه مخارج

خمس و زکات دو واجب از واجبات مالی اسلام است.

هر درآمدی که به دست می آوریم، اگر بعد از یک سال از مجموع مخارج مازیاد بیاید، به همان میزان که زیاد آمده است، مشمول خمس قرار می گیرد.

یعنی موظفیم که ۲۰ درصد آن را به عنوان سهم امام و سهم سادات به مرجع تقليد یا نماینده او بدهیم.

خمس درواقع همان مالیات اسلامی است.

پرداخت خمس موجب توزیع مجدد ثروت می شود و عدالت اقتصادی را در جامعه گسترش می دهد. همچنین کسانی که توان کار و فعالیت اقتصادی ندارند، از منابع خمس استفاده می کنند تا بتوانند ادامه حیات دهند.

در برنامه ریزی های اقتصادی خود حتماً توجه داشته باشید که زمانی را به عنوان آغاز سال مالیاتان در نظر بگیرید. البته به صورت طبیعی، سال مالی از همان روزی که اولین درآمدتان را به دست آورده اید، شروع می شود.

بعد از گذشت یک سال، درآمدی را که برایتان باقی مانده است به همراه اقلام مصرفی که خریده اید ولی از آن استفاده نکرده اید، محاسبه کنید و خمس آن را پرداخت نمایید.

☒ فعالیت‌های خارج از کلاس

بودجه ها ز دو بخش درآمدها و هزینه ها تشکیل می شوند، به منظور انجام یک تمرین عملی ابتداء به طور دقیق مشخص کنید که از چه طریقی می توانید پول لازم را برای تحقق برنامه هایتان تأمین کنید سپس بالاستفاده از فهرست نیازها و خواسته هایی که اولویت بندی کرده بودید، جدول زیر را از امروز تا حدود ۳۰ روز دیگر تنظیم کنید

موارد درآمدها	هفته اول (به تومان)	هفته دوم (به تومان)	هفته سوم (به تومان)	هفته چهارم (به تومان)
پول توجیبی				
کارت پاره وقت				
-۱				
-۲				
صرف جویی				
-۳				
مجموع درآمد				
مخارج				
شخصی				
تفریحی				
تحصیلی				
رفت و آمد				
مجموع مخارج				

☒ تحلیل گننده

چگونه می توان با ثبت درآمد و مخارج، برنامه مالی منظمی را برای زندگی شخصی و خانوادگی طراحی کرد؟

- ۱- از هر منبعی که درآمدی به دست آورید، آن درآمد ملاهیانه مشخص و نوشته شود.
- ۲- هزینه های متغیر و ثابت خود را به صورت ماهیانه فهرست کنید.
- ۳- مجموع درآمدها و هزینه های خود را ماهیانه با یکدیگر مقایسه کنید.
- ۴- اگر هزینه های بیشتر از درآمد بود، مخارج غیر ضروری را کم کنید یا فرصت هایی را که فراموش کردید به نظر آورید تا درآمدتان افزایش یابد.

درس سیزدهم

تصمیم گیری در مخارج

نقطه راه ✓

در این درس به این موضوع می پردازیم که کسی که مدیرانه و هوشمندانه خرید می کند، می تواند با صرفه جویی، کالاها و خدمات باکیفیت تری تهیه کند.

کالاها باید را که برای خرید انتخاب می کنیم با داشتن معیار با یکدیگر مقایسه کنیم و هوشمندانه

انتخاب کنیم.

در پایان این درس خواهیم توانست

برنامه بودجه ای خود را با برنامه خرید خود، انطباق دهیم.

طرح مسئله ✓

فرض کنید دو فروشگاه در نزدیکی مدرسه شما وجود دارد که هر روز از آنها خوارکی می خرید. سایر غذایی‌های این دو فروشگاه هر دو با یک کیفیت مساوی هستند. فقط یکی از آنها کیک و کلوچه مخصوص شر ۵۰۰ تومان گران تر می دهد. با اینکه خرید کیک و کلوچه یک خرید بزرگ محسوب نمی شود و معمولاً اهمیتی به آن نمی دهیم، اما اگر به مدت سه سال هر روز در مدرسه کیک بخورید، با خرید کیک از ازان تر حدود ۴۰۰ هزار تومان صرفه جویی خواهید کرد! یعنی به سادگی با داشتن یک خرید هوشمندانه در حد کیک و کلوچه، می توانید پول اضافی برای خرید چند سی دی، یک جفت کفش ورزشی یا شلوار جین یا شاید چند بازی رایانه ای جمع کنید.

مهارت مدیریت مخارج و خرید از جمله مهارت‌هایی است که برخی افراد در سنین بزرگسالی نیز ندارند و برای کوچک ترین خرید بسیار تردید می کنند و حتی بعد از خرید هم پشیمان می شوند!

80

تمام - درس ۱۳ - تدبیر پذیری در مخارج

✓ خرید هوشمندانه

خرید باید آگاهانه و هوشمندانه باشد.

ولی همه خریدهای ما این گونه نخواهد بود. خریدهای ما گاهی از روی هوس است، بدون فکر و از روی احساسات آنی تصمیم به خرید می گیریم و البته بعد از آن هم پشیمان می شویم.

مثل اینکه وقتی در راه برگشت از مدرسه، چون خیلی گرسنه ایم با اینکه در خانه مادر برایمان غذای سالم و خوشمزه‌ای آماده کرده، نمی توانیم جلوی خدمان را بگیریم و خیلی زود همه پول های توی جیبیمان را به هله هله تبدیل می کنیم.

پس برای خرید هوشمندانه باید چه کنیم؟ خیلی دشوار نیست؛ فقط به این نکته توجه داشته باشید که شما اکنون به عنوان عضوی از یک خانواده و عضویک جامعه در حال خرید کردن هستید. اگر به فکر رونق و پیشرفت اقتصادی خود هستید، این پیشرفت اقتصادی در گرو پیشرفت خانواده و جامعه شماست.

برای خرید هوشمندانه، مراقب باشید که نقش اجتماعی خود را در میدان اقتصاد فراموش نکنید و مراحل زیر را جام دهید.

مشخص کنید که به چه میزان قرار است هزینه کنید.

مشکل و مسئله خودتان را دقیق مشخص کنید. دقیقاً به چه چیزی نیاز دارید؟ بررسی کنید که آیا آنچه می خواهید، نیاز است یا خواسته و از چه راهی می شود آن را بطرف کرد. آیا اصل ا Rahi غیر از خرید کردن هم دارد؟

مشخص کنید که چه گزینه هایی در سطح پولی که شما می خواهید هزینه کنید، وجود دارد (برای این کار می توانید از وبسایتها و فروشگاه های اینترنتی استفاده کنید. موارد را در لیستی یادداشت کنید).

آن ویژگی هایی از کالای هدف را که بیشتر برایتان مهم است مشخص کنید. (در سه دسته: ویژگی هایی که می خواهید حتماً در کالای هدف باشد، آنها باید اگر باشد بهتر است و در نهایت آنها که اصل ا نمی خواهید باشد).

انتخاب کنید و بخریدا

با استفاده از جدولی که در قسمت خرید مقایسه های مشخص شده است، گزینه ها را بررسی کنید.

✓ خرید مقایسه‌ای

منظور از خرید مقایسه‌ای، فرایند بررسی قیمت‌ها و ویژگی‌های محصولات مشابه قبل از تصمیم گیری برای خرید است.

برای کالای گران تر و پیچیده‌تر، نیاز بیشتری به خرید هوشمندانه وجود دارد تا گزینه‌های مختلف را قبل از انتخاب باهم مقایسه کنید.

(تفاوت در ویژگی‌ها، اندازه‌ها، کیفیت محصول، در خرید مقایسه‌ای لازم است عوامل مختلفی از قبیل همیت محصول، عملکرد آن، قیمت و خدمات پس از فروش و ... در نظر گرفته شود.)

انتخاب را به گونه‌ای انجام دهید که اقتصاد شما، خانواده و جامعه، بیشترین منفعت و کمترین هزینه را ببرد.

خرید مقایسه‌ای به ترتیب زیر انجام می‌گیرد:

شامل بیان اینکه واقعاً برای رفع چه مشکل یا حل چه مسئله‌ای نیاز به خرید و مصرف دارید؛ مثلاً برخی افراد بدون دانستن عکاسی برای خرید دوربین حرفه‌ای برنامه ریزی می‌کنند. این خرید مناسبی برای آنها نیست بلکه برای این کار یک دوربین ساده نیز کافی است.	اول: تعریف مسئله
شامل مواردی که می‌تواند مشکل را رفع یا مسئله را حل کند.	دوم: فهرست گزینه‌ها
معیارهایی که عملاً برای افراد هنگام انتخاب مهم است؛ مثلاً در خرید یخچال جاداربودن، مصرف انرژی، سهولت تعمیرات و زیبایی ظاهری و نیز ایرانی بودن محصول برای خرید مهم است.	سوم: تعیین معیارها
شامل سنجش گزینه‌ها بر اساس معیارهای مختلف که اغلب بر اساس جدول زیر انجام می‌شود.	چهارم: ارزیابی
انتخاب گزینه نهایی	پنجم: تصمیم گیری

معیار دوم	معیار اول	
		گزینه اول
		گزینه دوم
		گزینه سوم
		گزینه چهارم

✓ فعالیت‌های فردی در کلاس

فرض کنید که باید یک یخچال بخرید و دو گزینه هم پیش رو دارید لطفاً جدول صفحهٔ قبل را برای انتخاب درست پر کنید و بگویید به چه نتیجه‌ای رسیدید.

	۲۹۰ لیتر	گنجایش		۳۰۰ لیتر	گنجایش
A	صرف انرژی		B	صرف انرژی	
۱۸۵ سانتیمتر	ارتفاع		۱۸۰ سانتیمتر	ارتفاع	
ندارد	برفک		ندارد	برفک	
کره	ساخت		ایران	ساخت	

معیار سوم	معیار دوم	معیار اول	گزینه اول
گنجایش: ۳۰۰ لیتر	صرف انرژی: B	ساخت: ایران	گزینه اول
گنجایش: ۲۹۰ لیتر	صرف انرژی: A	ساخت: کره	گزینه دوم

با توجه به مقایسه بین معیارها گزینه دوم به دلیل صرف انرژی کمتر انتخاب می شود و البته می توان گفت سایر ویژگی هایی که به عنوان معیار نوشته نشده تقریباً شرایط مشابهی دارد

خرید مقایسه ای هم مانند هر کار دیگری مزایا و معایبی دارد.

شما می توانید بخشی از پول خود را پس انداز کنید؛ زیرا در صورت مقایسه درست معمولاً هزینه کمتری پرداخت می شود.

برخی از مزایا و منافع آن عبارت اند از اینکه:
با خرید مقایسه ای، ویژگی های ارزش بیشتری را بهمن مقدار پول دریافت می کنید.

با خرید مقایسه ای محصولی با کیفیت و با عملکرد بهتر می خرید.

با خرید مقایسه ای درباره گزینه هایی از آن کالا که قبلاً از آنها مطلع نبودید، آگاه می شوید.

با خرید مقایسه ای، نسبت به خروج کردن پول خود احساس آرامش بیشتری می کنید.

خرید مقایسه ای زمان برآست این زمان را می توانستید برای کسب درآمد، انجام کارهای سرگرم کننده یا رسانیدگی به خانواده صرف کنید.

ممکن است خرید مقایسه ای هزینه بر باشد، مانند هزینه هایی که برای تماس تلفنی یا سوخت خودرو بروای بازدید از فروشگاه های مختلف صرف می کنید.

ممکن است پس انداز حاصل از خرید مقایسه ای، به ویژه برای اقلام با قیمت پایین، کمتر از هزینه های زمان، بنزین یا سایر هزینه های دیگر برای کسب اطلاعات باشد.

82

روش های فروش

فروشنده از روش ها و فنون مختلفی برای تحریک و تشویق خریداران به خرید کالا و خدمات استفاده می کند.

آشنایی با این فنون می تواند به تصمیم گیری درست در خرید کمک کند.

در قسمت «موقعیت» درس با برخی از این فنون آشنا شدید.

الگوی خروج کردن

تابه حال چقدر به الگوی خروج کردن تان فکر کرده اید؟

در درس سوم، با اصول انتخاب درست آشنا شدید.

داشتن اصل و الگو در انتخاب های اقتصادی و از جمله در خروج کردن، یک ضرورت است.

آیا اصلاً در زندگی الگویی برای خروج کردن دارید، یا همواره بتوی نزد بوداده، شمارا به دنبال خودش می کشاند؟

معمولان انسان هایی که از روی هوس تصمیم می گیرند و زندگی هوس بازنه ای دارند، نمی توانند به الگویی مشخص برای خروج کردن دست یابند و همواره در زندگی خود با مشکلاتی دست به گیریان اند.

داشتن الگویی برای خروج کردن، علاوه بر آنکه نشان دهنده شخصیت منطقی و عقلانی شماست، به شما در برنامه ریزی اقتصادی نیز کمک می کند.

در این میان، قناعت داشتن و ساده زیستی به شما کمک می کند تا هم بخشی از درآمد خود را برای مصارف مهم تر پس انداز کنید و هم با آرامش روحی و روانی، انتخاب اقتصادی مناسبی را در زندگی تجربه کنید.

برخی اقتصاددانان و جامعه شناسان، از بیماری‌ای به نام مصرف گرایی و مخارج تجملی سخن می‌گویند. آنها معتقدند گروه زیادی از مردم آرامش و لذت را در خرج کردن و استفاده بیشتر از کالاهای و حتی به رخ کشیدن آن می‌بینند.

اما افرادی که چنین روحیه‌ای دارند، معمولاً در زندگی کمتر به آرامش می‌رسند. فراموش نکنید، همیشه کسی هست که بیشتر از شما دارد و بیشتر از شما از امکانات استفاده می‌کند. اگر بخواهید با در میزان خرج کردن و مصرف کردن رقبت کنید، همواره در رنج نرسیدن باقی می‌مانید.

در حکایت‌های قدیمی آمده است که روزی شبی به مسجد رفت تا نماز بخواند، در آن مسجد کودکان مشغول کتابت بودند.

وقت نان خوردن آنها بود و با هم نان می‌خوردند. دو کودک، نزدیک شبی نشسته بودند. یکی پسر ثروتمند بود و دیگری فرزند فقیری، پسر ثروتمند مقداری حلواداشت و پسر فقیر، مقداری نان خشک. پسر ثروتمند حلوامی خورد و پسر فقیر از او حلوامی خواست. پسر ثروتمند به پسر فقیر گفت: اگر حلوامی خواهی، باید سگ من باشی و او قبول کرد. پسر ثروتمند گفت: پس صدای سگ در او را آن بیچاره، صدای سگ در اورد و او مقداری حلوا پیش پسر فقیر انداخت. این کل چند بار تکرار شد. شبی به آنها نگاه می‌کرد و می‌گریست! مریدان از او پرسیدند: برای چه گریانی؟ گفت: نگاه کنید که طمع چه بر سر مردم می‌آورد! اگر آن پسر فقیر به همان نان خشک فناخت می‌کرد و به حلوای آن پسر طمع نمی‌وزید، هرگز سگ فردی همانند خود نمی‌شد.

نمونه

داشتند یک زندگی ساده و همراه با قناعت، روح انسان را آرام می‌کند و چشم‌های شادی را در قلب مامی جوشاند. مولای ما امیرالمؤمنین علی می‌فرمایند: کسی که به دنبال آرامش است، قناعت ورزد.

قناعت به معنای تلاش نکردن در راه توسعه اقتصادی زندگی نیست؛ بلکه به معنای ترک حرص و طمع و رضایت درونی از نعمت‌هایی است که خداوند در اختیار مان قرار داده است

✓ مصرف مسئولانه

براساس گزارش فائو-سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد- سالیانه حدود ۱/۳ میلیارد تن از مواد غذایی تولید شده برای مصرف انسان در جهان دور ریخته می‌شود. این مقدار، یک سوم کل محصول غلات جهان را شامل می‌شود.

بعضی گزارش‌های نشان از آن دارد که در ایران اتفاق ماد غذایی بسیار فراتر از متوسط جهانی است.

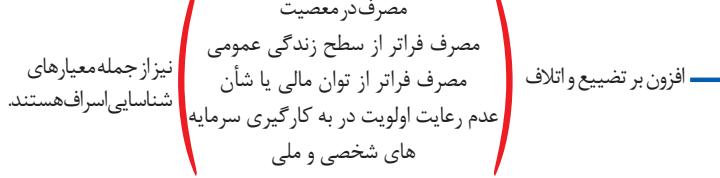
سالانه ده هزار قلم کالا در حجم‌های متفاوت تولید می‌شود و به مصرف خانواده‌ها می‌رسد.

با مشاهده رفتار مصرفی افراد جامعه و ملاحظه ویژگی، کیفیت و نوع کالاهای می‌توان گفت همه ساله بخشی از کالاهای تولید شده بدون بهره برداری صحیح تلف می‌شوند.

به جز آن بخش از هدرفت ها که در فرایند مصرف به صورت اجتناب ناپذیر رخ می‌دهد، هرگونه تضییع یا اتلافی که قبل پیشگیری باشد، اسراف محسوب می‌شود.

معیار شناسایی اسراف منحصر به دور ریز یا اتفاق پنهان و اسراف است. اموال» و «صرف بیجا» نیز اتفاق پنهان و اسراف است.

به عبارت دیگر، هر چیزی که به کاری می‌آید، اگر دور ریخته شود، اسراف است.

اگر در معنای واژه مصرف دقیق شویم، در می‌یابیم که مصرف، به معنای تغییر و تبدیل چیزی به چیز دیگر نیز به کار می‌رود.

غذایی که مصرف می‌کنید، در بدن شما به انرژی تبدیل می‌شود و این انرژی در مرحله بعد به کاری تبدیل می‌شود و محصول کار شما در کالایی که مجدداً به مصرف فرد دیگری می‌رسد، ظاهر می‌شود.

در محیط زیست اطراف شما نیز، دائماً چنین تغییراتی در جریان است. منابع غذایی که یک درخت آن را مصرف می‌کند و به میوه‌های مفید تبدیل می‌کند، خود، محصول زنجیره‌ای از تغییراتی است که پیش از آن در طبیعت روی داده است. میوه‌هایی در درخت نیز بعد از جریان همین چرخه حیات قرار می‌گیرند. مصرف مسئولانه مصرفی است که اجازه می‌دهد، چرخه تبدیل ها و تغییرات طبیعی همواره ادامه پیدا کند و متوقف نشود.

84

تحصیل - درس ۳۱ - تمهیم گیری در مذاخر

یک مورد جالب برای مصرف صحیح و مسئولانه، استفاده ها ز ظروفی است که به راحتی در طبیعت تجزیه می شوند و به چرخه تبدیل و تغییر پیوسته آسیبی نمی رسانند. در مقابل، ظروف پلاستیکی یا فلزی، سال ها در طبیعت می مانند و عملابه چیز دیگری تبدیل نمی شوند و به محیط زیست آسیب می زنند.

✓ تحلیل کننده

با داشتن معیارهایی برای خرید هوشمندانه، چگونه می توانید برنامه خرید خود را بر نامه مخارج خود، انطباق دهید؟

برای خرید هوشمندانه باید مراحلی را طی کرده و در نظر بگیریم: ۱- مشکل و مسئله را دقیق مشخص کنیم ۲- مشخص کنیم به چه میزان قرار است هزینه کنیم، ۳- مشخص کنیم چه هزینه هایی در سطح پولی که می خواهیم هزینه کنیم، وجود دارد ۴- ویژگی هایی از کالا که برایمان مهم است، مشخص کنیم، ۵- با استفاده از جدولی که در خرید مقایسه ای تدوین می شود، گزینه ها را مشخص کنیم، ۶- انتخاب کنیم و بخریم

درس چهاردهم

پس انداز و سرمایه گذاری

نقشه راه

در این درس به این موضوع می پردازیم که راه های سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلند مدت چیست.

برای پس انداز خود، هدف و برنامه مشخصی داشته باشیم.
همچنین در پایان این درس نیز اندکی با فرایند بورس آشنایی شویم و خواهیم توانست:
روش های گوناگون سرمایه گذاری را به مقایسه کنیم.

طرح مسئله

اگر شما از پنج سال قبل برای خرید دوچرخه ای به مبلغ دو میلیون تومان برنامه ریزی کرده باشید، آیا امروز می توانید با آن مبلغ دوچرخه مورد نظرتان را بخرید؟ پاسخ هم به است و هم خیر! با اینکه شما امروز دو میلیون تومان در دست دارید، ولی ممکن است فروشنده دیگر حاضر نشود آن دوچرخه را به قیمت دو میلیون تومان به شما بدهد؛ زیرا جنس و کالاهادر طول زمان به دلیل وجود تورم گران تر می شوند.

مردم برای گریز از تورم و عبور از آن، پول هایشان را زیر فرش یا بالش پس انداز نمی کنند آنها وقتی تصمیم به پس انداز می گیرند، گزینه های مختلفی پیش رو دارند و باید آنها را یکدیگر مقایسه کنند.

تعیین هدف و برنامه پس انداز

مردم برای موققتیت در پس انداز، باید اهدافشان را تعیین کنند تا بتوانند چیزهایی را که بیشتر نیاز دارند، در اولویت قرار دهند.

هم به آنچه خواسته اند می رساند
کسانی که به اهداف خود پایبند می مانند
هم احساس موققتیت دارند.

بعضی از اهداف به سرعت قابل دستیابی اند؛ ولی بعضی از اهداف زمان طولانی تری نیاز دارند.

معمولًاً اهداف پس انداز را در دوره های میان مدت تعیین می کنند.
کوتاه مدت
بلند مدت

اهدافی مانند پس انداز برای خریدن هدیه روز مادر هدفی کوتاه مدت است؛ زیرا با پس انداز چند ماهه حاصل می شود. اما اهدافی مانند خرید دوچرخه میان مدت است و گاهی به پس انداز بیش از یک سال نیازمند است.

زمان لازم برای رسیدن به اهداف بلند مدت، سه سال و یا بیشتر است.

زمان لازم برای رسیدن به اهداف میان مدت از ۲ ماه تا ۳ سال است.

زمان لازم برای رسیدن به اهداف کوتاه مدت کمتر از ۲ ماه است.

وقت که برای یک هدف پس انداز می کنید، بهترین گزینه بعدی که از دست می دهید یادآور مفهوم هزینه فرمت است.

پس انداز کردن برای آینده به معنی از دست دادن فرصت خرج کردن در زمان حال است. در زمان حال است.

پس انداز کردن برای آینده به معنی از دست دادن فرصت خرج کردن در زمان حال است؛ یعنی برای رسیدن به اهداف آینده، باید از بعضی خریدهایتان در زمان حال صرف نظر کنید. آن چیزهایی که شمارهای می کنید و آنها صرف نظر می کنید، هزینه فرصت این انتخاب شماست.

پس از تعیین هدف پس انداز، نوبت به برنامه ریزی برای رسیدن به آن می شود. با توجه به زمانی که برای رسیدن به هدف تعیین شده و مقدار ممکن پس انداز می توان درباره میزان پس انداز در هر دوره تصمیم گیری کرد.

فعالیت‌های خارج از کلاس

نوشته‌های زیر را بخوانید و ببینید آیا این افراد می‌توانند به اهدافشان برسند؟ این اهداف کوتاه مدت (تا دو ماه برای دستیابی)، میان مدت (از دو ماه تا سه سال برای دستیابی)، یا بلندمدت (بیش از سه سال برای دستیابی) هستند. اگر هر کدام از آنها نتوانستند به اهدافشان برسند، چه پیشنهادی برای آنها دارید.

۱- امیر بوای درس ریاضی پایه ششم تدریس خصوصی دارد و هفته‌ای ۳۶ هزار تومان درآمد کسب می‌کند. از سه سال گذشته، او یک دستبند در یک مغازه طلا و جواهر دیده است که دوست دارد برای تولد ۴۰ سالگی مادرش آن را بخرد. آن دستبند واقع‌زیبا است و قیمتش دو میلیون تومان است. اگر امیر هفته‌ای ۱۵ هزار تومان برای خرید دوچرخه کنار بگذارد و هفته‌ای ۸ هزار تومان هم برای خودش خرج کند، چقدر طول می‌کشد تا اوبه میزان کافی برای این هدف کوتاه مدت، میان مدت یا بلند مدت است؟ دلیل را توضیح دهید. اگر او نتوانست طبق برنامه به میزان کافی پول پس انداز کند، راه‌هایی را که او می‌توانست به هدفش برسد، پیشنهاد دهید.

باتوجه به اینکه مبلغ پس انداز برای رسیده به هدف بیش از سه سال طول می‌کشد امیر می‌تواند میزان مخارج هفتگی خود را کم کند تا بتواند در مدت زمان کمتری به هدف خود برسد.

۲- لدن هر پنجمینه از نگهداری بچه همسایه شان ۱۷ هزار تومان به دست می‌آورد. او همچنین هر هفته بابت کارهایی که در خانه به مادر کمک می‌کند، ۱۰ هزار تومان می‌گیرد. والدین او قانونی دارند که او باید نیمی از درآمدش را در حساب سپرده‌ای پس انداز کند. تادر آینده بتواند با آن برای خود کسب و کاری راه بیندازد. ضمناً آنها نیز معامل همان مبلغ را در حساب سپرده واپس می‌کنند. لدن در تیم پیونگ پونگ مدرسه بازی می‌کند. او هفته‌گذشته یک راکت عالی در مغازه‌ای دید که خیلی دوست دارد آن را بخرد تا بتواند بهتر بازی کند؛ اما قیمتش ۱۷۵ هزار تومان است. اگر لدن به واریز مقرری اش در حساب سپرده ادامه دهد، چه مدت طول می‌کشد که او برای خرید راکت به اندازه کافی پول پس انداز کند؟ آیا این هدف کوتاه مدت خواهد بود یا میان مدت یا بلند مدت؟ اگر او براساس برنامه فعلی نتواند به اندازه کافی پول پس انداز کند، چه پیشنهادی برای او دارد؟

هدف میان مدتی که مطلق شدن این هدف ۱۲ ماه طول می‌کشد. لدن می‌تواند به طور موقت پس انداز در بانک را کاهش دهد یا میزان درآمدس را با کار بیشتر افزایش دهد

۳- داراشنبه‌ها و چهارشنبه‌ها صورت پاره وقت در محل کار پدرش کار می‌کند و ۷۵ هزار تومان در هفته به دست می‌آورد. او هر هفته ۲۰ هزار تومان در سپرده‌بانکی اش پس انداز می‌کند و هفته‌ای بینج هزار تومان هم به خیریه می‌دهد و هفته‌ای ۸ هزار تومان برای خرید خوارکی و سرگرمی خرج می‌کند. اخیراً دارا به والیبال علاقه مند شده است. کلاس والیبال در یک بوستان محلی ۳۰۰ هزار تومان هزینه دارد و از شش هفته‌اینده شروع می‌شود. آیا این یک هدف کوتاه مدت میان مدت یا بلند مدت است؟ اگر دارا به خروج کردن و پس انداز کردن معمولش ادامه بدهد، آیا خواهد توانست پول کافی پس انداز کند تا بتواند در کلاس ثبت نام کند؟ توضیح دهید چرا؟ آگر نمی‌تواند، چه چیزی را نمی‌تواند تغییر بدهد؟

هدف کوتاه مدت تقرباً هفت هفته طول می‌کشد تا بتواند ۳۰۰ هزار تومان پول برای ثبت نام کلاس فراهم کند پس نمی‌تواند در کلاس والیبال ثبت نام کند، یعنی باتوجه به هزینه‌ها نمی‌تواند این پول را طرف مدت ۶ هفته تامین کند. البته در صورت کاهش مخارج دیگر در طول ۶ هفته ثبت نام کلاس والیبال را تامین کند، دارا درآمد ثابتی دارد که نمی‌تواند در این تغییری ایجاد کند ولی هزینه‌ها باش را می‌تواند کم تر کند

روش های پس انداز و سرمایه گذاری

یک گزینه برای سرمایه گذاری پس اندازها، سپرده گذاری در بانک است.

حسا بهای سپرده سرمایه گذاری دارند که اندکی با هم متفاوت است.

سپرده سرمایه گذاری بلندمدت

بانک ها با مبالغی که در هر دو نوع حساب سپرده جمع می شود، در طرح های سودآور اقتصادی از طرف سپرده گذاران

شرکت می کنند و سهم آنها از سود را به اصل سپرده شان می افزایند.

تفاوت حساب های سرمایه گذاری کوتاه مدت و بلند مدت در میزان سود پرداختی به آنها و برخی شرایط دیگر است.

در سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت واریز به حساب و برداشت از آن آزاد است و بانک در هر ماه به مانده موجودی

حساب سود پرداخت می کند.

اما در سپرده های سرمایه گذاری بلندمدت امکان برداشت از حساب تا پایان دوره سرمایه گذاری (یکساله یا بیشتر) وجود

ندارد و در صورت برداشت از حساب مقداری از سودی که بانک در ابتدا تعهد کرده است، می کاهد و به نوعی مشتری را

جریمه می کند!

کتابخانه ای

مزایای حساب های سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت	معایب حساب های سپرده سرمایه گذاری کوتاه مدت
نرخ سود این سپرده ها می تواند هم زمان با افزایش نرخ سود عمومی بانک ها افزایش یابد.	پول به راحتی در دسترس است؛ مجبور نیستید پولتان را برای زمانی خاص در بانک قرار بدهید. می توانید پولتان را بدون هیچ جریمه ای برداشت کنید.
می توان با مقدار خیلی کمی پول، این حساب ها را باز نمود.	نرخ سود این سپرده ها می تواند هم زمان با افزایش نرخ سود
می توان از خدمات بانکداری الکترونیک استفاده کرد.	این حساب ها نرخ سود کمتری نسبت به حساب های دیگر پس انداز دارند.

در حساب های سرمایه گذاری بلندمدت لازم است مقدار مشخصی پول برای مدت معینی در بانک سپرده شود. دوره زمانی این حساب ها از شش ماه تا چندین سال است و نرخ سود آنها در دوره زمانی معین شده تغییر نخواهد کرد. در این حساب ها هر چقدر زمان طولانی تری پول سپرده گذاری شود، سود بیشتری هم به آن تعلق می گیرد. فقط توجه کنید که اگر شما پول را قبل از زمان توافق یا سرسید برداشت کنید، مقداری از سود تعیین شده را از دست می دهید.

مزایای حساب های سپرده سرمایه گذاری بلند مدت	معایب حساب های سپرده سرمایه گذاری بلند مدت
این سپرده ها سود بالاتری دریافت می کنند.	پول به راحتی دردسترس نیست و باید تا پایان دوره مشخص شده آن را در حساب حفظ کرد. برداشت پول مشمول جریمه از دست رفتن بخشی از سود می شود!
نرخ سود این سپرده ها تا پایان دوره قرارداد تغییری نمی کند.	اگر نرخ سود عمومی افزایش یابد، سود این حساب ها در حد توافق شده باقی می ماند!
معمولاً مقدار حداقلی باید در این حساب ها باشد تا مشمول بستان قرارداد و دریافت سود گردد.	

بلکه به ازای مدت زمان سپرده گذاری، برای مشتری امتیاز دریافت وام درنظر می گیرند.
برخی بانک ها به سپرده های پس انداز سودی نمی دهند:
به طوری که مقدار وام و دوره بازپرداخت آن تابع مقدار سپرده و مدت زمان سپرده گذاری است.
به این بانک ها، بانک های قرض الحسنه گفته می شود.

گزینه دیگر برای سرمایه گذاری، خرید سهام شرکت های مختلف است.
خرید سهام نوعی شریک شدن در مالکیت یک شرکت است.
برخی چیزهای به تنها ی متعلق به ماست، مانند کفش و لوازم ورزشی، کیف و نوشت افزارهای ما که همگی متعلق به ماست و فقط خودمان در مورد آنها تصمیم می گیریم و البته ممکن است آنها را برای استفاده در اختیار دیگران قرار دهیم. برخی دیگر نیز به صورت مشترک متعلق به ما و دیگران است، مثلاً ممکن است در یک وسیله ورزشی مثل فوتbal دستی یا میز پینگ پونگ با دیگر اعضای خانواده شریک باشیم!
با خرید سهام در داشتن یک شرکت با دیگران شریک می شویم. در این صورت سود شرکت به نسبت سهمملان به ما تعلق می گیرد و البته اگر شرکت متحمل ضرر هم بشود، در آن شریکیم.
هنگامی که سهامی را می خریم یا می فروشیم، درواقع در بازار سرمایه فعالیت می کنیم
در بازار سرمایه، تولید کننده مستقیماً سرمایه موردنیاز خود را از مردم تهیه می کند.
در واقع دسترسی به سرمایه راحت تر و کم هزینه تر است و همین امر سرمایه گذاری را آسان تر می کند.
در صورتی که شرکت ها دارای مدیران لایق و توانمند باشند و مردم به عملکرد آنها اطمینان پیدا کنند، سرمایه های اندک خود را که به تنها ی نمی توانند کاری انجام دهند در اختیار آنها قرار می دهند؛ به این ترتیب هم مشکل کمبود سرمایه شرکت حل می شود و هم درآمد دیگری به مردم اضافه می شود و سطح تولید در کشور افزایش می یابد.
لازم است توجه کنیم که سهام داری معمولاً در خرید و فروش فرایندی دارد که اجرا نمی دهد با پس اندازهای اندک وارد آن شویم و در کوتاه مدت بلا فاصله بتوانیم آن را بفروشیم. ولی می توان پس اندازهای بزرگ تر را برای میان مدت با بلندمدت وارد این نوع سرمایه گذاری کرد. سود سرمایه گذاری در سهام معمولاً از سپرده گذاری بلندمدت در بانک هم بیشتر است؛ اما قطعی نیست.

قیمت اولیه سهام چگونه تغییر می کند:
قیمت اولیه که شرکت برای بار اول می فروشد، قیمت اسمی می گویند.
به قیمت اولیه که شرکت برای بار اول می فروشد، قیمت ثانویه.
قیمت ثانویه قیمت بازاری است که صاحب سهام در تالار بورس اولاق بهادر در معرض فروش قرار می دهد.
قیمت اولیه در رویه سهم توسط شرکت پذیره نویسی مشخص می شود.
اما قیمت بازاری آن به سود دهی آن شرکت بستگی دارد.
اگر سود شرکتی دائم افزایش یابد متقاضی و خریدار آن نوع سهام زیاد می شود و در نتیجه قیمت ثانویه دائم افزایش می یابد.
به عنوان مثال اگر شما سهامی به قیمت ۵۰۰ تومان بخرید و ببینید که دائم ادار آخر هر شش ماه، به نرخ سود آن اضافه می شود، حاضرید آن را با همان قیمتی که خریدید بفروشید؟ به علاوه در نظر داشته باشید، دیگران نیز که متوجه بازده زیاد این شرک سهامی شده اند، به خرید سهام آن روی می آورند و بنابراین تقاضا برای سهام این شرکت زیاد می شود و قیمت آن بالا می رود.

فرض کنید دولت یا یکی از سازمان های رسمی و قانونی کشور قصد دارد: برای توسعه یک فعالیت اقتصادی مشخصی که تاکنون وجود داشته است، تأمین مالی کند. در این صورت یکی از راه های تأمین مالی، انتشار اوراقی است که به آن اوراق مشارکت می گویند. شما می توانید سرمایه پولی خود را به دولت یا آن سازمان بدهید تا در فعالیت آنها مشارکت کنید. در مقابل، دولت یا سازمان موردنظر، اوراق مشارکتی را متناسب با میزان سرمایه گذاری شما به شماره می دهد. علاوه بر آنکه به این اوراق مالی، بر حسب فعالیت اقتصادی مرتبط، سودی تعلق می گیرد، قابل خرید و فروش نیز هستند.

تفاوت های اوراق مشارکت و سهام

چون آن مقدار اندک پول او به بخشی از ابزار آلات کارخانه تبدیل شده و سرمایه او قابل پس دادن نیست. اما هر وقت بخواهد به شرکت خود ادامه ندهد، می تواند برگه های سهام خود را به دیگری بفروشد و به پول مورد نیاز خود برسد. وقتی که اوراق مشارکت می خریم، پس از انقضای مدت سرسید آن، علاوه بر اصل پول (سرمایه)، سود آن را هم می گیریم.

برخی افراد برای حفظ ارزش پول خود آن را به دارایی هایی که معمولاً ارزش خود را در تورم حفظ می کنند، مانند طلا، تبدیل می کنند. خرید طلا برخلاف خرید سهام به پول خیلی زیاد ندارد و البته هر زمان هم قابل فروش است. خرید طلا برخلاف سهام داری با دریافت سود سالیانه منظم همراه نیست و تنها از محل تفاوت قیمت خرید و فروش می تواند برای خریدارش سود داشته باشد. یعنی اگر قیمت طلا در طول زمان ثابت باشد و قیمت خرید با قیمت فروش یکی باشد در عمل چیزی عاید خریدارش نمی شود. در حالی که سهام داری حتی اگر قیمت ورقه سهام هم تغییر نکند با دریافت سود شرکت در هر سال همراه است و از این محل دارندگان اوراق سهام نفع می بردند. این صورت پول هایی که می توانست صرف سرمایه گذاری های مولد در اقتصاد شود، در چیزی مثل طلا منجمد می شود. سرمایه گذاری های مولد سرمایه گذاری هایی اند که به ظرفیت تولیدی کشور با ایجاد کارخانجات و شرکت های جدید یا توسعه ظرفیت آنها کمک می کنند.

فعالیت های فردی در کلاس

در هر یک از موقعیت های زیر بهترین راه سرمایه گذاری پس انداز را پیشنهاد دهیم:

۱- صابر ۱۰۰ هزار تومان پول دارد و می خواهد هر موقع که خواست بتواند بدون جریمه پولش را دریافت کند. **سپرده گذاری کوتاه مدت**

۲- احمد ۱۵ ساله است و می خواهد دو میلیون تومان را که در طول سال جمع کرده است، برای سال های بعد پس انداز کند. **سپرده گذاری بلند مدت**

۳- زینب دوست دارد یک دوچرخه بخرد، اما لازم است برای آنکه پولش جمع شود لااقل دو سال پول هایش را پس انداز کند، اما اقتصاد در گیر تورم بالایی است. **سپرده گذاری بلند مدت یا خرید اوراق مشارکت، خرید طلا هم برای جلوگیری از کاهش دارایی مناسب است**

۴- عارفه یک میلیون تومان دارد که برای مدتی به آن نیاز ندارد. او اعتقاد دارد نرخ سود در سال آینده کاهش می یابد. **سپرده گذاری بلند مدت**

۵- ناصر دو میلیون تومان پس انداز دارد. او تا پنج سال دیگر به پولش نیاز دارد اما می خواهد بیشترین سود ممکن را ببرد. **خرید سهام**

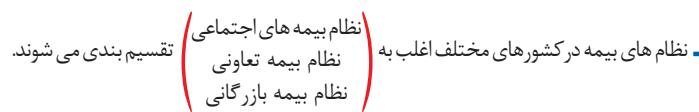

✓ بیمه و پوشش خطرپذیری سرمایه‌گذاری

هر سرمایه‌گذاری با راه اندازی هر نوع کسب وکاری همواره در معرض تهدیدها و حوادث پیش‌بینی نشده است.

فرض کنید در یک شرکت بزرگ خرید و فروش پارچه سرمایه‌گذاری کرده‌اید. ناگهان انسار این شرکت بزرگ دچار آتش سوزی شود؛ چه بر سر سرمایه شما خواهد آمد؟ چه کسی مسئولیت جبران آن را می‌پذیرد؟

در بسیاری از کشورهای جهان، نظام‌های بیمه به منظور جبران پیامدهای ناشی از حوادث و قایع پیش‌بینی نشده به وجود آمده‌اند.

معمولًاً این سه نظام در کنار یکدیگر به ارتقای رفاه افراد و جامعه، حمایت از کسب و کارها در برابر حوادث غیرمتوجه و وضعیت‌های ناخوشایند و تثبیت نظام اقتصادی کمک می‌کنند.

بیمه قراردادی است بین دو شخص که براساس آن یک طرف تحت عنوان بیمه‌گذار یا بیمه شده به طرف دیگر که بیمه‌گر (شرکت بیمه) نامیده می‌شود، حق بیمه پرداخت می‌کند و به ازای حق بیمه پرداخت شده، بیمه‌گر باید در صورت وقوع خطری که در قرارداد بیمه نوشته شده، خسارت بیمه‌گذار یا بیمه شده را پرداخت کند.

بیمه نگرانی ناشی از خطر وقوع حادثه را زندگی مردم و فعالیت‌های اقتصادی دور می‌کند و به بیمه‌گذاران آرامش خاطر می‌دهد.

خطرپذیری عبارت است از شناس وقوع یک خطر یا یک حادثه بد.

خطر یا حادثه بد، به وضعیتی گفته می‌شود که شرایط ایجاد خسارت به اشخاص یا اموال را فراهم می‌آورد، مانند وقوع زلزله، سیل یا آتشسوزی، بیکار شدن و یا فوت سرپرست خانوار

بیمه روشنی است برای انتقال خطرپذیری که در آن بیمه‌گذار یا بیمه شده، نگرانی ناشی از احتمال وقوع یک زیان بزرگ را با پرداخت حق بیمه معامله می‌کند.

بیمه‌گر (شرکت بیمه) نیز با گردآوری حق بیمه‌گذار یا بیمه شده را فراهم می‌نماید.

90

پرس انداز و سرمایه‌گذاری - درست ۱۴ - تضمین - ۹۳

✓ فعالیت‌های فردی خارج از کلاس

نظامهای بیمه اجتماعی شامل سازمان تأمین اجتماعی و سازمان بیمه سلامت است.

همچنین نظام بیمه اجتماعی شامل بیمه‌های بازگانی، بیمه خودرو، بیمه منازل مسکونی، بیمه فعالیت‌های اقتصادی بیمه‌هایی درمان و زندگی، بیمه حوادث و بیمه اتکایی است.

بیمه‌گر (شرکت بیمه) نیز با گردآوری حق بیمه‌ها، امکان جبران زیان هر بیمه‌گذار یا بیمه شده را فراهم می‌نماید.

همچنین نظام بیمه تعویضی شامل بیمه‌های متقابل و تکافل است.

در مورد قوانین و شرایط یک یا چند مورد از این بیمه‌ها، تحقیق کنید و نتیجه را در کلاس ارائه دهید. برای تحقیق می‌توانید به سایت بیمه مرکزی ایران www.centinsur.ir مراجعه کنید

✓ تحلیل کننده

چگونه می‌توان با تعیین هدف و برنامه پس انداز، بهترین روش را برای سرمایه‌گذاری انتخاب کرد؟

مردم برای موقعيت در پس انداز، باید اهدافشان را تعیین کنند تا بتوانند چیزهایی را که بیشتر نیاز دارند، در اولویت قرار دهند کسانی که به اهداف خود پابند می‌مانند، هم به آن چه خواسته‌اند میرسند و هم احساس موقعيت دارند. بعضی از اهداف به سرعت قابل دستیابی اندولی بعضی از اعداف زمان طولانی تری نیاز دارند. معمولاً اهداف پس انداز در دوره‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت تعیین می‌کنند. سپس براساس نوع هدف روش سرمایه‌گذاری انتخاب می‌شود.

چگونه وقتی از کار اخراج شدم و ۲ تجدیدی داشتم پزشکی روزانه سراسری قبول شدم؟

اولین و تنها مشاور و برنامه‌ریز کنکور از ایران/ دارای مقالات برگزیده در کنفرانس‌های بین‌المللی آموزش جهان: والنسیای اسپانیا ۲۰۰۹ /رم ایتالیا، بانکوک تایلند ... / رتبه برتر مهندسی از دانشگاه تهران /تقدیر شده در بیش از ۲۰ منطقه آموزش پرورش سراسر کشور و دانشگاه / رتبه ۱ کارشناسی ارشد مترجمی عربی دانشگاه سراسری تهران / مؤلف جزوای، کتاب‌ها و لوح‌های فشرده آموزشی و برنامه‌ریز رتبه‌های برتر کنکور از سال ۱۳۷۳ تا به امروز / بنیانگذار برنامه‌های رادیو تلویزیونی «**کنکور آسان است**»، «**دورس خواندن آسان است**»، «**طعم مطالعه**»، مدیر مسئول گیلنا و رمز زندگی

استاد حسین احمدی

داشتن تست‌های کنکور سال ۹۹ رو مثل آب خوردن حل میکردن همون جا بود که متوجه شدم روش درس خوندن من کاملاً اشتباوه بی‌درنگ تلفن رو برداشتم با شماره‌ای که زیرنویس شده بود تماس گرفتم، بعدش که تمام شرایط خودم رو به استاد حسین احمدی گفتم، ایشون گفتند: فکر می‌کنی رتبه برتر الان داره چیکار می‌کنه؟

گفتن: نمی‌دونم استاد
گفتن: رتبه برتر تویی!!!

مردود شده بودم توانستم تو کنکور ۱۴۰۰ درصد بزنم و رتبه برتر کنکور شدم.
و در کلام آخر: کسانی که مثل من هیچ انگیزه‌ای برای درس خوندن ندارن کافیه فقط با استاد احمدی تماس بگیرن و نتیجه‌ش را به چشم خودشون مشاهده کنن. این هم شماره همراه استاد احمدی ۰۹۱۲۱۱۱۴۱۵۷ توصیه می‌کنم همین حالا تماس بگیرین.

و همچنین از تمام استادی موسسه گیلنا تشکر می‌کنم که من رو در این مسیر همراهی کردن و به آرزوی بچگی خودم رسیدم.
اما دو امر در آینده پزشک مفیدی برای کشورم و مردم عزیز ایران باشم.

من یک لحظه خندم گرفت و گفتم استاد غیر ممکنه یعنی چی کسی که تو کارنامش نمره بالاتر از سیزده نداره چطور میتونه رتبه برتر بشه؟؟

گفتن: باید خود تو باور کنی، استاد یه رو حیه‌ای بهم داد که اصلاً باور نکردنی بود. ایشون با یه برنامه‌ریزی درست و منابعی که در اختیارم گذاشتن در عرض یه ماه درصد زیست من از ده درصد رسید به پنجاه درصد، حتی خودمم باور نمی‌کردم که اینقدر پیشرفت کنم!!

انگیزه گرفتم و با قدرت ادامه دادم و در شش ماه با برنامه‌ریزی استاد و تلاش خودم و البته توکل به خدا پزشکی قبول شدم و بالاترین درصد زیست کنکور رو کسب کردم. علاوه بر این تو درس ریاضی که

به نام خدا، من حسین بهرامی، دانشجوی پزشکی سراسری هستم.
زندگی من فراز و نشیب زیادی دارد وقتی وارد رشته تجربی شدم همش در آرزوی پزشکی بودم البته دانش‌آموز متوسطی بودم درسال دهم در کمال ناباوری درس شیمی رو با نمره ۲ مردود شدم تو بقیه دروس هم نمره بالاتر از سیزده نداشتند یه گه به خودم امیدی نداشتم حتی خانواده‌ام هم بهم امیدی نداشتن و می‌گفتند چرا رشته تجربی رو انتخاب کردی؟

سال یازدهم افتضاح‌تر از سال دهم بود درس ریاضی رو با نمره صفر مردود شدم بقیه درس‌ها هم که نگم برآتون، سال یازدهم هم به همین روال گذشت و وارد سال دوازدهم شدم راستشو بخواهید یه گه تصمیم گرفته بودم ترک تحصیل کنم و برم دنبال کاری که حداقل بیکار نباشم. نزدیک یه ماهی دنبال کار گشتم و بالاخره تو پرده‌فروشی مشغول به کار شدم یه ماه نشده بود که از اونجا او مدم بیرون (البته اخراجم کردن ☺) دوباره غصه خودن‌های من شروع شد و کم کم افسرده شدم یه روز که جلوی تلویزیون نشسته بودم و کانال‌ها رو عوض می‌کردم، توی شبکه‌ای داشت برنامه کنکور آسان است پخش میشد خیلی خوب یادم استاد امیر مسعودی

ارتباط تلفنی با استاد حسین احمدی: ۰۹۱۲۱۱۱۴۱۵۷-۰۹۱۲۱۹۶۵۷۰۲
از طریق پیامک: ۰۹۱۲۱۰۹۶۵۶ تلفن‌های دفتر مرکزی: ۰۲۱-۶۶۴۰۹۰۰۷
گیلنا: گروه یادیار سازان لوح‌های فشرده نشر احمدی

ostadahmadigilna

@ostadahmadigilna

رتبه ۱ دانشگاه آزاد ۱۴۰۰ و قبولی برق شریف

استاد حسین احمدی

اولین و تنها مشاور و برنامه‌ریز کنکور از ایران / دارای مقالات برگزیده در کنفرانس‌های بین‌المللی آموزش جهان: والنسیای اسپانیا ۲۰۰۹ / رم ایتالیا، بانکوک تایلند و ... / رتبه برتر مهندسی از دانشگاه تهران / تقاضیر شده در بیش از ۲۰ منطقه آموزش پرورش سراسر کشور و دانشگاه / رتبه ۱ کارشناسی ارشد مترجمی عربی دانشگاه سراسری تهران / مؤلف جزوای کتابها و لوحهای فشرده آموزشی و برنامه‌ریز رتبه‌های برتر کنکور از سال ۱۳۷۳ تا به امروز / بنیانگذار برنامه‌های رادیو تلویزیونی «کنکور آسان است»، «درس خواندن آسان است»، «طعم مطالعه»، مدیر مسئول گیلان و رمز زندگی

با حمایت و پشتیبانی‌های مادر و پدرش پیش می‌رفت

از تلاش و پشتکار دست نکشید، از درس خواندن لذت می‌برد و خستگی برایش معنا و مفهومی نداشت؛ تا سرانجام نتیجه دلخواه خود را در کنکور سراسری ۱۴۰۰ کسب کرد.

قبولی در رشته مهندسی برق دانشگاه صنعتی شریف بدون هیچ سهمیه‌ای او که پیشنهاد سازمان‌های دولتی را به خاطر هدفش رد کرده بود، به مقصودش رسید.

او علیرضا حق‌شناس است، شاگرد استاد بزرگ، استاد حسین احمدی بهترین مشاور و برنامه‌ریز کنکور ایران

ارتبط با استاد:

۰۹۱۲۱۱۱۴۱۵۷

موفقیت گام برمی‌داشت. هدفش مشخص بود.

برای رسیدن بهش سخت تلاش می‌کرد.

وقتی در کنکور سراسری ۹۹ به نتیجه مطلوبش نرسید، نالمید نشد؛ پشت کنکور ماند.

بهترین استاد را به عنوان لیدر خود برگزید. استادش نکات و تکنیک‌های ناب و دسته اولی را در اختیارش گذاشت.

منابع کارشناسی شده توسط استادش را تهیه کرد. به خوبی طبق برنامه عمل می‌کرد و پیش می‌رفت. در آزمون‌ها پیشرفت‌های بیشتری کرد.

درس خواندن تفریحش شده بود. به پیشنهاد استاد جزوای در درس ریاضیات گستته و هندسه نوشت که تمام تست‌های آزمون‌های آزمایشی دوره‌های بعدی را پیش‌بینی کرد.

موفقیت یک راز نیست
یک نظام است

● بیایید داستان موفقیت کسی را بازگو کنیم که پاییند به هدفش بود.
او که هدفش برایش مهم بود. در مسیر

برد دل روز و شب تظریه‌باز
رود دل برگشای حاضر و بیدار باش

ای دل اگر عاشقی در پی دلدار باش
دلبر تو دانم بر دل حاضراست

ارتباط تلفنی با استاد حسین احمدی: ۰۹۱۲۱۱۱۴۱۵۷ - ۰۹۱۲۱۹۶۵۷۰۲

از طریق پیامک: ۰۹۱۲۱۰۰۹۶۵۶ - ۰۹۱۲۱۹۶۵۷ تلفن‌های دفتر مرکزی: ۰۶۶۴۰۹۰۰۷

گیلنا: گروه یادیار سازان لوح‌های فشرده نشر احمدی

ostadahmadiofficial

@ostadahmadigilna